www.pertwk.com

شەشەم بەش

سەرنجەکان (تێلنیشانەکان)

www.pertwk.com

سەرنجەکان (تیلنیشانەکان)

هەر لەدەوروبەری ئەوەماوەیەدا مەترسیی رووداوەکانی داهاتوو لە دەوریاندا بەپەلەو بەزۆری دەستیان بەسەردەرهێنان کرد. ئێرنست سەرنجی باوکمی بۆ خراپیی ئەنجامی ئەو پێشوازییەی دوایەی پێشەواکانی سۆشیالستەکان‌و کرێکارەکانی کە لەماڵەکەیدا کردی,. ڕاکێشا, هەروەها ئامادەبوونی بەئاشکرای لە کۆبوونەوەکانی سۆشیالستەکان. باوکم بەمە زیاتر پێکەنینی گاڵتەجاڕیی بە مەترسییەکان هات. بەڵام من زۆر سوودم لەو نزیکبوونەوەیەی پێشەواکان‌و رووناکبیرەکانی چینی کارگەران دەدی. رووەکەی تری بارەکەم بەدیکرد.

شادبووم بەو لەخۆبردن‌و میتافیزیکییەی (میساليیەتەی) هەستم پێکردن. هەرچەندە کەمن زەندەقم لەسەختی‌و گرانی ئەو کتێبە فەلسەفی‌و زانستییانە چوو کە لەسۆشیالیزمیان دەکۆڵییەوە, ئەو کتێبانەی خرابوونە بەردەستم. زوو فێردەبووم. بەڵام ئەوحەلە بەو خێراییە تەواوە فێرنەبووم کە وام لێبکا لە مەترسیی بارودۆخەکەمان بگەم. چەند مەترسییەك هەبوون, بەڵام هەستم پێنەکردن. بۆ نمونە خاتوو بیرتونوایپ‌و خاتوو ویکسن. دەسەڵاتێکی کۆمەڵایەتی یەکجار زۆریان هەیە لە زانکۆی شارەکەماندا. لەناو خەڵکیدا بڵاویانکردەوە کە من زیاتر لە پێویست کچێکی پێشکەوتنخوازم‌و, من رێبازێکی خۆ تێهەڵقوتان‌و دەستخستنە ناو ئیشوکاری هی دیکەم هەیە. وا هاتە بەرچاوم ئەوە زۆر سروشتییە. لەبەر ئەو دەورەی لە لێکۆڵینەوەی مەسەلەی قوڵی جاکسندا نواندم. بەڵام بەتەواوەتی رادەی ئەو شوێنەوارە خراپەم نەزانی شیاوی

ئەو داوایەبیٚ کە لەدوو خانمی ئاوای خاوەن دەسەڵاتێکی کۆمەلایەتیی گەورە دەربچیٚ‌و لە دڵ‌و دەروونی خەڵکیشدا کاربکات.

بەراستی من تێبینی هەندیٚ خۆ کشاندنەوەی دەستە خوشك‌و برادەرەکانم کرد, بەڵام ئەمەم وا لێکدایەوە ئەو بە سووك تەماشاکردنەم کە باڵی بەسەر ئەڵقەکانی دەورو بەرەکەیدا کێشا لەبەر بڕیاردانی شووکردنم بێت بە ئێرنست.

تەنیا پاش ئەوە بەماوەیەکی کورت ئێرنیست بۆی روونکردمەوە ئەم هەڵوێستە گشتییەی چینەکم شتێك بوو زیاتر لەوەی کە لەخۆوە بیٚ‌و چەند هۆیەکی شاردراوەی رەفتارێکی رێکوپێك لەدوایەوە بوون. گوتی:

-"داڵدەی دوژمنێك لە دوژمنەکانی چینەکەتدا بەتەنیا هەرئەمەش نا, بەڵکو خۆشەویستیشت پێبەخشی. خۆتت پێشکەشکرد. ئەمە ناپاکیکردنە لە چینەکەت. ئاگاداربە کەوابزانی لەسزادان دەربازدەبی.

بەڵام هەتا پێش ئەوە بەماوەیەك باوکم رۆژ لە زەردانێك گەڕایەوە ماڵەوە. ئێرنست لەتەکمەوە بو, توانیمان باوکم ببینین بەجۆرێکی فەلسەفیانە تووڕەیە- تووڕە. لەڕاستیدا باوکم بەدەگمەن تووڕەیی سەرکێشانە دایدەگرت, بەڵام پلەیەك تووڕەیی کپکراوی بە خودی خۆی ڕەوادەبینی. ئەو پلەتووڕەییەی بەدەرمانێکی بەهێزکەر ناودەبرد. لە توانای مندا هەبوو بیبینین ئەو شتێك لەم """دەرمانە بەهێزکەرە" بخواتەوە کە هاتە ژورەوە.

-"راتان چییە؟ نانی نیوەڕۆم لەگەڵ ویلکۆکس خوارد." ویلکۆکس سەرۆکی زانکۆی خانەنشینکراو. ئەقڵە سیسەکەی بە گشتیکردنگەلێك ئاخنرابوو وکەساڵی 1870 تەڕو پڕ بوون, بەڵام لەوکاتەوە تەقەلاینەداوە پێیاندا بچێتەوە.

باوکم جاڕیدا:

-"بانگکرابووم, داوام لێکرا کە بچم."

کەمێك بێدەنگبوو, چاوەڕوانبووین.

www.pertwk.com

–" ئـای. ئـەوە یـەکجار نایابانـە رەخـسا. مـن ئەمـە دەسـەلمێنم, بـەلاّم سەرکۆنەکرام, من‌و ئەو, پێش ئەوە کەسێکی بیروڕا کۆنینەی داڕزاو Fossil !"

ئێرنست گوتی:

_(گرەوت لەگەڵ دەکەم من دەزانم بۆچی سەرزەنشتکرای)

باوکم پێکەونی‌و گوتی:

–(ئەگەر سیٚ جار دەرفەتیشت بدەمیٚ هەڵیبیێنی، هەرنازانی)

ئێرنست وەلاّمی دایەوە:

–(دەرفـەتێکم بەسـە، ئـەوەش بەهـەرحالٚ هـەڵهێنان نـابیٚ ئـەوە دەرئـەنجامێك دەبیٚ، لەبەر ژیانی تایبەتیت سەرزەنشت کرای)

باوکم هاواری کرد

–(بەتەواوەتی وایە ! چۆنت هەڵهێنا)

–(دەمزانی هـەردەبیٚ ئەوە رووبدات پێش ئەمرۆ لـەم جۆرە ئەنجامـە ئاگـادارم کردیت)

باوکم لەناوگێژەنەی بیرکردنەوەدا گوتی:

–(بـەڵیٚ ئاگـادارت کـردم، بـەلاّم مـن بڕوامنـەکرد ئـەوە ببـیٚ. بەهـەرحالٚ ئەمـە بەڵگەیـەکی نـوێم دەداتـە دەسـت بـیٚ دەنگکـەر تـرە، لەنووسـینەکانمدا دەقەکـەی تۆمار دەکەم)

ئێرنست لەسەرقسەی خۆی بەردەوام بوو:

–(ئەمە سەبارەت بەوەی دوا رۆژ پێشانتدەدا شتێکی ئەوتۆ نییـە ئەگـەر بێتـو لەسـەر نەخـشەکەت رۆیـت‌و واز لەپێـشوازی لێکردنـی ئـەو سۆشیالـست‌و رادیکالەلییانـە بەهـەموو جۆرەکانیانـەوە بێنـی لـەماڵی خۆشـداو) لەناویانـدا پێشوازی لێکردنی منیش)

_(ویلکۆکس)ی پیرەمێرد بەتـەواوەتی ئـەوەی گـوت دەربارەی هـەموو شـتێکی ریٚ پێنـەدراو دوا گـوتی ئـەوە نیـشانەی چـێژێکی خراپـە، هـەردەبیٚ ببـیٚ، لەگـەلٚ داب‌و نـەریتی زانکـۆو سیاسـەتەکەیدا نـاگونجیٚ، لـەبارەی زۆرشـتی لـەو بابەتـە نادیـارەی خـۆی قـسەی کـرد، نـەمتوانی وای لیٚ بکـەم قـسەکەی لـەخودی مەسەلەیەکدا کۆبکاتـەوە، زۆرم نارەحـەت کرد، ناچار بوو خۆی بجوێتـەوەو پـێم بڵیٚ کەتاچ رادەیەك رێزم لێدەنیٚ‌و تاچ رادەیەك جیهان رێزم لێدەنیٚ بەوەی کەزانام پیاو هەق بڵیٚ ئەو ئەرکەی بەدڵنەبوو، دەمتوانی تێبینـی ئـەوە بکـەم کەئـەو حـەزی پێنەدەکرد)

ئێرنست گوتی:

–(ئەویش خۆی ئازادیی، رەفتار کردنی نەبوو ئەوەی هەردوو پیٚی بەکۆتـەوەن teg gar [56] هەمیشە بەرووخۆشی‌و ئاقڵمەندی، ئاگاداری ناکریٚ)

_(بـەڵیٚ، ئـەوە ئەوەنـدەی کـەلێی تێگەیـشتم، گـوتی زانکـۆ ئەمـسالٚ پێویـستی بـەپارەو پـوولی زیـاتر هەیـە لـەوەی کەولایـەت ئـارەزوو دەکـات پێـشکەشی بکـات، ئەوپارەو پوولانەش دەبیٚ لەهەندیٚ لـەو دەوڵەمەندانـەوە بن کـەدەبیٚ لادانـی زانکۆ لەبـەها بـەرزەکانی دڵیـان بتـەزێنیٚ‌و ئـەوەش لێکۆڵینـەوەی پتـەوو عـەقڵی پتـەو دەیکەن. کە هەوڵمدا وای لیٚ بکەم بیخەمەسـەر لێکۆڵینـەوەو دەمـەقالٚ لەپـەیوەندیی ژیـانی ماڵەوەمـدا بـەلادانی زانکـۆ لەبـەها بـەرزەکانی، پێشنیازی کـرد مۆڵـەتی دوو سـاڵم بەمووچـەی تـەواو بـداتیٚ لەئـەوروپادا بەسـەری بـەرم بـۆ حەسـانەوەو

---

(56) لەو رۆژانەدا بەم شێوەیە کۆت‌و پێوەندیان لەقاچی کۆیلە ئەفریقییەکان دەکرد، هەروەها واشیان لەتاوانکارەکان دەکرد. ئەم نەریتە لەگەڵ دەرکەوتنی سەدەی (برایەتیی نێوان مرۆڤ)دا لەناوبرا.

راپەرانـــدنی هەنـــدێ لێکۆڵینـــەوە زانـــستی ئاشـــکرایە مـــن لـــەم پێـــودانگ و سەرلێکچوونانەدا بەبەخشینەکەی رازی بووم)

ئێرنست بەخەمۆکییەوە گوتی:

_(ئەگەر قەبووڵت کردبا هەزار جار بۆتۆ باشتر بوو)

باوکم بەنارەزاییەوە گوتی:

_(بەخشینەکەی تەنها هەر بەرتیل بوو)

ئێرنست سەری لەقاند کەنیشانەی قایل بوونە، باوکم لەسەر قسەی خۆی بەردەوام بوو:

–(لەســەرووی ئەمــەوە، ســواڵکەرەکە گــوتی قــسەیێ هەیــە، لەســەرمێزی چاخواردنەوە گوتراوەو دەگوترێ، پوختەکەی ئەوەیە کەکچی من، لەبەرچاوی خەڵك، لەگەڵ کەسیەتیەکی وەك تۆی تابڵێی بەدناودا هەڵدەستێ و دادەنیشێ، ئەمەش بەهیچ جۆرێ لەگەڵ گیانی زانکۆو شەرەفمەندییەکەیدا ناگونجێ، ئەوەش مانای ئەوەنییە ئەو خودی نارازییە، ئای، نەخێر، بەڵام خەڵکی قسە دەکەن و واچاکە بۆ من کەتێ بگەم)

ئێرنست خۆی لەم قسەیەدا بیریکردەوە، خەمۆکییەکی قووڵی مەیلەو رقێکی ئەستوور بەرووییەوە دیاربوو، پاشان گوتی:

_(لەپشت هەموو ئەمەوە شتێکی زیاتر لەنموونەی باڵای زانکۆ هەیە، هەڵبەتە یەکێك پاڵەپەستۆی خستۆتە سەر سەرەك و ویلکۆکس.

دەموچاوی باوکم ئەوەی پێوەدیاربوو کەقسەکانی ئێرنست، زیاتر خۆ تێهەڵقورتانی و وروژاندنی لەوەی کەترسەکەی بوروژێنێ پاشان لێی پرسی:

_(بەمەزەندەی تۆ وایە؟)

ئێرنست گوتی:

_(خۆزیا دەمتوانی ئەو بیرۆکەیەت بۆ باس بکەم، کەلەمێشکمدا بەشێوەیەکی تەمومژاژوی تێك ئالاوە، مێژووی جیهان ماوەیەکی وای بەخۆیەوە نەدیوە تیایدا کۆمەڵ لەژێر رکێفی گۆرانێکی ترسناکی بەردەوام بووبێ زیاتر لەو سەردەمەی کەئێمە تێیدا دەژیین ئەم گۆڕانە خێراخێرا ناوەختانەش کەبەسەر سیستمە پیشەسازییەکەماندا دێن گۆرانکاریی وادێننە کایەوە کەخێراییەکانیان لەدروستبوونی ئایینیمان و لەدروستبوونی سیاسیمان و دروستبوونی کۆمەڵایەتیمان کەمتر نین.

ئەمرۆکە شۆڕشێکی ترسناکی نەبینراو لەتەونی کۆمەڵ و دروستبوونەکەیدا بەڕێوەیە، ئەوەشتی وەهایە بەشێوەیەکی نادیارنەبێ پیاو ناتوانێ هەستی پێ بکات. بەڵام ئەمرۆ کەلەبارێکی تەنگی تەمێکدایە مرۆ دەتوانێ سێبەرە تەماوییەکەی بەدی بکات، شتی قەبەو زلی نادیار، زۆرو زەبەنگ ئاوەزیشم لەئاست بیرکردنەوە لەو وێنە کۆتاییەی کەتیایاندا دەرەخسێ دەسڵەمێتەوە، من خۆم گوێم لەویکسون بوو ئەوشەوە قسەی دەکرد، لەپشت قسەکانیەوە هەمان ئەو شتانە هەبوون نەناویان هەیەو نەشێوە، کەئێستا هەستیان پێدەکەم لەقسەکەیدا راپەرموونێکی هوشیارانەی وادەردەچوو کەدوورتربوو لەوەی هۆشیاریبێ.

دوایی باوکم هێور بۆوە، قسەکەی تەواو نەکردو گوتی:

_(مەبەستت...)

_(مەبەستم ئەوەیە تارمایی شتێکی بەسامی بەگەف و هەڕەشە، تەنانەت لەم رۆژگارەی خەڵکدا وای لێهات بنیشێتە سەر وڵات، حەز دەکەی ناوی بنێ تارمایی جۆرە ئۆلیگارکییەتێك ئەوە نزیکترین وێنەیە کەدەوێرم بۆی بکێشم، بەڵام

www.pertwk.com

سروشتیەکەی چ دەبێ، ئەوە شتێکە نامەوێ بیهێنمە بەرچاوی خۆم[57] بەڵام ئەوەی ویستم بیڵێم ئەمەیە: تۆ لەمەڵبەندێکی بەمەترسی دەورە دراوی مەترسییەکە هێجگار ترسم زۆر دەکات، چونکە تەنانەت ناتوانم رادەی بزانم، یابکەومە بنج و بناوانی. ئامۆژگارییەکەم وەرگرە بەمۆڵەتەکە قایلبە)

بەنارەزاییەوە گوتی:

_(بەڵام لەوانەیە ئەم قایل بوونە ترسنۆکی بێ..)

_(نەخێر، بەگشتی، تۆ پیاوێکی پیری، پەیامی خۆت لەم جیهانەدا بەجێ گەیاند، پەیامێکی مەزنیش بوو، جەنگی ئێستا بۆ لاوان و هێز جێ بێڵە، بۆ ئێمەی جەحێڵ، هێشتا پەیامەکەمان بەجێ نەگەیاندووە، (ئیڤیس)یش لەرووبەرووبوونەوەی رووداوەکانی دوارۆژدا لەتەك مندا دەوەستێ و پشتم دەگرێ. ئەو دەبێتە نوێنەری تۆ لەبەرەی تێکۆشانا)

---

(57) هەرچەندە خەڵك وەك ئێڤەرهارد، خەویان بەسروشتی ئەوتارماییە نەدی، تەنانەت بەرلەرۆژگاری ئەو، خەڵك هەبوون چەند چاوخشانێکیان لێبەدی کردبوو، جۆن کالهۆن CALHOUN گوتی: (لەناو رژێمدا هێزێك سەریهەڵدا لەخودی گەل مەزنتر بوو لەزۆر بەرژەوەندیی بەهێزی جیاجیا پێکدەهات لەتاکە پەلێك یەکیگرت و لەسایەی زێدە بایی زل و زەبەنگدا لەبانکەکان و جۆش پێ دراوەکەی تۆکمەو توندو تۆڵ بوو) مرۆڤخوازی گەورە ئەبراهام لەنکۆڵن بەرلەکوشتنی یەکسەر گوتبووی: من لەدوا رۆژدا قەیرانێکی خشۆك بەدیدەکەم جەرگم دەدرێنێ و تەزوو بەهەموو لەشمادێنێ لەبەر سەلامەتیی نیشتمانەکەم کۆمپانیاکان گەیشتنە لوتکەو سەردەمێکی گەندەڵی (فساد) لەدەزگا باڵاکانا بەدوا دادێ، دەسەڵاتی دارایی تەقەلای درێژەی پێدانی حوکمڕانییەکەی خۆی دەدا لەرێگەی بەکارهێنانی رق و کینەی خەڵك تاکو سامان لەدەست چەند کەسێکی کەم کۆبێتەوەو هەتاکو کۆمار هەرەسبهێنێ.

باوکم پەڵپی گرت:

_(بەڵام ناتوانن ئازارم بدەن، من لەبەر خۆشیی سەربەخۆیی سوپاسی خوادەکەم، ئاخ، من بەو چەوساندنەوە ترسناکە دەزانم، دەتوانن بیخەنە سەر هەرپرۆفیسۆرێك کەجگە لەزانکۆکەی هیچ دەرامەتێکی تری ژیانی نییە، بەڵام من باکم بەوان نییەو، من لەزانکۆدا مامۆستایەتیم نەکردووە کەچاوم لەو مووچەیەبێ پێم دراوە، بەخۆشی و ئاسوودەیی دەژیم ئەوی بتوانن لێشم بسێننەوە هەر مووچەکەیە)

ئێرنست وڵامی دایەوە:

_(بەڵام تۆ ئاگات لەڕاستی هەڵوێست نییە، ئەگەر هەموو مەترسییەکانم هاتنەدی ئەوە دەتوانن داهاتە تایبەتییەکەو، سەرمایە تایبەتییەکەت بەهەمان سووك و ئاسانی کەمووچەکەت لەبن دەست دەردێنن، لێت بسێنن)

باوکم چەند دەقیقەیەك بێ دەنگبوو، چوو بووە ژێر) دەمتوانی نیشانەی سوور بوون و خواست لەدەموچاویدا بەدیبکەم و، لەدواییدا قسەی کردو گوتی:

–(من مۆڵەت وەرناگرم)

سەرلەنوێ بێدەنگ بوو، پاشان گوتی:

_(لەسەردانانی کتێبەکەم بەردەوامبم[58]، لەوانەیە تۆ هەڵەبی، جائەگەر هەڵەبی، یاراست، من لەسەر هەڵوێستی خۆمم و بەرگری لە هزرەکانم دەکەم)

---

(58) ئەم کتێبەی (زانستی ئابووری و پەروەردە) لەو ساڵەدا بڵاوبۆوەو هێشتا سێ دانەمان لاماون، دوویان لەئەردیس (Ardis)ن، ئەوی تریشیان لەئز گارد (Asgard)ە، بەدووردرێژییەکی توندو تۆڵ لەیەکێ لەهۆیەکانی بەردەوامبوونی رژێمی لەئارادا دەدوێ، واتە سەرمایەدار پەرستن و پشتگیری کردنیانە لەلایەن زانکۆو قوتابخانە گشتییەکانەوە تۆمەتبارکردنێکی مەنتقییانەو پووچەڵکردنەوەی هەموو سیستمی

www.pertwk.com

ئێرنست گوتی:

–(زۆرباشە، تۆ هەمان ڕێباز دەگری کەقەشە مۆرهاوس لەم رۆژانەدا پەیڕەویدەکات تۆ بەرەوکارەساتێکی هاوجۆر دەچیت، بەرلەوەی بگەنە کۆتایی ئەنجامەکە هەردوکیان دەبنە پرۆلیتار) ئاخاوتنەکە بەلای قەشەداو وەرسورایەوە، داوامان لەئێرنست کرد بۆمان باس بکات چی بەسەردەهێنا.

_(ئەو گەشتەی لەگەڵیا بووم بۆ دۆزەخ دڵو دەروونی تووشی نەخۆشی کرد، بردمە ماڵی چەند کەسێك لەکرێکارانی کارگەکانمان ئەو کەلوپەلە ئادەمییانەم نیشاندا کەئامێری دەستکرد خستبوونیە لاوە گوێی لە چیرۆکی ژیانیان بوو بردمە گەڕەکە پیسەکانی سان فرانسیسکۆو لەگەرمەی زۆر خواردنەوەو داوین پیسی و تاوان کردندا، مەسەلەیەکی دۆزییەوە کەغەیری گەندەڵیی خۆڕسك بوو تابڵێی هەست بەقێزو بێز لێبوونەوە دەکات. نەدەکرا سەرکێشی کپ بکرێ، ئەمەشیان خراپترە خۆی زیاد لەپێویست ڕەوشکارییە بەشێوەیەکی ئارام لێهەڵگیراو سۆزەکانی وروژان ئەو وەك خوو ڕەوشتی هەمیشە، کردەیینییە، لەئاسمانی خەیاڵدا باڵدەگریٚو جۆرەها وێنەی نەخشەو پلانی ئاکاری بەهەڵە چوون دەکێشیٚ بۆ شاڵاوبردنێکی موژدەبەرانە لەناووکۆڕی ڕۆشنبیرندا، ئەو واهەستدەکات ئەرکی تەواوی ئەوەیە کەکڵێسای کۆن لەنەبوونەوە بژێنێتەوەو پەیامەکەی بەکارلەدەستو سەروەرەکان ڕابگەیەنیٚ نەخۆشیو لاوازی سەریان تێکردوەوەو ماندوو بوون هێزی لێدەبردن، هەردەبیٚ، چ زوو چ درەنگ بتەقێتەوە،

ئەو حەلە کارەسات دەقەومیٚ، بەڵام ئەو شێوەیەی بەخۆیەوە دەگریٚ، ئەوە شتێکە ناتوانم بڵێم چۆن دەبیٚ خۆی دەروونێکی پاکی بەرزە، بەڵام ئەوپەڕی کردەییە، کارەکەی بەلای منەوە زەحمەت بوو، ناتوانم قاچەکانی لەسەر زەوی بهێڵمەوە ئەو بەناو خەیاڵدا بەرەو جوسما (Gesthsemane)* نییەکەی هەڵمەتدەبات، ئینجا لەخاچ دەدریٚ، وەکو دەروونی پاكو بەرز دروستبوون کەلەخاچ بدرێن.

پرسیارم لێکردو، لەپشت زەردەخەنەکەمەوە جیدیەتی نەسرەوتنی خۆشەویستیبووە.

_(ئەی تۆ؟)

ئەویش بەپێکەنینەوە وەڵامیدامەوە:

_(نەخێر، نەخێر، لەوانەیە من لەسێدارە بدرێم، یابکوژرێم، بەڵام لەخاچ نادرێم، رەگو ڕیشەم زیاد لەپێویست بەپتەویو خۆبەستنەوە بەخاکدا رۆچووە)

پێم گوت:

_(بەڵام، چ وات لێدەکات پاڵ بەقەشەوە بنێی لەخاچبدریٚ؟تۆ ناتوانی دان بەوەدانەنێی کەتۆ هۆی هەموو ئەوەی)

ئەویش لێیپرسیم:

–(چ والەمن دەکات گیانێکی دڵنیاو ئارام بە دڵنیایی و ئاسوودەیی خۆی بهێڵمەوە لەکاتێکا جیهان پڕیەتی لەملیۆنەها گیانی خنکاوی ناوقوڕە ڕەشی ئێشو ئازاری بەتینو کلۆڵیی سەپێنراو.

_(کەواتە بۆچی ئامۆژگاریی باوکمت کرد مۆڵەت وەردەگرێت؟)

وەڵامەکەی ئەوەبوو:

پەروەردە بوو کەلەمێشکی قوتابیەکاندا تەنیا ئایدیۆلۆژیەتی لایەنگیریکردنی رژێمی سەرمایەداری گەشە دەکات بەجۆریٚ هەموو ئایدیای دوژمنکاری تێکدەر بڕەتێنن، دەرچوونی ئەم کتێبە وروژانێکی گەورەی نایەوە، ئولیگار کبیەت خێرا دەستی بەسەرداگرت.

* جثمانیة Gesthsemane ئەو شوێنەیە کەلەدەرەوەی (بیت المقدس)دا مەسیحی تیابەندکرا.

www.pertwk.com

_(چونکه من دەروونێکی پاکی بەرزنیم، چونکه من رەقم، کۆڵنەدەرم، خۆپەرستم، چونکه من تۆم خۆشدەوێ، بەتۆوە نووساوم‌و کەس‌و کارت وەك (روث)* ی دێرین کەسوکاری منن بەڵام قەشە کچی نییە، لەبەر ئەمە هیمەتەکانی قەشەی خێرخواز هەرچەندە دەسنادەن‌و کەمن، هەردەبێ لەشۆڕشدا بەچاکە بگەڕێتەوە، تۆزقاڵە گەردێك کێش‌و بایەخی خۆی هەیە).

نەمتوانی بۆچوونەکەی ئێرنست پەسەند کەم، زۆرچاك شارەزای سروشتی مەردانەی مۆرهاوس بووم، لەتوانام دانەبوو ئەوە بێنمەوە بەرچاوم کەدەنگی نرکەی دێ‌و داوای ماف‌و دادپەروەری دەکات لەهیمەتێکی کەمی نەگونجاو زیاتر نابێ، بەڵام ئەو حەلە من، وەك ئێرنست، بەتەواوەتی لەراستەقینەکانی ژیانم نەدەزانی، ئەو بەشێوەیەکی ئاشکرا، پووچەڵی‌و بێهوودەیی دڵ‌و دەروونی گەورەی قەشەی زانی، کەشتێك بوو هێندەی نەخایاند ئەو رووداوانەی بەدوادا هاتن بەروون بوونێکی هاوجۆر بۆیان دەرخستم.

پاش ئەو رۆژە بەماوەیەکی کەم ئێرنست ئاگاداری کردم،وەك بڵێی حەقایەتێکی خۆشم بۆ دەگێڕێتەوە، ئەو داواکارییەی لەمیرییەوە پێیگەیشتبوو بەدامەزراندنی بەکارگێڕ لەوڵاتەیەکگرتووەکان، دڵیخۆش کردم، مووچەکە تاڕادەیێ قەبەبوو، دەیتوانی کاری هاوسەریەتیمان ئاسان کات، سەرەڕای ئەمەش گومانی تیانییە شانازی پێوەکردنی غیرەتمەندانە وای لێکردم کەداواکارییەکەم پێخۆشبێ، وەك داننانی حکومەت بەبەهرەو تواناکانیدا ئەو حەلە لەچاوەکانیا تێبینی تروسکەم کرد، گاڵتەی پێم ئەهات بەلەرزینەوە گوتم:

_(تۆ رەتی ناکەیتەوە؟)

گوتی:

* Ruth یەکێکە لەئافرەتە پاڵەوانەکانی کتێبی پیرۆز_ وەرگێڕی عەرەبی.

ئەوە بەرتیلە، دەستی نەرم‌و نۆڵی (ویکسون)ی لەپشتەوەیە، لەپشت ویکسونەوەش پیاوی لەو بەوە چتر هەن، ئەوە فێڵێکی کۆنە_ کۆنە وەك خودی تێکۆشانی چینایەتییەکە مەبەستی سەرکردەکانە لەناوجەرگەی سوپای کرێکاراندا کرێکارانی بەستە زمان چەند جۆرەها وازهێنان‌و ناپاکییان دیون، خۆزیا دەزانی کە ئۆلیگارکییەت لەمەوپێش بەم شێوازانە چەند پێشەوای کرێکارانی کڕیون، ژەنەراڵێك بکڕی هەرزانترە، بگرە زۆر هەرزان ترە، لەوەی کەشەڕی لەگەڵدا بکەیت‌و شەڕ لەگەڵ هەموو سوپاکەیدا بکەی کەسانێ هەبوون، بەڵام من ناویان نابەم بارودۆخ لەشێوەی ئێستایدا بەتەواوەتی دەسووتێنێ، من گیانە شیرینەکەم، سەرکردەیێکی کرێکارانم من ناتوانم کێشەکەم بفرۆشم‌و ناپاکی لەهاورێکانم بکەم. بیرەوریی پیرە باوکە بەستەزمانەکەم‌وئەو شێوەیەی ناچاریان کرد هەتا مردن کاربکات هەر تەنیا شیاوی خۆیەتی ئەگەر هۆکاری تر نەبن ببنە تەگەرە لەنێوانی من‌و نێوانی ئەودا)

فرمێسك لەچاوەکانیدا هاتنەخوار، لەچاوەکانی ئەو پاڵەوانە بەهێزەم، نەیدەتوانی لەخەڵکەکە خۆش بێ، هەرچەندە زەمانە دەستی درێژ بێ_ بەو شێوەیەی کەباوکیان شێواند لەدرۆو دەلەسەی پیس‌و بێنرخ‌و دزیی بچووك کەباوکی پێیان ناچارکرا، بۆ ئەوەی پارووە نان بنێتە دەمی منداڵەکانی.

ئێرنست ڕۆژێکیان پێیگوتم:

–(باوکم پیاوێکی چاکبوو دڵ‌ودەروونێکی باشی هەبوو، لەگەڵ ئەوەشدا جانەوەریی ژیانەکەی کردییە قوربانی*. کورتبینی‌و چڵێسی‌و حەسوودیی سەروەرە جانەوەرە زلەکانی کردیانە جانەوەرێکی دڵ تێکشکاو وەك باوکی تۆ،

* مەبەست لەو قوربانییە ئەو سەربڕاوەیە کەدەسووتێنرێ‌و تەفروتوونا دەکرێ بۆ خواپەرستی‌و دان نان بەرەهای دەسەڵاتیدا_ك_

www.pertwk.com

هەقی ئەوەی هەبوو هێشتا لەژیاندا بێ لەشێکی زۆر بەهێزی هەبوو، بەڵام ئامێر فەوتاندی، هەتاکو مردن لەپێناوی قازانجدا هەرکاریدەکرد خوێنی ژیانی بووە شێوی سەرخۆشێك یاخود خشڵێکی هەرزانی بەگەوهەر رازاوە، یارابواردنێکی بەرەڵڵای دەوڵەمەندە چڵۆ ملە بێ کارەکان، رابواردنی سەروەرە جانەوەرە گەورەکانی)

www.pertwk.com

حەوتەم بەش

دیدی قەشــــە

www.pertwk.com

دیدی قەشە

ئێرنست لەنامەیەکیدا بۆی نووسیبووم دەڵێ: (جڵەوی سەرکێشیی قەشە راناگیرێ. لەئاسمانی خەیاڵا بەرز دەبێتەوە، ئەمشەو بریاریداوە دەست بەچاککردنی خودی ئەم جیهانەمان بکات جیهانی نقوومی کلۆڵی ئەو دەیەوێ پەیامەکەی خۆی ئەنجامبدات ئەوە بوو ئاگاداری کردمو ناشتوانم لەویستەکەی ساردی کەمەوە ئەمشەو سەرۆکایەتی کۆبونەوەی I. P.H [59] دەکاتو ئەو پەیامەی لەتێبینییە سەرەتاییەکانیدا بەتاڵ دەکات.

(دەتەوێ بانگت کەم بۆ گوێلێ بوونی؟ وادیارە تەقەلاکەی دەبێتە ناماقووڵییەکی پووچ ئەو جەرگت شەق دەکات_ جەرگت شەق دەکات بەڵام ئەوە سەبارەت بەتۆ دەبێتە وانەیەکی کردەیی نایاب گیانە شیرینەکەم تۆ ئاگات لەرادەی شانازی کردنم بەخۆشەویستیتەوە هەیە، لەبەر ئەوە دەمەوێ نرخی تەواوم بزانی دەمەوێ لەپلەیەکی کەم هەست کردن بەهیچو پووچیم دەربازتکەم ئەمەشە والەشانازیم دەکات حەز بەوە بکات کەبزانی بیرکردنەوەی من راستو دروستە راکانم زەقن، بەڵام بێ هوودەییو ناماقووڵی دەروونێک لەوێنەی پیاوەتیی دەروونی قەشە، پێویستی ئەم رەقییەت نیشان دەدات، دەی ئەمشەو وەرە، راستە ئەوەی کەئەمشەو دەقەومێ شیاوی ئەوەیە پەستت کات بەڵام لەمنت پتر نزیک دەکاتەوە)

---

(59) بەتەواوەتی ناوی ئەو ناوچەیە نازانین کەئەم پیتانە بوونەتە سونبولی.

ئەو شەوە رێکخراوی I.P.H کۆنگرەی خۆی لەفرانسیسکۆ[60] سازدا ئەو کۆنگرەیە بۆ سەیرکردنی گەندەڵی رەوشتکاریی گشتیو دۆزینەوەی چارەسەرێك لەبۆی سازدرا بوو.

قەشە مۆرهاوس سەرۆکایەتی کۆبوونەوەکەی کرد کەلەسەر بڵند گۆکە دانیشت شڵەژابوو دەمتوانی هەست بەبارگرانیی گرژییە زۆرییەکەی بکەم ئەمانەش لەتەنیشتیەوە دانیشتن قەشە دیکسنونو ه.ه جۆنز، سەرۆك دەزگای زانستی رەوشت لەزانکۆی کالیفۆرنیاو خاتوو و.و.هێرد گەورە رێکخەری پرۆژە خێرخوازییەکانو فیلیب وارد خێرکەری گەورەو کۆمەڵێك ئەستێرەی کەمتر درەوشاوە لەئاسمانی پیاوەتیو چاکەدا.

قەشە مۆرهاوس هەستایە سەرپێو بێ پێشەکی دەستی بەقسان کرد:

_(لەگالیسکە قەپاتەکەمدا بەناو شەقامەکاندا دەسوڕامەوە شەودا هاتبوو ناوبەناو لەپەنجەرەی عەرەبانەکەوە دەمڕوانی لەپڕ بۆم دەرکەوت، وەك بڵێی چاوەکانم کرانەوە شتەکانم بەراستی دیتن، سەرەتا بەدەست بەری چاوەکانم گرت نەوەکو دیمەنە ترسناکەکە ببینن لەناو جەرگەی تاریکیدا ئەم پرسیارەم رووبەروو بۆوە، پێویستە چ بکا؟ پێویستە چ بکا؟ پاش تاوێکی کەم پرسیارەکە بەشێوەیەکی تر رووبەروومبۆوە دەبوایە مەسیح لەم جۆرە هەڵوێستەدا چ بکات؟ لەگەڵ ئەم پرسیارەدا واهاتە بەرچاوم وەك بڵێی رووناکییەکی گەش شوێنەکەی داگرت، وەك خۆر بەرۆژی رووناك ئەرکی خۆم بەروونی بەدیکرد، وەك چۆن شاوول لەرێگەی بەرەو دیمەشق ئەرکی خۆی بینی.

---

(60) مرۆڤ بەچەند دەقیقەیەك لەبیرکلییەوە دەپەرییەوە سان فرانسیسکۆ لەراستیدا ئەم دووشارە شاری دیکەی کەنداو یەك کۆمەڵیان پێکدەهێنا.

www.pertwk.com

(عەرەبانەکەم راگرت، لێی هاتمە خوارێ، پاش وتووێژێکی چەند دەقیقەیی کەم دوو سۆزانیە کەم قایلکردن کەلەگەڵما سواری عەرەبانەکە بن، ئەگەر یەسووع لەسەرهەق بێ، هەڵبەتە ئەم دوو ئافرەتە کڵۆڵە خوشکی من بوون‌و، تاکە هیوایان لەتۆبە کردن‌و خۆ پاککردنەوەدا وابەستە بوو بە خۆشەویستی‌و سۆزی منەوە.

(من لەجوانترین گەڕەکی سان فرانسیسکۆدا دادەنیشم‌و ئەو خانووەی تێیدا دەژیم سەد هەزار دۆلاری تێچووە،ئەو کەلوپەل‌و کتێب‌و شاکارە هونەرییانەی تێیدان سەد هەزاری دیکەیان تێچووە. خانووێکی گەورەیە، بەڵکو کۆشك‌و تەلارێکەو ژمارەیەکی زۆر خزمەتکار بەخۆوە دەبینێ من هەرگیز نەمدەزانی کۆشك بۆچ شتێك دەست دەدات وامزانی بۆ ئەوە کراوە مرۆ تێیدا بژی.. بەڵام، ئێستا وام لێهات کە بزانم. هەردوو سۆزانی‌یەکەم بردنە کۆشکەکەم لەوێدا لەگەڵما دەژین هیوادارم کەهەر ژوورێك لەژوورەکانی کۆشکەکەم پڕکەم لەخوشکی وەك ئەوان..)

تادەهات ناڕەحەتی زیاتر تینی بۆ سەیرکەران دەهێنا، رووی دانیشتوانی سەر سەکۆکە پلەیەکی پەرەسەندووی پڕ ترس‌و لەرزی دەگەیاند، لەئاستی ئەم خاڵەدا قەشە دیکنسون راپەری، سەکۆو هۆڵەکەی بەجێهێشت سەرنجی قێز لێ بوونەوە لەروویدا دیاربوو، بەڵام قەشە مۆرهاوس لەسەر قسەی خۆی بەردەوام بوو، لەخەڵکەکە بێ ئاگا بوو چاوەکانی پڕ بوون لەخەون‌و دیدەکەی.

_(ئاخ، برایان، خوشکان لەو کارەمدا چارەسەرم بۆ هەموو گیرگرفتەکانم دۆزییەوە من نەمزانی بۆ چ مەبەستێك عەرەبانە قەپاتەکان دروستکراون بەڵام ئێستا دەزانم، بۆ گواستنەوەی بێتواناو نەخۆش‌و پیرو بەساڵچووان دروستکراون بۆ ئەوە کراون کەشەرەف ببەخشن بەو کەسانەی هەستی شەرمەزارییان لەکیس چووە.

(من نەمدەزانی بۆچ مەبەستێك کۆشك‌و تەلار دروستکراون بەڵام ئێستا بۆم دەرکەوت بۆچی بەکاردەهێنرێن، کۆشکەکانی کڵێسا دەبێ خەستەخانەو ماڵی پەروەردەکردن بن، بۆ ئەوانەی لەرۆخ رێگادا کەوتوون‌و تەوژم‌و تینی مەرگ دەچێژن)

تاوێك بێدەنگ بوو، زۆرچاك دیاربوو کەدەمارەکانی گرژ بوون، تەقەلای‌دا چاکترین رێگە بگرێ بۆ دەربڕینی ئەو بیرۆکەیەی بەسەریا زاڵ بوو..

پاشان هەندەی پێنەچوو گوتی:

(برا ئازیزەکانم، من شیاوی ئەوە نیم، کەهیچ قسەیێکی لەمەڕ رەوشتەوە بکەم. من لەناو قوڕە رەشی خەوش‌و دوو روویی‌و ریاکاریدا ماوەیەکی زۆرتر ژیام لەوەی وام لێ بکات بتوانم دەستی یارمەتی بۆ خەڵکی دی درێژ کەم، بەڵام بەو کارەی بەرامبەر ئەو دوو ئافرەتە کردم، کەبەخوشکی خۆمیان دەزانم، بۆم دەردەکەوێ کەرێگەی چاك لەئارادایە بیگەینێ، سەبارەت بەوکەسانەی بڕوا بەیەسوع‌و ئینجیلیەکەی دەکەن, ناکرێ هیچ جۆرە پەیوەندییەك لەنێوان ئادەمیزادا هەبێ، پەیوەندیی خۆشەویستی نەبێ بەتەنیا خۆشەویستی لەخراپەکاری بەهێزترە _ لەمردن بەهێزترە لەبەر ئەوە داوا لەدەوڵەمەندانی ناوخۆتان دەکەم کەئەرك وایان لەسەر پێویست دەکات ئەوەی من کردم‌و من دەیکەم ئەوانیش بیکەن. باهەر دەوڵەمەندێك لەئێوە دەرگای ماڵەوەی لەرووی دزێك لەدزان بکاتەوە، وای مامەڵە لەگەڵدا بکات وەك بڵێی کەبرایەتی. یالەرووی سۆزانییەکدا لەسۆزانیان‌و وای لەگەڵدا بجووڵێتەوە وەك بڵێی خوشکیەتی ئەو حەلە سانفرانسیسکۆ نەپێویستی بەپۆلیسەو نەبە لەشکرێك قازی، ئەو حەلە بەندیخانەکان دەبن بەنەخۆشخانەو، تاوانکارو تاوان نامێنن.

(پێویستە لەسەرمان کەگیانمان ببەخشین، نەك هەر پارەو پوولمان دەبێ کردەوەمان وەك کردەوەی مەسیح بێ، ئەوەیە ئەمرۆ پەیامی کڵێسا رێگەمان

www.pertwk.com

لێتێکچووەو لەئامۆژگارییەکانی مەسیح دوورکەوتووینەتەوە ئێمە نوقومی خۆشی‌و رابواردنین شەیتانی چڵێسمان لەجێگەی مەسیح داناوە. ئالێرەدا هەڵبەستێکم لەکنە هەموو چیرۆکەکە دەگێڕێتەوە من حەز دەکەم بۆتان بخوێنمەوە دەروونێکی سەرلێشاوی گومڕا دایناوە، سەرەڕای گومراییەکەی توانیویەتی بەروونی ببینێ.[61] کەس لەئێوە واتێنەگات کەهێرش بردنە بۆ سەر کڵێسای کاسولیکی. خۆی هێرش بردنە بۆ سەر گشت کڵێساکان، بۆ سەر کەش‌و فش‌و لەخۆباییبوونی هەموو ئەو کڵێسانەی لەرێگەی مەسیح لایان داوە لەنێوان خۆیان‌و نێوان مەڕەکانیدا تەیمانێکی پارێزەریان قوتکردەوە، ئەمەش هۆنراوەکەیە:

لەناو گومەزەکەوە شەیپورە زیوینەکان لێدران،
خەڵکەکە بەسامناکی چۆکیان دادا،
لە قەڵا دۆشکانی پیاوەکاندا سەروەریی پیرۆزی رۆمام دی
وەك خواوەندێکی مەزن هەڵگیراوە.
وەك کاهن (پیر) جلێکی لەکەف سپیتری لەبەردا بوو،
وەك پاشایان کەوای ئەرخەوانی پیرۆزی پۆشیبوو
بەرووکەشی‌و درەوشانەوە پاپا بەرەو بارەگەکەی رۆیی
سێ تاجی زێڕ لەسەرتەپڵی سەری دەدرەوشانەوە
(بەدزییەوە، دڵەکەم بەرەو ساڵە دێرینەکان گەڕایەوە
بۆ لای پیاوێك لەنزیك دەریایەکی چۆڵدا دەخولایەوە،
بەڵام، بێهودە لەشوێنی دەگەڕا تێیدا بحەسێتەوە گوێم لێبوو، دەیگوت: گورگ‌و دراوسێکەی هەموو باڵندەیێ لانەیان هەیە.

---

(61) ئۆسکار وایلد میرێکبوو لەمیرەکانی روونبێژی لەسەدەی نۆزدەیەمدا.

بەڵام من زیاد لەهەمووان هەردەبێ بخولێمەوەو بخولێمەوە
قاچەکانم خوێنیان تێبزێ‌و ئەومەیە بخۆمەوە کەفرمێسکەکانم خوێنیان پێوە کردووە..)

هەموو سەیرکەرانی خستنە هەژان، بەڵام بەدەنگییەوە نەهاتن: لەگەڵ ئەوەشدا قەشە مۆرهاوس لەم رووداوە نەگەیشت. بیسێ‌و دوو لێکردن لەسەر هەڵمەتەکەی بەردەوام بوو:

–(بەمجۆرە بەدەوڵەمەندانی ناو ئێوەو بەگشت دەوڵەمەندان دەڵێم ئێوە خراپترین زوڵم‌و ستەم لەمەڕەکانی مەسیح دەکەن، دڵتان وەك بەرد رەقکردووە گوێتان لەئاستی هاوارو ناڵەی کلۆڵ‌و چەوساوان کەڕ کردووە، هاوارو ناڵەی ئەو ئێش‌و ئازارو خەم‌و پەژارەیە نەتانبیستووەو سەرەرای ئەوەش رۆژێ لەرۆژان دەبیسترێ، بەم شێوەیە دەڵێم...) بەڵام هـ.هـ جۆنزو فیلیب وارد کەهەردووکیان لەجێگای خۆیان راستبوونەوەو لەئاستی ئەم خاڵەدا خێرا قەشەیان لە بڵندگۆ کە کەدابەزاند، لەهەمان کاتدا گوێگرەکانی دیکە لەشوێنی خۆیاندا بەهەناسە بڕکێ وڕو کاس نەبزوێن.

ئێرنست کەگەیشتە سەرشەقام پێکەنینێکی سەختی جانەوەرانە پێکەنی، پێکەنینەکە بەتوندی هەژاندمی خەریك بوو دڵم بەفرمێسکی کپکراو بتەقێتەوە.

ئێرنست هاواری کرد:

_(پەیامەکەی خۆی بەجێگەیاند، پیاوەتیی قەشەکەیان‌و سروشتە ناسکە شاردراوەکەی بەقووڵی لەخودی دەروونیدا تەقیەوە، ئەو گوێگرانەی خۆشیاندەویست بۆیان دەرکەوت کەتێکچووەو سەری لێشێواوە دیتیان کەچۆن بەشپرزەیی‌و بێئارامی لەبڵند گۆیان دوور خستەوە؟

بێگومان کەخەڵکەکە چاویان بەو دیمەنە کەوت، دایانە قاقای پێکەنینێکی بەتەوژم‌و گەرم.

www.pertwk.com

گوتم:

_(لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەی ئەمشەو، قەشەکردیو گوتی، سەرنجێکی بەهێز جێدێڵێ

ئێرنست بەگاڵتە جاڕییەوە گوتی:

_(ئایا لەو بڕوایە دای؟)

بەجەخت لەسەرکردن پێمگوت:

150

_(ئەوە گۆبەندو هەرایەك دەنێتەوە، نەتبینی کەئەو قسەی دەکرد پەیامنێرانی ڕۆژنامەکان هەرزوو بێبایەخ پێدان قسەکانیان نووسینەوە وەك بڵێی ئەوەی بیستیان عەقڵی بردن؟

_(تەنیا دێڕێکیش لەرۆژنامەکانی بەیانیدا بڵاوناکرێتەوە)

هاوارمکرد:

_(ناتوانم بڕوا بەوە بکەم.)

وەڵامەکەی ئەوەبوو:

_(هیچت لەسەر پێویست نییە ئەوەنەبێ کەچاوەڕوانبیو بەچاوی خۆت ببینی، تاکە دێرێك بڵاوناکرێتەوە لەوەی گوتی تاقە بیرۆکەیەکی لێ بڵاوناکرێتەوە، رۆژنامەی رۆژانە پێشێلکردنی شتی رۆژانەیە!)

پەلیمگرتو گوتم:

_(ئەی پەیامنێرەکان؟ خۆبەچاوی خۆم بینیمن.)

_(هەر قسەیەکی کردوویەتی نابێتە تیپی چاپکراو سەرەك نووسینەکانت لەبیرکردن، ئەو مووچەیەی وەریدەگرن پاداشتی ئەو سیاسەتەیە کەپێوەی بەستراون. سیاسەتەکەشیان ئەمەیە کە شتێك بڵاونەکەنەوە مەترسیی کاریگەری لەسەر بەرژەوەندیی رژێم هەبێ. قسەکانی قەشە هێرشێکی توندو تیژ بوو بۆسەر رەوشتی باو، شتێکی داهێنراو (بدعە) بوو، لەسەر بڵندگۆ کەهێنایانە خوار تانەهێڵی زیاتر هەر توقیانە (ئەفسانەیی) بدوێ، رۆژنامەکان بەبیرچوونەوەی بێدەنگی شتیداهێنراو دەخنکێنێ، رۆژنامەکانی وڵاتەیەکگرتووەکان چڵومڵێکن لەسەر پێبەخشینو خەڵاتی چینی سەرمایەداران قەڵەو دەبنو، ئەرکیان ئەوەیە کەپێرۆی کۆمەڵایەتی لەئارادا بوو، لەرێگەی لەقاڵبدانی رای گشتییەوە خزمەتبکەن، ئەوان بەچاکترین شێوە ئەو ئەرکە دەبێنن.

_(لێم گەڕێ باپێشبینیبکەم، رۆژنامەکانی بەیانی کتوومت تەنیا ئەوە دەنووسن کەقەشە تەندروستی تەواو نییە، لەمێژە خۆی بەکارێکی قورسی بەردەوام ماندوو کردووە، دوێنێ شەو لەبەرماندوویی و هیلاکی کەوتووە، تەنانەت ئەگەر چەند رۆژێك بەسەر ئەوەدا تێپەڕی، رۆژنامەکان پەنا دەبەنە بەر ئەو دەقە کەقەشە دووچاری مێشك تێکچوون بووەو، دەستوپێوەندە چاكو ئەمەکدارەکەی مۆڵەتیان داوەتێ، پاشان یەك لەدووان روودەدات، یان ئەوەیە قەشە هەڵەی رەفتاری خۆی دەزانیو لەمۆڵەتەکەی بەلەش ساغی دەگەرێتەوەو هیچ جۆرە خەونو دیدێکی نوێ لەچاوەکانیدا نییە، یاخود سوور دەبێ لەسەر گەوجییەی ئەو حەلە سانایە چاوەڕوانی ئەوە بکەی کەرۆژنامەکان هەواڵی شێتبوونی بەچەند وشەیەکی ناسکی خەمو وروژێن بڵاوبکەنەوە ئینجا دەخرێتە پشتگوێ تاکو خەونو دیدەکانی بۆ دیوارە کپو بێگوێکان تەواو بکات)

هاوارم کرد

_(تۆ زیاد لەپێویست دەڕۆیت)

وەڵامی دایەوە:

_(بەڕاستی لەبەرچاوی کۆمەڵ دەبێتە شتێکی تەواو ئایا پیاوێکی بەرێز هەیەو شێت نەبێ، دەرگای ماڵەکەی بۆ سۆزانیو دزان والا کات تاکو وەك خوشكو برا لەگەڵی بژین؟ راستە مەسیح لەنێوان دوو دزدا مرد، بەڵام ئەمە حەکایەتێکی ترە، شێتی؟ ئەو کەسەی ئەو پرۆسیسە عەقڵیانەی دەیانکاو ئێمە

www.pertwk.com

رایەکانی پەسەند ناکەین هەمیشە هەڵەن کەواتە عەقڵی ئەو پیاوە هەڵەیە کوا هێڵی جیاکەرەوەی نێوان عەقڵی هەڵەو عەقڵی ئەو کەسەی کە مێشکی تێکچوو؟ خەڵك ناتوانن ئەوە بێننە بەرچاو کەلەتوانای هەر پیاوێکی عاقڵدا هەیە لەدەرەئەنجامە ئەقڵانییە زۆر قووڵەکانیاندا لەگەڵیاندا نەبێ، ڕۆژنامەکانی ئەم ئێوارەیە نموونەیەکی باشی ئەم ڕاستیەن ماری ماکینا، لەباشووری (مارکت ستریت) دادەنیشێ، ئافرەتێکی هەژارە، بەڵام ئابڕوومەندە. هەروەها دەروونی پڕە لەگیانی نیشتمانپەروەری بەڵام لەبارەی ئەوەی پەیوەندی بەئاڵای ئەمەریکایی و ئەوپاراستنە کەپێویستە ڕەمزی بێت، رای هەڵەی هەیە، فەرموو ئەوەی بەسەر ئەو ئافرەتەدا هاتووە، مێردەکەی تووشی ڕووداوێ هات لەئەنجامدا خرایە خەستەخانەو سێ مانگ تیایدا مایەوە، هەرچەندە خۆی (واتە ئافرەتەکە) دەستیکرد بەجلشتنی خەڵکی، بەڵام نەیتوانی لەکاتی خۆیدا کرێی خانوو بدات، دوێنێ خانووەکە بەدەریاندا بەڵام بەرلەوەی دەرچێ ئاڵایەکی ئەمەریکایی هەڵکردو، لەژێر لۆچەکانیدا جاڕیدا کەئەوان ناتوانن لەسایەی ئەو پاراستنەی کەهەیەتی فڕێیدەنە سەرشەقامی ساردوسڕ.

بەڵام دوای ئەوە چ قەوما؟ گیراو بەشێتیان لەقەڵەم دا ئەمرۆکە خرایە ژێر چاوەدێری پزیشکی چەند پسپۆڕێك لەنەخۆشیی عەقڵیدا، بڕیاریاندا کەشێت بووە، لەوێوە رەوانەی خەستەخانە کرا لەنابا)

بەناڕەزاییەوە گوتم:

_(بەڵام ئەم نموونەیە دەستکردە، یاخود بڵێ زەوتکراوە گریمان کەمن دەربارەی شێوازی ئەدەبیی کتێبێك لەکتێبان لەگەڵ رای هەموو خەڵکیدانیم هەڵبەتە ئەوان بەهۆی ئەوەوە من نانێرنە خەستەخانەی شێتان)

وەڵامی دایەوە:

_(ئەمە ڕاستە، بەڵام ئەم جۆرە جیاوازییە لەبیروڕادا، هیچ مەترسییەك بەکۆمەڵ ناگەیەنێ، جیاوازییە کە ئالێرەدایە. بەڵام جیاوازی لەرادا، وەك لەمەسەلەکەی (ماری ماکیناو قەشە مۆرهاوس)دا دیارە، مەترسی دەخاتە سەرکۆمەڵ، چ ڕوودەدات ئەگەر گشت هەژاران کرێی خانوویان نەداوە پەیانان بردە بەر پاراستنی ئاڵای ئەمەریکا؟ ئەو حەلە لەموڵکیەتی زەوی و زار تێکوپێك دەشکێ و هەرەس دێنێ و، راکانی قەشە مەترسییان بۆ کۆمەڵ نابێ، کەواتە، یاراپێچبکرێ بۆ نەخۆشخانەی شێتان(

لەگەڵ ئەوەشدا نەمویست بڕوا بکەم

ئێرنست گوتی:

_(چاوەڕێ بکەو سەیر کە)

چاوەرێم کرد.

بۆ بەیانی هەموو ڕۆژنامەکانم کڕین، دیتم ئێرنست تائەو قۆناغەش ڕاست بوو، ڕۆژنامەکان هیچ قسەیەکی قەشە (مۆرهاوس)یان بڵاونەکردەوە، یەك دوو ڕۆژنامە تەنیا ئاماژەیان بۆ ئەوەکردبوو کەهەست و سۆز بەسەریا زاڵ بوون و لەسەر خۆی نەماوە لەگەڵ ئەوەشدا ڕۆژنامەکان قسەی قۆڕی قسەکەرەکانیان بەدەقی خۆیان بڵاوکردەوە کەدوای قسەکانی قەشە کران.

پاش چەند ڕۆژێك ڕۆژنامەکان زۆر بەکورتی بڵاویان کردەوە، کەقەشە لەشار دەرچووە، مۆڵەتی هەیە کەتەندروستی بێتەوە سەرخۆو ماندوویی دەرچێ، تائەم ئاستە هەموو شتێ باش بوو بەڵام هیچ تروسکەیەك نەبوو بۆ شێتی، یاخود تەنانەت مێشك تێکچوونیشی، من کەمم بەخەیاڵدا دەهات کەدەبوایە قەشە چ ڕێبازێکی ترسناك بگرێتەبەر ڕێبازی جوسمانییەت و لەخاچدان کەئێرنست تێیرامابوو.

www.pertwk.com

www.pertwk.com

هەشتەم بەش

ئامێر تێکشێنەکان

www.pertwk.com

ئامێر تێکشێنەکان

کەمێك بەر لەپاڵاوتنی ئێرنست بۆ ئەندامییەتی کۆنگرێس، لەسەرلیستی سۆشیالست، باوکم خواردنی ئێوارەی ئامادەکرد کەلەناو خۆماندا ناوی دەنا (شێوی قازانجو زیان) بەڵام ئێرنست ناوی نا شێوی ئامێرتێکشکێنەکان. لەراستیدا تەنیا شێوێك بوو تاقمێك خاوەن کار_ هەڵبەتە خاوەن کاری بچووکی بەخۆوە دەگرت. من گومانم نییە کەهەر یەکێك لەوان کەبەپیشەسازییەك، یاکارێکی بازرگانییەوە خەریك بوو، پوختەی سەرمایەکەی لەدووسەد هەزار دۆلار زیاتر بوو، چاکترین نوێنەری خاوەن کاری رۆڵەی چینی ناوەراست بوون.

ئۆوین هەبوو، لەدەزگای سیلفیر بێرگو ئۆوینو هاوبەشەکانی بەقەڵخانەیەکی زل بوو چەندین لقی لێ دەبوونەوە، ئێمە کەرەستەی خواردەمەنیمان لەوێ دەکڕی، هەروەها شێوەکە خاوەن دەزگای کووالتو واشبوتی گەورەی دەرمان فرۆشتنو جۆرەها خواردنو خواردنەوە مستەر ئاسمۆنسین کەخاوەن کانگەیەکی زلی گرانیتبوو لەناوچەی کونتراکوستا هەروەها ژمارەیەکی زۆریش لەو جۆرە پیاوانە خاوەن کارگەی بچووكو ژووری بازرگانیی بچووك یاخود بەشدار لەو جۆرە کارگەو ژوورانە بوون، بەکورتی هەموویان سەرمایەداری بچووك بوون.

پیاوی زرینگو رووخۆش بوون، بەساکاریو روونی دوان سکاڵای کۆمەڵایەتییان خستە ئەستۆی کۆمپانیا زلەکانو ترۆستاتی پاوانخوازی رێبازەکەیان: ((ترۆستاتەکان کەوی کەنو لێ رایانێنن) بوو، هەموو بەڵاکە لەترۆستاتەکانەوە، بوو هەموویان هەمان هاواری ترسو لەرزیان کرد، داوایان

کرد حکومەت موڵکیەتی ئەم ترۆستاتانە بخاتە سەرخۆی وەك ترۆستی هێڵی ئاسنو ترۆستی بروسك، یاتەلگرافو هی تر، باجی سەختو گران بخاتە سەرداهاتو بەرەبەرە توندو ترو سەخت تر، بۆ شەقووپەق کردنی کەڵەکە بوونی سامانی بێ شومار هەروەها وەك چارەسەرکردنی هەندێ دەردوبەڵای ناوخۆ، داوایان کرد شارەوانی دەست بەسەر موڵکداری کۆمپانیای ئاوو بەنزینو تەلەفۆنو ئۆتۆمبێلو بەرژەوەندیی گشتی تردا بگرێ.

حەقایەتی مستەر ئاسمۆنسین لەبابەت کارەساتەکانی وەك خاوەن کانگەی مەڕمەڕ (گرانیت) بەشێوەیەکی تایبەت خۆشبوو، دانی نا بەوەدا کەرۆژێ لەرۆژان هیچ قازانجێکی لەمەڕ مەڕەکانی نەکردووە، هەرچەندەش داواکاریی زۆرە ئەویش بەهۆی ئەو وێرانکارییە بوومەلەرزە گەورەیەی تووشی سانفرانسیسکۆیکرد, ئەوە شەش ساڵدەبێو پینەوپەڕۆکردنی سانفرانسیسکۆی بەرێکوپێکی دەڕواو بەردەوامە، چوارچێوەی کارەکانی پەرەدەسێنێ تەنانەت گەیشتۆتە چوار هەندێ پێشوو، بگرە هەشت هەندی پێشوو دەبێ، لەگەڵ ئەوەشدا باری دارایی وەکو خۆیەتیو هیچ چاك نەبووە.

گوتی:

_(هێڵی ئاسنین کەمێك لەوەی من دەیزانم شارەزای پیشەسازییەکەی منە، ئەو فلس بەفلس خەرجییەکانی بەرهەم لەلای من دەزانێو بڕیارەکانی رێککەوتنەکانمو دەقەکانیان دەزانێ، بەڵام چۆن ئەوە دەزانێ، ئەمە تەنیا بەمەتەڵی دەزانم، گومانی تیانییە لەناو کرێکارەکانمدا سیخوڕو قسەچن هەنو، پەیوەندییان بەهەموو تاقمەکانەوە هەیە لەو رێککەوتننامە هەمە جۆرانەی واژۆمکردوون سەیر کەن بۆ نموونە من رێککەوتننامەیەکی زل واژۆ ناکەم کەبریارەکانی شیاوی ئەوەن قازانجێکی زۆرم دەستبخەن کەئەو کرێی گواستنەوەیە لەکانگەکەمەوە بۆ بازاڕ زیاد دەکات، کۆمپانیا هیچ لێکدانەوەیەك

www.pertwk.com

پێشکەش ناکات، بەمجۆرە خەتی شەمەندەفەر قازانجەکەم بەتاڵان دەبات، لەو جۆرە تێکەڵی و پێکەڵییە هەرگیز نەمتوانیوە والەهێڵی ئاسن بکەم چاو بەزۆر کردنی کریێدا بگێڕێتەوە، لەلایەکی ترەوە سەردەکەوتم هەرچەندە رووداوەکانی کار زیاد دەبوون و خەرجی بەرهەم زیادی دەکردو بریاری رێککەوتنامنەکان قازانجی کەمتریان تێدا دەبوو، کەهێڵی ئاسن قایل کەم بەکەمکردنەوەی کرێکانی ئەنجامەکە چ دەبوو؟ هێڵی ئاسن هەمیشە قازانجەکانی منی دەکەوتە دەست، جائەو قازانجە کەم بێ یازۆر.)

ئێرنست قسەی پێبڕی تابڵێ:

_(پاش ئەمە بەگشتی ئەوەی بۆت دەمێنێتەوە وەك بەڕێوەبەرێك نزیکەی بەرانبەر مووچەکەت دەوەستێ ئەگەر خەتی شەمەندەفەر کانگەت بکاتە موڵکی خۆی)

مستەر ئاسمۆنسین وەڵامی دایەوە:

_(بەتەواوەتی وایە هەرماوەیەکی کەم دەبێ سەرنجێکی وردم دایە دەفتەرکانم لەماوەی دەساڵی رابوردوودا، بۆم دەرکەوت کەقازانجی من بەدرێژایی ئەم دەساڵە وەك مووچەی بەرانبەر بەرێوەبەر بوو، خەتی شەمەندەفەر دەیتوانی کانگەکەم بکاتە موڵکی خۆی بۆ بەرێوەبردنی بەرکێم بگرێ)

ئێرنست پێکەنی و گوتی:

_(بەلام لەگەڵ ئەو جیاوازییەش دەبێ خەتی شەمەندەفەر لەحاڵەتی موڵکداریەتی کردنی کارگەکەدا بەدڵنیاییەکی زۆرەوە بەرگەی هەموو ئەو مەترسییانە بگرێ کەتۆ ئەمرۆ لەپێناویدا بەرگە دەگری)

ئاسمۆنسین بەدەنگێکی غەمناکەوە گوتی:

_(ئەمە لەسەدا سەد راستە)

تەنانەت ئەگەر ئێرنست وازی لێهێنان ئەوی بیانەوێ بیڵێن, دەیڵێن. لەچەپ و راست بەپرسیار دایگرتن لەمستەر ئۆوینەوە دەستیپێکرد.

_(نزیکەی شەش مانگ دەبێ، لێرەدا لەبێرکلی لقێکت بۆ بەقاڵخانەکەت کردەوە؟)

مستەر ئۆوین وەڵامیدایەوە:

_بەڵێ..

_(لەو کاتەوە سەیرم کرد کەسێ بەقاڵخانەی بچووکی گۆشەکان دەرگایان داخستبوو، ئایا بەهۆی لقە تازەکەتەوە ئەوە بوو؟)

مستەر ئۆوین بەخەندەیەکی رەزامەندانە ئەوەی بۆ یەکلاکردەوە:

_(بەهیچ بارێ نەیاندەتوانی بەرانبەر ئێمە خۆبگرن)

_(بۆچی)؟

_ئێمە سەرمایەیەکی زۆرترمان هەبوو، مامەڵە کاری گەورە پلەی بەفیڕۆچوونی کەمترەو پلەی کاریگەریەتیی زیاترە)

_(لقە نوێیەکەت قازانجی هەرسێ دووکانە بچووکەکەی هەڵمژی، تێگەیشتی, بەلام پێمبڵێ، خاوەنی سێ دووکانە بچووکەکە چییان بەسەرهات؟)

_(یەکێکیان ئەمرۆ عەرەبانەیەك ، لەعەرەبانەکانی دابەشکردن لێ دەخوڕێ کەهی ئێمەن بەڵام نازانم، دووانەکەی تر چییان بەسەرهات)

لەپڕ ئێرنست روویکردە مستەر کووالت:

www.pertwk.com

_(تۆ گوژمەی گەورە گەورەی شمەك بەنرخی هەرزان دەفرۆشی.[62] چ بەسەر خاوەن داوودەرمانو جۆرەکانی خواردنو خواردنەوە هات، ئەوانەی ناچارتکردن بگەڕێنەوە دواوە؟)

وەڵامەکەی ئەمەبوو:

_(یەکێك لەوانە، مستەر هاسفوردزە، ئەمرۆ بەڕێوەبەری دەزگای رەچەتەی پزیشکییە لەدوکانەکە)

_(ئەو قازانجانەی دەستیان دەکەوتن هەڵتان دەلووشین)

_(بێگومان، ئەوەبوو کەئێمە لەپێناویا دابەزیینە مەیدانی بازرگانی.)

ئێرنست لەپڕ بە(ئاسمۆنسین)ی گوت:

_(ئەی تۆ؟ تۆ داخ لەدڵی چونکە هێڵی ئاسن قازانجەکانتی هەڵلووشین، ئاخۆ وانییە؟)

مستەر ئاسمۆنسین سەری لەقاند، کەنیشانەی بەڵێیە.

_(تۆ گەرەکتە هەمیشە قازانجت دەسکەوێ)

مستەر ئاسمۆنسین جارێکی تر سەری لەقاند

_(لەوانی دیکە)

لێرەدا ئێرنست وەڵامی نەدرایەوە سوور بوو لەسەر پرسیار

_(ئەوانی دیکە)

(62) cut- rates لەو سەردەمەدا نرخی شتەکانیان دادەشکاند تارادەی نرخی تێچون (کلفە) بەڵکو لەنرخی تێچوونیش کەمتر بەم شێوەیە لەتواناى کۆمپانیای گەورەکاندادەبێ کەبەفرۆشتنی زیان لێکەوتن بفرۆشن، ماوەیەکی زۆرتر لەوەی کەکۆمپانیا بچووکەکەکان دەتوانن، بەوەوە کۆمپانیای بچووك لەبازڕدا وەدەردەنرێ، ئەم رەفتارە هۆیەکی باوبوو لەهۆیەکانی هاڤبرکێ (منافسە).

مستەر ئاسمۆنسین بەکورتییەکی وشك وەڵامیدایەوە

_(ئەوەیە ئەو ڕێگەیەی قازانجی لێوە دەکرێ)

_(کەواتە یارییە بازرگانییەکە ئەوەیە کەقازانجت لەهی ترەوە پێبگات هی دیکە قازانجت لێبکەن ئایا وانییە؟)

دەبوایە ئێرنست پرسیارەکەی دووپات بکاتەوەی بەرلەوەی ئاسمۆنسین بەو قسەیەی وەڵامیبداتەوە.

_(بەڵێ، ئەمەیە بارودۆخەکە، بەڵام ئێمە پەڵپناگرین لەقازانجکردنی خەڵکی دی مادامەکی زۆرنییە)

((مەبەستت مادامەکی تەبەنییە, لەگەڵ ئەوەشدا خراپ نییە، کەتۆ بەگرانی نازانی خۆت ئەم جۆرە قازانجە قەبانەت دەسگیربن، بێگومان ئەمە خراپترە وانییە؟)

مستەر ئاسمۆنسین بەسانایی دانی بەم بێ دەسەڵاتییەدا نا پیاوێکی دیکە هەبوو، ئێرنست تاقیکردەوە، ئەویش مستەر کالفین بوو کەکارگەیەکی گەورەی شیرو بەرهەمەکانی هەبوو.

_(ماوەیەك لەمەوبەر، شەڕت لەگەڵ تروستی شیر، دەکرد وائەمرۆ تۆ کەوتوویتەتە ناو چالاکی رامیاری پارتی گراینج[63]

ئەوە چۆنە؟)

مستەر کالفین کەبەراستی نیشانەی جەنگاوەرێك لەروویدا دیاربوو.

(63) لەو سەردەمەدا، تەقەلایەکی زۆر درا بۆ ڕێکخستنی چینی کشتکاران لەپارتێکی سیاسیدا کەئامانجی لەناوبردنی ترۆستاتو کۆمپانیا گەورەکان بوو لەرێگەی یاسادانانی کاریگەرەوە، بەڵام ئەم تەقەلایانە گشتیان سەرنەکەوتن.

www.pertwk.com

_(ئاخ، من باسی شەڕم نەکرد، من دژی (تروست) دەجەنگم لەتاکە گۆڕەپانیٚ کەپیاو تیایدا دەتوانیٚ بجەنگیٚ واتە مەیدانی سیاسی، پیشانت بدەم ئێمەی خاوەن کارگەکانی شیرەمەنی چەند ساڵێك دەبیٚ هەموو شتێك بەئارەزووی خۆمان دەکەین)

ئێرنست قسەکەی پیٚ بڕیو گوتی:

_(بەڵام لەناوخۆتانا بەربەرەکانیی یەکترتان دەکرد)

_(بەڵیٚ، ئەوەش بووە هۆی هێشتنەوەی قازانج لەئاستێکی نزمدا، تەقەلاماندا خۆمان ڕێکبخەین بەڵام خاوەن کارگە سەربەخۆکانی شیرەمەنی هەمیشە ریزی ئێمەیان کەرت دەکرد، پاشان ترۆستی شیر هات)

ئێرنست گوتی:

_(سەرمایەیەکی زێدەی لەلایەن ستاندەرد ئۆیلەوە پێدراوە)[64]

مستەر کالفین پێی لێنا:

_(بەڵیٚ، بەڵام ئەو کاتە ئەم ڕاستییەمان نەدەزانی بەکرێگیراوەکانیان هاتن هەڕەشەیان لێکردین، پێیان گوتین:

(وەرنە ریزی ئێمەوە قازانجێکی زۆر دەکەن، یاخود لەدەرەوەی ترۆست بمێننەوەو برسی بن(زۆربەمان چووینە ریزی تروست ئەوانەی نەهاتن برسی بوون، ئای، ئەوە لەسەرەتاداقازانجێکی باشی پیٚ گەیاندین نرخی شیر هەر چارەکە گالۆنێکی سەنتێکی هاتە سەر، چارەکی ئەم سەنتە دەچووە گیرفانی ئێمە، بەڵام سیٚ چارەکەکەی تری بۆ ترۆست بوو، پاشان نرخی شیر سەنتێکی دیکەی زیاد کرد، بەڵام هیچ بەشێکمان لەو سەنتە دەست نەکەوت ئەو سەنتە

(64) یەکەم ترۆستی گەورەی سەرکەوتوو بوو، نزیکەی وەچەیەکی تەواو پێش هەموو ترۆستەکان کەوتبۆوە.

هەرچییەك بیٚ سکاڵاکانمان بەفیرۆ چوون دەسەڵاتی بکەومەکە هەر هی ترۆست بوو، بۆمان دەرکەوت کەئێمە چەند پشتگویٚ خراوین، لەئەنجامدا لەچارەکە سەنتە زێدەکەشی بیٚ بەشیان کردین، ئینجا قۆڵیان بڕینو پارەو پوولیان پیٚ‌ل نەهێشتن، خاوەنی کارگەی شیرەمەنی لەئارادا نەمان هەر تەنیا ترۆستی شیرمانەوە:

ئێرنست بەشەیتانییەوە سەرنجیدا:

_(بەڵام لەو باوەڕەدام پاش ئەوەی نرخەکەی دوو سەنت زیادیکرد، دەتانتوانی هاڤبرکێی ترۆست بکەن)

_(ئێمە لەوەشدا بەهەڵە چووین، تەقەلای ئەوەمان دا، مستەر کالفین ساتێك ئارامی گرت (بەڵام ئەم تەقەلایە ماڵی وێرانکردین تروست دەیتوانی شیر بەهەرزانتر لەوەی ئێمە توانیمان، بێنێتە بازاڕ، لەگەڵ ئەوەشدا بەو ڕێگەیە قازانجێکی کەمی دەکرد، کەچی ئێمە بەزیانێکی ڕاستەقینەمان دەفرۆشت، لەو گردەوەیەدا پەنجا هەزار دۆلارم زەرەرکرد زۆربەمان کەوتینە چاڵی نابووتی[65] خاوەن کارگەکانی شیرەمەنی لەناوچوون) ئێرنست گوتی:

_(بەمجۆرە تروست قازانجەکانی لەچنگ دەرهێنای ملتدایە سیاسەت، تاوا لەدەوڵەت بکەی یاسایەك دابنیٚ تروست لەناوبەریٚو قازانجەکانت بگەرێنێتەوە)

ڕووی مستەر کالفین گەشایەوەو گوتی:

_(ئەمە بەتەواوەتی قسەی منە [illegible]وتارانەدا، ئاراستەی کشتکارەکانی دەکەم، ئەوە گشت فیکرەکەمانە لەچەند وشەیەکدا هەڵیدەرێژین)

(65) نابووتی: دەزگایەکی سەیر بوو، وای لەو کەسەدەکرد کەلەپیشەسازیی هاڤبرکێدا سەرنەکەوتووە، قەرزەکانی نەداتەوە، ئەنجامەکەی هەرچاککردنی باری جانەوەری بوو کەململانێی چەپۆكو کەڵبەری کۆمەڵایەتی گرتبووە خۆی

www.pertwk.com

ئێرنست لێی پرسی:

_(لەگەڵ ئەوەشدا تروست شیر بەنرخێکی زۆر هەرزانتر دێنێتە بەرهەم لەوەی خاوەن کارگە سەربەخۆکان دەیهێننە بەرهەم؟)

_(چۆن شیر بەو هەرزانییە ناهێنێتە بەرهەمو سەرمایە قەبەکەی وایلێدەکات کەرێکخستنێکی نایابو ئامێری نوێی هەبن؟)

ئێرنست وەڵامی دایەوە:

_(پێویست بەلێکۆڵینەوە ناکات، تواناکانی ئەوەی بۆ دەرخسێننو بەکردەوە جێبەجێیدەکەن)

لێرەدا مستەر کالفین دوانێکی سیاسیی‌دا رایەکانی خۆی تێدا دەرخستن، دوای ئەو دوو کەسی تر زۆر گەرموگوڕ دوان، هاواری هەمووان داوای نەهێشتنی تروستەکانی دەکرد)

ئێرنست بەدەنگێکی وەك چرپە پێیگوتم:

_(ئای چ خەڵکێکی بەستەزمانی ساویلکەن) بەڕوونی ئەوەندە دەبینن کەچاویان رێگەیان پێدەدا ببینن بەڵام تەنیا سەری لووتی خۆیان دەبینن)

پاش تاوێك هەڵسا تاجارێکی دی قسە بکات بەشێوە جیاکەرەوەکەی توانی کاربکاتە سەر هەستونەستی ئامادەبووانو هەقی قسەکردنی بەخۆی‌دا لەوەی شەو بەسەربردنەکە بەبەرییەوەماوە قسەکەی دەست پێکردو گوتی:

_(بەبایەخەوە گوێم لەهەمووتان گرت، من بەروونی دەبینم کەئێوە یارییە بارزگانیەکە لەسەر رێگە راستو رەوانەکەی ئەرتۆدۆکسی یاریدەکەن، ژیان لای ئێوە تەنیا قازانجە هەر یەك لەئێوە دەزگاو بروایەکی پتەوتان هەیە کەئێوە بۆیەك مەبەست خولقاون، ئەویش قازانج کردنە، بەڵام تەگەرەیەك هەیە کاتێ ئێوە خەریکی تەقەلادانی دەسکەوتنی قازانجن تروستەکانی پاوانکاری سەرهەڵدەدەنو قازانجەکانیان لەگیرفانتان دەردەکەن، ئەمەش تێکەوتنێکە بەرێگەیێك کەلەگەڵ بوونەوەریدا ناگونجێ تاکە رێگاش بۆ خۆ لێدەرباز کردن وەك لەلاتان دیارە لەناوبردنی ئەو تروستانەیە کەقازانجەکانتان لێ دەستێنن)

(بەبایەخەوە گوێم لەقسەکانتان گرت، تەنیا یەك ناو هەیە پێیدەکرێ کەمتان بکاتەوە سائەو ناوەتان لێدەنێم ئێوە ئامێر تێکشکێنن، دەزانن ئامێر تێکشکێن کێیە؟ باپێتان بڵێم لەسەدەی هەژدەیەمداو لەئینگلستان ژنو پیاو کالایان لەکۆختەکانی خۆیان بەتەون دەچنی ئەم سیستمەی پیشەسازی ناوماڵ شێوەیەك بوو لەچنینی کالا کەلەوی خاوترو لەوی ئاسابەدەرترو تێچونی زیاتر نەبوو لەپڕ ئامێری هەڵمیو ئامێری کەمکردنەوەی تەقەلای کارگەر هاتنەکایەوە هەزار خەرەك پێکەوە لەکارگەیەکی گەورەدا کەبەئامێری هەڵمی مەڵبەندی کاردەکەن، دەتوانن کالا بەزۆر هەرزان تر بهێننە بەرهەم لەوەی کەجۆلاکانی ناوماڵ بەتەون دەیانتوانی بیهێننە بەرهەم لێرەدا لەکارگەدا، هاوکاری هەبوو بەربەرەکانی بەرامبەر ئەم هاوکارییە نەما، لەمەوبەر ژنو پیاو بۆ گیرفانی خۆیان ئیشیان بەخەرەکەکانی دەستیان دەکردو ئێستا روویان کردۆتە کارگەکانو ئیش بەخەرەکی ئامێر ناکەن بۆ گیرفانی خۆیان، بەڵکو بۆ گیرفانی خاوەن موڵکی سەرمایەدار بۆ ئەمە منداڵە بچووکەکان لەپشت خەرەکە ئامێرییەکانەوە بەکرێیەکی کەم دەستیان کرد بەکار، لەسەرپارووی رۆژانە هاقبرکێی پیاوەکانیان دەکرد، لەئەنجامی گشت ئەوەدا پیاوەکان دووچاری قەیرانێکی سەخت بوون، ئاستی ژیانیان دابەزی برسی بوون گوتیان ئەم کارەساتەیان لەمەڕ ئامێرەکانەوەیە، بەم شێوەیە دەستیان کرد بەتێکوپێکدانی ئامێرەکان بەڵام سەرنەکەوتن هەتا بڵێی گێلو وێل بوون.

(لەگەڵ ئەوەشدا ئێوە پەندتان لەهی وەك ئەوان وەرنەگرت تائێوە ئەو کەسەن، پاش سەدەو نیوێك، تەقەلای ئامێر تێکشکاندن دەدەن، ئامێری تروستە پاوانکارییەکان، بەدانانانی خۆتان، کاردەکەن، بەشێوەیەکی کاریگەرترو خەرجی کەمتر لەوەی کەئێوە دەتوانن بیکەن، ئەمەشە هۆی ئەوەی کەئێوە ناتوانن

www.pertwk.com

هاڤر کێیان بکەن، لەگەڵ ئەمەشدا ئێوە بەئاشکرا ئارەزووی تێکشکانی ئامێرەکان دەکەن، ئێوە تەنانەت لەکرێکارە گێلەکانی ئینگلستانیش گێل ترن، کاتێ ئێوە لەبارەی ژیاندنەوەی هاڤبر کێوە ورێنە دەکەن، تروستەپاوانکارییەکان لەماڵ وێرانرکدو گۆڕەپان وێرانکردنتاندا بەردەوامن.

_(ئێوە هەمووتان هەمان حەقایەت دووپاتدەکەنەوە بەسەر چوونی سەردەمی هاڤبرکێ و سەرهەڵدانی سەردەمی گردبوونەوەی هاوکاری لەگەڵ ئەوەشدا مستەر ئۆوین تۆ لێرەدا لەبێرکلی هاڤبرکێت لەناوبرد کاتێ لقە تازەکەت سێ بەقاڵخانەی بچووکی ناچار کرد مەیدان چۆڵ بکەن، دەزگا گردبووەکەت کاریگەرییەتی زیاترە، لەگەڵ ئەوەشدا تۆ هەیت بەقورسایی پاوانکارییەکانی تر دەکەیت لەسەرت بارگرانیی تروستە پاوانکارییەکان جادەنگی سکاڵا دەربرین بەرزدەکەیتەوە بۆیە ئەوەش دەکەیت چونکە خاوەن تروست نیت ئەگەر تروستەکی بەقاڵیت هەبوایە خۆی بەسەر بازارەکانی وڵاتەیەکگرتووەکاندا سەپاند با، ئیتر تۆش دەبوایە گۆرانیەکی دیکە ببێژیو، ئەو سترانە شیاوی ئەوەیە کەهاوار بکات:

(تروستەکان پیرۆزن) پاشان تۆ، جگە لەوەی دەزگا گردبووە بچوکەکەت بەڕاستی تروست نییە، ئەوە دەزانی کەئەم دەزگایە هێزێکی باشی نییە، بەم شێوەیە پێشبینی سەرەنجامەکەی دەکەیت، تۆ هەست دەکەیت لەوە دەرناچی کەخۆت و تۆڕی بەقاڵییەکانت تەنیا هۆیەکی ناوەنجین لەیارییەکەدا، تۆ دەبینی دەزگا بەهێزەکان دەدرەوشێنەوەو رۆژبەرۆژ بەهێزتر دەبن تۆ هەست بەدەستەزرێ پۆشەکانیان دەکەی پەلاماری قازانجەکانت دەدەن و چنگێك لێرەو چنگێك لەوێ دەرفێنن تروستی خەتی شەمەندەفەر نەوت تروستی پۆلاو تروستی خەڵوزی بەردین و تۆ دەزانی کەئەوانە لەئەنجامدا لەناوت دەبەن و دوا رێژەی سەدیی قازانجەکەمەکانت لێ دەسێنن)

_(قوربان تۆ یاریزانێکی ساکاری چەوساوەی بەڵام کەدەستت نایە بیناقاقای سێ بەقاڵخانە بچووکەکە لێرە لەبێرکلی ، چونکە تۆ لەوان سەرمایەت زیاتر بوو رێکخستنت باشتر بوو، لەخۆت بایی بووی دەستتکرد بەباسکردنی کاریگەری و گیانی ئازایەتی و خێزانەکەت ناردە ئەوروپا، ئەگەر ئەو قازانجە نەبوایە کەتۆ لەرێگەی قووتدانی سێ بەقاڵییە بچووکەکەوە دەستتکەوت، ئەوەی بۆ نەدەلوا ئەوسێ بەقاڵیە سەگ بوون و یەکتریان دەخوارد، پاشان تۆ هاتی و هەموویانت خوارد، بەڵام وائەم سەگە زلانە ئەوانیش، دەستیان پێکردووە، ددانیان لەگۆشتت گیر دەکەن، ئەمەشە وات لێدەکات بقیژێنی، ئەوەی کەبە تۆی دەڵێم، سەبارەت بەهەمووتان راستە، ئەی ئەوانەی ئەمشەو لەسەر ئەم خوانەدانیشتوون، ئێوە هەمووتان دەقیژێنن، ئێوە هەمووتان یارییەکی دۆراو دەکەن، لەبەر ئەوە بۆ بەختی خۆتان دەگرین.

_(بەڵام ئێوە کەدەقیژێنن بەڕاشکاوی بارودۆخەکە ڕاڤە ناکەن، وەك من راڤەمکرد ئێوە دەتانەوێ قازانجی خەڵکانی دی هەڵووشن ئێوە ئەو هەموو گۆبەندە هەر لەبەرئەوە دەنێنەوە چونکە هی دیکە قازانجەکانتان لەدەست دەردێنن، نەخێر، ئێوە لەوە زیرەکترن کەئەوە بکەن، ئێوە شتێکی دیکە جاڕ دەدەن، ئێوە وتاری سیاسی دەدەن، تەمسیلی باری سەرنجی سەرمایەدارە بچووکەکان دەکەن، وتاری وەك ئەو وتارەی کەمستەر کالفین دای چی گوت؟ فەرموون چەند دەستەواژەیەکی وەك نووسیومەتەوە (بیروباوەڕە بنەرەتەکانمان راست و گەرانەوەیە بۆسەر ریبازی ئەمەریکایی بنچینەیی: رەخساندنی دەرفەتی ئازادە بۆ هەموو هاووڵاتیان)(گیانی ئازادی کەئەم نەتەوەیەی تیادا لەدایك بوو)(بابگەرێینەوە سەر بیروباوەڕی باووباپیرانمان)

ئەو کەدەڵێ: (رەخساندنی دەرفەتی سەربەست بۆ هەموو هاووڵاتیان مەبەستی رەخساندنی دەرفەتی ئازادە بۆ قازانج لەچنگ دەرهێنان ئازادییەکە ئێستا

www.pertwk.com

دروست بەزلەکان نکوولّی لیّدەکەن لایەنی پووچ لەمەسەلەکەدا ئەوەیە کەئیّوە ئەو قسانە بەجۆریّکی بەردەوام دەلّیّنەوە تەنانەت واتان لیّهاتووە بڕواتتان پیّ هەیە ئیّوە داوای ئازادی دەکەن بۆ ئەوەی بەریّگە بچووکە تایبەتی‌یەکەتان براکانتان لەمرۆڤایەتیدا تالاّن بکەن.. بەلاّم موگناتیسییانە خۆتان دەنویّنن بۆ ئەوەی وای لیّ بکەن وابزانیّ ئیّوە سەربەستیتان دەویّ، ئیّوە چلّیّسن دەسکەوتنخوازن، بەلاّم سیحری قسەکانتان دەتانخاتە سەرئەو بڕوایەی کەئیّوە نیشتمانپەروەرن هەرئەمەش بەتەنیا نا، بەلّکو ئیّوە حەزکردنتان بەقازانج دیّننە بەرچاو، ئەویش خۆپەرستییەکی رووتە، وەك بلّیّی بیّ ئارامیەکی غیرەتمەندانەی بەرانبەر ئینسانییەتی بەئەشکەنجەو ئازار، ئیّستا فەرموون، لیّرە لەم شویّنەی سەرراستی و دەستپاکی لەرووەکەیدا سەیری مەسەلەکە بکەن و بەداڕشتەی بیّ پەناوپیّچ دەریبڕن).

خەلّکەکە سوور هەلّگەران و، نیشانەی تورەییان پیّوە دیار بوو، تەنیا هەر ئەمەش نا، بەلّکو کەمیّکیش ترسیان لیّ نیشت، بەبینینی ئەم لاوە رووناسکەو تەوژمی وشەو وردو خاشکەرەکانی و ریّبازە ترسناکە راست و رەوانەکەی نەختیّ هەترەشیان چوو مستەر کالفین سنگی خۆی هیّنا پیّشەوەو بۆ وەلاّمدانەوە پرسی:

_(بۆ نا؟ بۆ ناتوانین بگەریّینەوە سەر ئەوڕیّ و شویّنەی باووباپیرانمان گرتبوویان کاتیّ ئەم کۆمارە دامەزرا، مستەر ئیّڤەرهارد راستییەکی زۆرت دەربڕی هەرچەندە ناخۆش و ناسازیشن، بەلاّم بالەناو خۆمانا، ئالیّرەدا لیّك ئاشکرابین باهەموو رووپۆشەکان فڕیّدەین و بەڕاستی قایل بین، وەك چۆن مستەر ئیّڤەر هارد بیّفرت وفیّلّ پەنجەی لەسەردانا راستە ئیّمەی سەرمایەداری بچووك بەدوای قازانج کەوتووین و تروستەکان ئەم قازانجانەمان دەبەن، راستیشە کەئیّمە دەمانەویّ تروستەکان لەناوبەرین تابتوانین قازانجەکانمان بەدەستەوە بمیّنن بەلاّم چی تیایەو بۆچی ناتوانین ئەم ئارەزووە بهیّنینە دی؟ بۆچی نا؟ دەلّیّم بۆچی نا؟)

نیشانەی سرەوتن لەسەر رووی ئیّرنست دیاربوو گوتی:

(ئای... واگەشبین مەبەستەکە بۆت شیدەکەمەوە بۆچی نا، هەرچەندە ئەوشیکردنەوەیە هەندیّك ناخۆشە ئیّوە جەنابتان بازرگانیتان بەشیّوەیەکی سنووردار خویّندووە، بەلاّم هەلّبەتە گەشەکردن و پیّشکەوتنی کۆمەلاّیەتیتان نەخویّندووەو، ئەمرۆش ئیّوە لەناوجەرگەی گواستنەوەدا لەپەرەسەندنی ئابووریدا دەژین، بەلاّم ئیّوە تیّیناگەن ئەمەش هۆی ئەم هەموو شلّەژان و ئەو شیّواندنەیە بۆچی ناتوانن بگەریّنەوە سەر ریّ و شویّنی باووباپیرانمان؟ چونکە ئیّوە ناتوانن ئیّوە ناتوانن هەلّکشانی باری گۆڕینی ئابووری بوەستیّنن و بیگەریّننەوە ئەو شویّنەی لیّی هاتووە بەقەد ئەوەی دەتوانن تەوژمی ئاوی تاڤگە ناچار بکەن لەخوارەوە بۆ سەرەوە بیّ یۆشەع خۆری لەسەر (جبعون)* راگرت، بەلاّم ئیّوە دەتانەویّ خۆر ناچار بکەن لەئاسماندا بۆ دواوە بگەریّتەوە ئیّوە دەتانەویّ کات پاشەوپاش بگەریّتەوە لەنیوەرۆوە بۆ بەیانی (ئامیرییەتی زۆرو زەبەندکردنی تەقەلای کریّکاری و بەرهەمی ریّك وپیّك، کاریگەرییەتی پەرەسەندووی پاوانکردن، کاری سازکردن، حەزتان کرد خۆری ئابووریی وەچەیەکی تەواو، یا لەو بابەتە بۆ پاشەوە بگەریّننەوە بۆ ئەو سەردەمەی سەرمایەداری گەورەو ئامیّرییەتی زل و هیّلّی ئاسنینی تیا نەبوون ئەو رۆژەی کۆمەلّیّك لەسەرمایەدارە بچووکەکان لەناو ئاژاوەیەکی ئابووریدا کەوتبوونە گیانی

*:Gabuon: شاریّکە لەفەلەستین، لەباکوری ئۆرشەلیم تیایدا یۆشەعی کوڕی نوون بەسەرکەنعانی‌یەکاندا زالّ بوو _ بڕوانە : المنجد فی اللغە والادب والعلوم لویس معلوف ل131/ وەرگیّڕی کوردی.

www.pertwk.com

یەکتر ئەو رۆژەی بەرهەم سەرەتایی فەوتێنەر (تەرفێن)ی بەناریکی نرخگران بوو، بڕوام پێبکەن، ئەرکی یۆشەع ئاسانتر بوو، خواوەندی لەپشتەوە بوو یارمەتی دەدا.

بەلاّم ئێوەی سەرمایەداری بچووك خواپشتی بەردان خۆری سەرمایەدارە بچووکەکان بەرەو ئاوابوونە جارێکی دیکە هەتا هەتایە هەلّنایە، نەخێر هەرنەبێ ناتوانن بیوەستێنن ئێوە بەرەو لەناوچون دەچن، هەردەبێ بەیەکجاری لەناو کۆمەلّدا تەفروتوونابن.

(ئەوەیە بریاری گۆران کەڕەتناکرێتەوە ئەوە پەیڤی خوایە، هاوکاری لەهاڤبرکێ بەهێزترە، ئادەمیزادی سەرەتایی ئادەمیزادێکی گەشە ناتەواو بوو (جەستە ناتەواو) لەناو کون و کەلەبەری بەردا دەژیا، پاشان خۆی کۆکردەوەو هاوکاری کردو پەلاماری دوژمنە گۆشتدارەکانی خۆیدا، دوژمنەکانی گیانلەبەری ناکۆك بوون، بەلاّم ئەو گیانلەبەرێکی هاوکار بوو، لەبەر ئەوە توانی بەسەر هەموو گیانلەبەراندا زالّبێ لەو کاتەوە مرۆڤ پشتگیری و هاوکاریی گەورە گەورەتر وەدەست دێنێ.

مەسەلە مەسەلەی ململانێی نێوان پشتگیری و هاوکاری و هاڤبرکێیە ململانێیەکی کۆنەو دەگەڕێتەوە بۆ هەزار سەدە لەمەوبەر تیادا تووشی سەرنەکەوتنی بەردەوام بوو، ئەوی لایەنی هاڤبرکێ بگرێ هەردەمێ لەناوبچێ)

کالفین پەلّپی گرت و گوتی:

_(بەلاّم تروستات خۆی، لەوە زیاتر نییە کەبەروبوومی هاڤبرکێ بێت)

ئێرنست وەلاّمی دایەوە:

_(ئەو پەڕی راستە، تروستیش خۆی هاڤبرکێی لەناوبردنە هەرلەبەر ئەم هۆیەشە وەك تۆ خۆت گوتت لەپیشەسازیی شیرکشایەوە)

بەدەور مێزەکەدا یەکەم تریقانەوەی شەو بەسەربردن بەرزبوەوە تەشەنەی کرد، تەنانەت مستەر کالفینیش پێکەنینی بەخۆی هات.

ئێرنست لەسەر قسەکەی خۆی رۆیی:

(ئێستاش مادام لەتروستەکان دەدوێن بابریار لەسەر هەندێ مەسەلە بدەین.. من دەقی چەند حوکمێك وەك خۆیان دەدەم، ئەگەر لەگەلّ مندا نەبوون رای خۆتان دەرببڕن بێدەنگی مانای را لەسەربوونە ئایا راست نییە جۆلاّیی ئامێریی دەتوانێ کالاّی زۆر بچنێ لەوەی کەبەتەون دەچنرێ و تێچوونی زۆر لەو کەمترە؟

کەمێك وەستا، بەلاّم کەسیان دەمی نەکردەوە، پاشان گوتی:

(کەواتە ئاخۆ گەوجی و بێ عەقلّیی تەواو نیەکە ئامێرێك تێکوپێکدەین و بگەرێینەوە سەرچنین بەخەرەکی دەستی، ئەو شێوەیە نائاساییەو زیاتریشی تێدەچێ)

وەك نیشانەی رازیبوون خەلّکەکە سەریان بۆ لەقاند لەسەر قسەی بەردەوام بوو:

_(ئایا راست نییە ئەو گردبوونەوەیەی بەتروست ناسراوە بەشێوەیەکی کاریگەرترو هەرزان تر دەتوانی بەرهەم وەبەر بهێنێ لەوەی کەهەزار دەزگای تروستی بچووکی هاڤبرکێ کەر بهێننە بەرهەم؟)

لەگەلّ ئەوەشدا کەس نارەزایی دەرنەبڕی:

_(کەواتە گەوجیەتی بێ ئەقلّی نییە کەئەو گردبوونەوە هەرزانە کاریگەرە تێکدەین؟)

خەلّکەکە هەموویان دەمێك مات و کپ بوون ئینجا مستەر کووالت بەپرسیارەوە گوتی:

_(کەواتە چ پێویستە لەسەرمان کەبیکەین؟ لەناوبردنی تروستەکان تاکە رێگەیەکە کەدەتوانین بیهێنینە بەرچاوی خۆمان بۆ دەرباز بوون لەدەسەلاّتیان)

www.pertwk.com

ئێرنست یەکسەر هەموو گیانی بووە ئاگرو چالاکیو قیژاندی:

(رێگەیەکی ترتان نیشان دەدەم بیر لەو ئامێرە نایابانە نەکەینەوە کەبەکاریگەریو هەرزانی وەبەرهەم دێنن، بابیخەینە ژێر دەسەڵاتمان، باسوود لەکاریگەریو هەرزانی وەرگرین باخۆمان بیانخەینە کار، بامولْکدارانی ئێستای ئامێرە نایابەکان دەرکەینو خۆمان مولْکداری ئەو ئامێرانەبین گەورانم، ئەوەیە سۆشیالیزم خۆی گردبوونەوەیەکی هاوکارییە لەتروستات بەرزترە گردبونەوەیەکی ئابووریو کۆمەڵایەتی مەزنترە لەهەر گردبوونەوەیەك هەتا ئەمرۆ لەسەر ئەم زەمینە دەرکەوتبێ ئەو لەگەڵ بارگۆڕاندا گونجاوە وەرنەریزی ئێمە، ئێمەی سۆشیالست گرەو لەسەر لایەنی قازانجکەر_ سەرکەوتوو بکەن)

لێرەدا بەرهەڵستی تاك سەری هەڵدا، خەڵکەکە سەریان لەقاند دەستیان کرد بەچرپە چرپو مینگە مینگ.

ئێرنست پێکەنیو گوتی:

(زۆر چاکە، کەواتە ئێوە پێتان چاکترە کەدژ بەپێشکەوتنبن ئێوە پێتان باشترە کەدەوری هەڵگەرانەوە بنوێنن هەردەبێ لەناوچن وەك چۆن دەبێ هەر رێبازێکی هەڵگەرانەوە لەناوچێ ئایا رۆژێ بەخەیاڵتانا نەهاتووە بپرسن کەگردبوونەوەی هاوکاری گەورەتر لەتروستانی ئێستا دەربکەوێ چیتان لێدێ؟ ئایا رۆژێ بیرتان لەچارەنووسی خۆتان کردۆتەوە بەچی دەگات کەتروستە گەورەکان خۆیان لەناو گردبوونەوەی گردبوونەوەکاندا– لەتروستی کۆمەڵایەتی، ئابووری، سیاسیدا یەك دەگرن؟)

لێرەدا لەپڕ روویکردە کالفینو گوتی:

_(پێمبڵێ، ئەگەر ئەمە راست نییە، ئێوە ناچارن پارتێکی نوێی سیاسی دروستکەن، چونکە پارتە کۆنەکان هەموویان ملکەچی دەسەڵاتی ترۆستانن، ئەو تەگەرە سەرەکییەی کەرێگەی پروپاگەندەی (گراینجییە) کەتان دەگرێ تروستانن.

لەپشت هەر کۆسپێك تووشی دەبنو، هەرلێدانێکی پێتان دەکەوێو هەر شکانێك تووشی دەبن، دەستی تروستانی پاوانکاری تێدایە پێم بڵێ، ئایا ئەمە راست نییە؟)

مستەر کالفین بەکەمێك پەستیو نارەحەتیەوە بێدەنگبوو ئێرنست هانی داو گوتی:

_(دەی قسە بکە!)

مستەر کالفین نارەزایی دەربڕی:

_(ئەوە راستە زۆربەی کورسییەکانی ئەنجومەنی یاسادانانمان لەولایەتی ئۆریگۆن وەرگرتو یاسایەکی خۆ پاراستنمان دەرکرد، بەڵام کاربەدەستی ولایەتەکە کەئەڵقە لەگوێی تروستات بوو، ڤیتۆی لەسەر دانا. کاربەدەستێکمان بۆ ولایەتی کۆلۆرادۆ هەڵبژارد، بەڵام ئەنجومەنی یاسادانان نەیهێشت ئەو پۆستەی پێبدرێ، دووجاریش بریارمان لەسەر پرۆژەی باجی نیشتمانی داهاتداو پەسەندمانکرد هەردوو جارەکە پرۆژەکەی پێشێل کردو کێشایەوە بەبیانووی ئەوەی نادەستوورییە دادگەکان لەدەست تروستاتدانو ئێمەش، رۆڵەکانی گەل، مووچەی باش نادەینە قازییەکانمان بەڵام هەردەبێ رۆژگارێ دابێ..)

ئێرنست قسەی پێ بڕیو گوتی:

_(رۆژگارێك کەگردبوونەوەی تروستات، هەموو دەستەکانی یاسادانان دەخەنە ژێر رکێفی خۆیان، رۆژگارێك گردبوونەوەی تروستات دەبێتە خودی حکومەت)

www.pertwk.com

بووه هات‌و هاوار:

_(ئەمە نابێ! ئەمە نابێ!)

هەرکەسە تەواو هەڵچوو بوو، نیشانەی ئارەزوو کردنی شەڕ لەروویان دیاربوو

ئێرنست لێی پرسین:

_(پێم بڵێین کەئەو رۆژگارە دادێ چ دەکەن)

مستەر ئاسمۆنسین هاواریکردو زۆر درەنگ ئەو بریارەی وی پەسەند کرد:

_(پەنا دەبەینەبەر رەخساندنی هێزی خۆمان)

ئێرنست ئاگاداریکردنەوە..

_(بەڵام ئەمە مانای شەڕی ناوخۆیە)

مستەر ئاسمۆنین وەڵامیدایەوەو، هاوارکردنی هەموو پیاوە دانیشتوەکانی سەرمێزەکەی لەپشت بوو:

_(کەوابێ باشەڕی ناوخۆ بێ! ئێمە ئەو کارە مەردانەمان لەبیر ناچێت کەباووباپیرانمان کردیان کەئازادیمان دەکەوێتە مەترسی دەمانبینی ئامادەین شەڕ بکەین‌و بمرین)

ئێرنست زەردەی هاتێ‌و گوتی:

_(لەبیرتان نەچێت، ئێمە لەناورا (خمیأ) رێکەوتین، کەئازادی لای ئێوە گەورانم، مانای ئازادیی قازانج لەچنگ دەرهێنانی خەڵکی ترە)

تووڕەیی باڵیکێشا بەسەر کۆڕی خوانەکەدا تووڕەیی ئەم جارەیان توورەییەکی شەڕکەرانە بوو، بەڵام ئێرنست زانی چۆن قاووقیژەکە کپ کات‌و دەنگی خۆی بگەیێنێتە گوێچکەیان.

_(پرسیارێکی تر ماوەتەوە، کەپەنا دەبەنە بەرسازکردنی هێزی خۆتان، لەبیرتان نەچێ هۆی ئەم پەنابردنەتان بۆ هێزو زاڵبوونی تروستاتە بەسەر حکومەتدا، مانای ئەوەیەکە میری سوپای نیزامی‌و کەشتیگەل‌و میلیشیاو پۆلیستان بەرامبەر رادەگرێ بەکورتی هەموو ئامێری رێکوپێکی ئەمەریکایی شەڕتان بەرووەوە دەنێ ئەو حەلە هێزی ئێوە دەتوانێ چ بکات؟)

دەموچاویان سامی لێنیشت، بەرلەوەی بێنەوە سەرخۆ ئێرنست زەبری نوێی خۆی وەشاند:

_(ئەو سەردەمە زۆر لەمێژنییە تان لەبیرە کەلەشکری نیزامیمان ژمارەی لەپەنجا هەزار جەنگاوەر زیاتر نەبوو؟ ئەم ژمارەیە ساڵ بەساڵ زیادی کرد، تەنانەت ئەمرۆکە بۆتە سێ سەد هەزار جەنگاوەر)

سەرلەنوێ زەبری وەشاندەوە:

_(بەڵام ئەمە هەمووی شت نییە کاتێ ئێوە تارماییە خۆشەویستەکەتان راودەنا، ئەوەی کەناوتان ناوە قازانج، کاتێ ئێوە فەلسەفەیەکی ئاکاریتان دادەمەزراند پایەی بوتە بریقەدارەکەتان بەرزکاتەوە، ئەوەی پێیدەڵێن هاڤبرکێ، پاوانکردنی شتی گەورەترو سامناکرتی وەدەستهێنا میلیشیای دامەزراند..)

مستەر کوواڵت هاواری کرد:

میلیشیا هێزمانە، بەهۆی ئەوەوە دەتوانین هێرشی سوپای نیزامی بەربەست کەین)

وەڵامی ئێرنست ئەمە بوو:

_(ئێوە خۆتان دەچنە ریزی میلیشیاوەو، دەنێردرێنە ماین، یافلۆریدا، یافلیپین، یاخود هەرشوێنێکی دیکە تاکو لەخوێنی هاوڕێ شەڕکەرەکانتان

www.pertwk.com

شارستانانە لەپێناوی ئازادییاندا بخنکێنیٚ لەکاتێکا هاوڕێکانتان خۆیان لەکانساس و یاخود ویسکنسین یاهەر ولایەتێکی دیکەوە دێنە ئێرە، بۆ کالیفۆرنیا تاکو لەخوێنی هاوریٚ شەڕکەرەکانتان شارستانانە بخنکێن).

خەڵکەکە بەراستی راتەکان ,ماتبوون و نقەیان نەکرد مستەر ئۆوین بەمنگەمنگەوە گوتی:

_(ناچینە ریزی میلیشیاوە لەمەدا مەسەلە ساغدەکرێتەوە ئێمە تائەو هەموو رادەیە گەوجنابین)

ئێرنست لەقاقای پێکەنینی داو گوتی:

_(ئێوە لەڕاستیی ئەو گردبوونەوە ناگەن کەبووە ناتوانن ئەرکی بەرگریکردن لەخۆتان بگرنە ئەستۆی خۆتان لەبەر ئەوە بەڕاکێشان دەتانبەن بۆ میلیشیا)

مستەر ئۆوین سوور بوو:

_(بەڵام شتێك هەیە پێیدەڵێن یاسای شارستانی)

ئەو کاتە ناکەحکومەت کاربەیاسای شارستانی ناکات، ئەو رۆژەی تیایا باسی پەنا بردنە بەر سازکردنی هێز دەکەن ئەم هێزەتان لەڕووتاندا هەڵدەگەرێتەوە ئێوە بەخۆشی و بەناخۆشی دەچنە ناومیلیشیاوە ئەگەر نەچوونە ریزی میلیشیاوە یاخود دوای خۆتان لەمەیدانی شەڕەکەدا لەبەردەم چوونە ئەنجومەنێکی عورفیدا دەبیننەوە وەك سەگ گوللە باران دەکرێن بەتەواوەتی ئەوە یاساکەیە!

مستەر کالفین بەتەواوەتی دووپاتی کردەوە:

_(نەخێر، ئەمە یاساکەنییە یاسایەك نییە بەم شێوەیە، لاوۆ خەونت بەگشت ئەوەوە بینی چۆن نا، باسی ناردنی میلیشیات کرد بۆ فلیپین ئەمە شتێکە

پێچەوانەی دەستوورە دەستوور ئەو دەقە دووپات دەکاتەوە کەناشیٚ میلیشیا رەوانەی دەرەوەی وڵات بکریٚ)

ئێرنست لێی پرسی:

_(دەستوور چ کاری بەسەر ئەم مەسەلەیەوە هەیە؟ دادگەکان دەستوور لێکدەدەنەوە، دادگەکانیش وەك مستەر ئاسمۆنسین دانی پیانا دەستکردی تروستاتن بۆ ئەمەو بۆ ئەوە یاسایەوەکو گوتم ئەوە چەند ساڵێکە ئەو یاسایە پەیرەو دەکریٚ یاسای پەیرەو کراو گەورەکانم کەنۆ ساڵ دەبیٚ!)

کالفین بەباوەڕنەکردنەوە گوتی:

_(یاسا دەقی تیایە بەناردنمان بۆ ریزی میلیشیا، یاسا دەقی تیایە بەدادگەیی کردنمان لەبەردەم ئەنجومەنی عورفیدا کەلەخودی گۆرەپانی شەڕدا دەبەستریٚ ئەگەر بێتو یاخی بین؟)

ئێرنست گوتی:

_(بەڵیٚ، یاسا بەتەواوەتی ئەوەی تیایە)

باوکم پرسی، دەمتوانی ئەوە ببینم کەمەسەلەکە بەلای ئەویشەوە نوێیە:

_(بەڵام چۆن شیاوە کەبەر لەئەمڕۆ ئەم یاسایەمان نەبیستبیٚ؟

ئێرنست گوتی:

_(لەبەر دوو هۆ، یەکەم چونکە هێشتا پێویستی نەکردووە کەبخرێتە کار، ئەگەر ئەم پێویستییە هاتە کایەوە ئیتر یەکسەر دەیبیسین دووەمیان چونکە یاسا بەنهێنی و بەپەلە خراوەتە بەردەم کۆنگرێس و ئەنجومەنی پیران هەردوو دەستەی یاسادانان بەکەمە لێکۆڵینەوەیەك پەسەندیان کرد بێگومان رۆژنامەکان ئاماژەیان بەشتێکی وانەدا بەڵام ئەوەی بوو، ئێمەی سۆشیالست زانیمان،

www.pertwk.com

لەرۆژنامەکانی خۆماندا بڵاومانکردەوە بەڵام ئێوە رۆژنامەکانی ئێمە هەر ناخوێننەوە)

مستەر کالڤین بەکەلله رەقییەوە گوتی:

_(من هێشتا سوورم لەسەر ئەوە کەتۆ خەو دەبینی ناشێ وڵات رێگا بەم جۆرە یاسادانانە بدا.

ئێرنست وەڵامی دایەووە:

_(بەڵام وڵات بەراستی رێگەی پێداو، ئەوەی کەپەیوەندیی بەقسەکەتەوە هەیە من خەودەبینم..

لێرەدا دەستی خستە گیرڤانی‌و نامیلکەیەکی بچووکی دەرهێنا.

(پێم بڵێ، ئایا ئەمە واخۆی دەنوێنێ زیندەخەوبێ؟)

نامیلکەکەی دەرهێناو دەستیکرد بەخوێندنەوەی:

_(بەندی یەکەم: میلیشیا لەهەر هاووڵاتییەکی نێری لەش ساغ لەهاووڵاتیانی ولایەتە هەمە جۆرەکان‌و، ناوچەکان‌و هەرێمی کۆلۆمبیا پێکدێ، تەمەنی لەهەژدە ساڵ پتر بێ‌و لەچل‌و پێنج کەمتر بێ)

_(بەندی حەوتەم: هەر ئەفسەرێك، یاسەربازێك، بەندی یەکەمتان لەبیر نەچێ، گەورەکانم، ئێوە هەمووتان سەربازن، هەرکەسێ لەبەردەم ئەفسەری سەرباز گرتنداو سەرباز گردکردنەوە) بوەستێ، یاخۆی دوابخات لەگەڕانەوەدا بەپێی حوکمەکانی ئەم یاسایە دەدرێتە دادگەیەکی سەربازی‌و ئەو سزایەی دەدرێ کەقازییەکان بڕیاری لەسەر دەدەن)

بەندی هەشتەم: دادگە سەربازییە تایبەتییەکان بەدادگەیی کردنی ئەفسەرەکان‌و سەربازەکان‌و تەنها لەئەفسەرانی میلیشا پێك دێن)

بەندی نۆیەم: میلیشیا، کەبەشێوەیەکی کردەیی بۆشەڕ بانگ دەکرێ لەپێناوی وڵاتەیەکگرتووەکاندا، ملکەچی هەمان بنچینەکانی شەڕو بڕیارەکانیەتی کەهێزەکانی نیزامی وڵاتەیەکگرتووەکان ملکەچین)

(ئەمەیە واقیعەکە، گەورەکانم، هاوڵاتیانی ئەمەریکایی ئەی چەك لەشانانی میلیشیا! نۆ ساڵ لەمەوبەر ئێمەی سۆشیالست لەو بڕوایەدابووین کەیاسا دژی کرێکاران داندراوە، بەڵام وادیارە ئێوەش داندراوە، (ویلی) ئەندامی

کۆنگرێس لەئەنجامی ئەو لێکۆڵینەوە کورتەدا کەسەرەکی ئەنجومەن رێی پێدا گوتی: پرۆژەی یاساکە (خۆ ئامادەکردن دەگەیەنێ بۆ دامەزراندنی هێزێکی یەدەگ بەمەبەستی خنکاندنی رەشورووتان، لەبیرتان نەچێت گەورانم ئێوەش رەشورووت هەروەها ژیانی خەڵك‌و ئازادی‌و ماڵ‌و موڵکیان لەهەموو مەترسیەك دەپارێزێ لەرۆژانی ئایندەدا، کەپەنا دەبەنە بەرهێز سازکردنتان لەبیرتان بێ کەئێوە دژی ماڵ‌و موڵکی تروستات سازی دەکەن، لەرۆژانی ئایندەدا، کەپەنا دەبەنە بەرهێز سازکردنتان لەبیرتان بێ کەئێوە دژی ماڵ‌و موڵکی تروستات سازی دەکەن، بەپێی یاسا ئازادیی تروستات دەرهێنانی قازانجە لەچنگ ئێوە گەورانم ددانەکانتان کێشراون‌و چڕنووکەکانتان قرتێنراون رۆژێ کەپەنا دەبەنە بەرسازکردنی هێزتان‌و لەددان‌و چڕنوك بێ بەشن ئەو حەلە وەك لەشکری ماسیی پوولەکەداتر ناتوانن ئازار دەربن!

کووالت هاواری کرد:

بڕوا بەوە ناکەم یاسای وانییە، ئەوە چیرۆکێکە ئێوەی سۆشیالست خۆتان هەڵتانبەستووە بەمەبەستی وروژاندن‌و هەڵچوون.)

www.pertwk.com

وەڵامەکەی ئەوە بوو:

_(ئـەم یاسـایە 30ی تـەمموز (یۆلیـۆ) خرایـە بـەردەم ئەنجومـەنی نوێنـەران، نوێنـــەر (پەلـــەمانتار) (دیـــك) Dick نوێنـــەری ئۆهۆیـــۆ پێـــشکەشی کـــرد، پێـشکەشکردنەکەی زۆر بەپەلـە بـوو، ئەنجومـەنی پـیران تێکـڕا لـە14ی کـانوونی دووەمی 1903دا پەسەندیکردو، پـاش هەفتـەکیش سـەرۆکی وڵاتـەیـەکگرتووەکان پەسەند کرد[66].

(66) ئێڤەرهارد لەکارەساتە بنەرتییەکاندا راست بوو بەڵام لەدەستنیشانکردنی رۆژی پێشکەشکردنی پرۆژە یاساکەدا بەهەڵەداچوو هەرچەندە لەو مێژووەی کەپرۆژەی یاساکەی تێدا پێشکەشکرا بەهەڵە چوو پرۆژەی یاساکە لە30ی حوزەیران پێشکەشکرا نەك لە30ی تەممووزدا، لێرە، لەئاردیس (تۆماری کۆنگرێسمان)لاهەیە پێداچوونەوەی ئەم تۆمارە ئەوە دەردەخات کەئاماژە کردن بەو یاسایە لە30ی حوزەیران‌و 9و15و16و17ی کانونی یەکەم 1902و 7و14ی کانوونی دووەمی 1903دا هاتووە، بەڵام ئەو نەزانینەی لەپیاوانی خاوەن کار لەو دەعوەتەی نان خواردن دەرکەوت، شتێکی نائاسایی نەبوو، ژمارەیەکی کەم لەخەڵك بەبوونی ئەم یاسایەیان زانی کەشۆڕشگێرێك لەتەمموزی 1903دا نامیلکەیەکی لەگێراد، کانسانس، لەبابەت (یاسای میلیشیا)وە بڵاوکردەوە ئەم نامیلکەیە لەناو کرێکاراندا برەوێکی سنووورداری هەبوو بەڵام کردەوەی جیاکردنەوەی چینەکان، هەندێك لەهەندێکی تر، گەیشتە رادەیەك لەپێشکەوتنی کەوای لەرۆڵەکانی چینی ناوەراست کرد هیچ گویٚ نەدەنە ئەم نامیلکەیە، بەم شێوەیە هیچیان لەمەڕ ئەم یاسایە نەزانی.

www.pertwk.com

نۆیەم بەش

ماتماتیکی خەون

www.pertwk.com

ماتماتیکی خەون

لەگەرمەی ئەو ترس و لەرزەی لەئەنجامی ئەو کارەساتانەی دەریخستن، ئێرنست لەنۆژەنەوە دەستی بەقسەکردەوە:

–"ئەمشەو، دوانزە کەس لەئێوە، گوتتان سۆشیالیزم (موستەحیلە). بەڵام ئێوە ئێستا جەختتان لەسەر موستەحیل کرد، با ئەوەی هەردەبێ ببێ بۆتان روونبکەمەوە. هەرتەنیا شتێکی حەتمی نییە ئێوەی سەرمایەداری بچووک لەناوا نەمێنن. بەڵام هەردەبێ سەرمایەداری گەورەو تروستەکانیش لەناوا نەمێنن. لەبیرتاننەچێ کە کشانی بەرەو پێشەوەچوون هەرگیز ناگەڕێتەوە دواوە. بەشێوەیەکی بەردەوام بۆ پێشەوە تەکاندەدات. لەهاڤبڕکێیەوە هەنگاو بەرەو گربوونەوەی هاوکاری داوێ، لەگردبوونەوەی بچووکەوە بەرەو گردبوونەوەی گەورەو، لەگردبوونەوەی گەورەوە بۆ گردبوونەوەی قەبەو زل و، ئینجا بەرەو سۆشیالیزم دەچێتەپێش، کە هەڵبەتە قەبەترین گردبوونەوەیە.

ئێوە بەمن دەڵێن من خەو دەبینم. زۆر چاکە، ماتماتیکی خەونمتان پێشکەشدەکەم. وامن لەپێشەوە، مەیدان دەخوازم، کەنیشانیبدەن ماتماتیکەکەم هەڵەی تیایە. سا لەپێشەوە حەتمیەتی هەرەسهێنانی رژێمی سەرمایەداریتان نیشاندەدەم و ماتماتیکانە بۆتان روونەکەمەوە. بۆچی تەپینەکەی کارێکبوو دەبوایە ببێ. با بەدرێژی باسیبکەم. ئەگەر بۆتا دەرکەوت لەبابەتەکە لامداوە، تکایە ددان بەخۆتاندا بگرن. بەر لەهەموو شتێك، با بەخودی کردەیەك

لەکردەکانی پیشەسازیدا سەر خوار بکەینەوە، هەرجارێ کەباسی کارێ دەکەم ئێوە لەگەڵ رای من نین، تکاتان لێدەکەم قسەم پێببڕن گریمان کارگەیەکی پێڵاومان هەیە. ئەم کارگەیە پێست وەردەگرێ و دەیکاتە پێڵاو.

چەردەیەك لەم پێستەیە کەدەکاتە سەد دۆلار، دێتە کارگەو پاشان بەشێوەی پێڵاوی لێدەردەچێ، با وادابنێین دەکاتە دوو سەد دۆلار، چ روویدا؟ سەد دۆلار خرایە سەر نرخی پێستەکە. چۆن ئەو هاتنە سەرەبوو؟ با سەیرکەین.

"سەرمایەوکار Labour هەردووکیان ئەم هەموو دۆلارەیان خستە سەر نرخی پێستەکە. بەڵام "سەرمایە" کارگەو ئامێری پێشکەشکردن و هەموو خەرجییەکانی دان. "کار"یش جموجووڵی کرێکارانی پێشکەشکردو لەسایەی ئەو تەقەلایە هاوبەشەی کە "سەرمایە"و "کار" دایان سەد دۆلار خرایە سەر نرخی خەڵکی دەوری مێزەکە سەری ڕا لەسەربوونیان لەقاند.

"تەنانەت ئەگەر" "سەرمایە" و "کار" ئەم سەد دۆلارەیان هێنایە بەرهەم، دێنەپێش بۆ دابەشکردنی لەنێوان خۆیانداو ئامارە تایبەتییەکان بەم دابەشکردنە کەرتییە. کەواتە بۆ ئاسانکردنی باسەکە، با بەشێوەیەکی نزیکتر بڵێین "سەرمایە" بەشێك وەردەگرێ کەپەنجا دۆلارە، "کاریش" بەشێوەی کرێ بەشێك وەردەگرێ کە پەنجا دۆلارە. ئێمە نامانەوێ لەو ناکۆکییە بدوێین کەلەسەر دابەشکردنەکە[67] دەکەوێتە نێوان هەردوولا. هەرچەندە ناکۆکییەکە درێژە

(67) لێرەدا ئێڤەر هارد، هۆی هەموو گیروگرفتەکانی کرێکارانی ئەو سەردەمە روونەکاتەوە. لەدابەشکردنی بەرهەمی هاوبەشدا، "سەرمایە" چاوی لەوەیە هەتا پێیبکرێ دەستی بەسەردا بگرێ و کاریش چاوی لەوەیە کەبتوانێ ئەوپەڕی دەستی بەسەردا بگرێ. ئەم ناکۆکییەی لەسەر کار لەسەر دابەشکردنی بەرهەمی هاوبەش هەتا رژێمی بەرهەمهێنانی سەرمایەداری لەئارادا بێ بەردەوامە. ئەوە لەبەرچاوی ئێمە وا

www.pertwk.com

بکێشیٚ کە لەسەر بنچینەی ئەم ڕێژە سەدییە, یا ئەو دەکریٚ. لێرەدا سەرنجتان بۆ ئەوە رادەکێشم ئەوەی سەبارەت بەم کردە تایبەتە پیشەسازییە راستە, سەبارەت بەهەموو کردە پیشەسازییەکانیش راستە, ئایا من راستم؟" جارێکی تر دەوردەرانی مێزەکە رایان لەقسەکانی ئێرنستبوو.

–"ئێستا گریمان کە "کار" پەنجا دۆلارەکەی خۆی وەرگرت, ویستی ئەو پێلاوانەی دروستیکردن بیانکڕیٚ. ئەو ناتوانیٚ زیاتر لەبایی پەنجا دۆلاریان لێبکڕیٚ. ئەمە ئاشکرایە, وانییە؟ "با ئێستا لەم کردە تایبەتییەوە بێنەسەر کۆمەڵیٚ کردە پیشەسازییەکان لەسەرجەمی ولاّتە یەکگرتووەکاندا, ئەو کردانەی خودی پێست دەگرنەوە, واتە کە رەستەو بارگەو فرۆشتنو هەموو شتێك. سادەڵێن, لەبەر سووربوونی خۆمان کەوەك لەولاتە یەکگرتووەکاندا هەموو ساڵی دەگاتە چوار ملیار دۆلار. کەواتە "کار" بەشێوەی کرێی رۆژانە لەهەمان ماوەدا دوو ملیار دۆلاری وەرگرتووە. ئەمەش لێکۆڵینەوە هەڵناگریٚو من لەوە دڵنیام. کەچی ئەو ڕێژە سەدییەی کەدەیهێنمەوە زیادەی تێدا نییە. چونکە "کار" لەبەر هەزار لەهۆیەکانی سەرمایەداری, ناتوانیٚ تەنانەت نیوەی ئەوەی دروستیکردووە لەبەرهەمی پوختە بکریٚ.

"بەلاّم با بگەڕێینەوە ناوجەرگەی بابەتەکەی خۆمان, دەڵێین "کار" شمەك بەدوو ملیار دۆلار دەکڕیٚ. ئەمە والە ئەقڵی تەواو دەکات کەددان بەوەدابنیٚ کە "کار" ناتوانیٚ زیاتر لەدوو ملیار بەکاربەرێت, ئەمەش مانای ئەوەیە هیچشتا دوو ملیاری دیکە ماون کە دەبیٚ سەیری مەسەکەیان بکەین. دوو ملیار. کار ناتوانیٚ بیانکڕیٚ یا بەکاریانبەرێت.

خۆی دەنوێنیٚ کەمایەی پێکەنین بیٚ. بەلاّم نابیٚ لەبیرمان بچیٚ کەحەفت سەدەی تەواو لەڕۆڵەکانی ئەو سەردەمەمان دا دەبڕن. ئەوە بۆ ئێمە بەسە کەلەوانمان جیادەکاتەوە.

لێرەدا مستەر کووامت گوتی:

–"بەڵکو کار" هەردوو ملیارەکەی خۆی بەکار نابات. بەلاّم ئەگەر کردی ئەو حەلە لەبانکی پاشەکەوتیدا هیچ سپاردەیەك "ودائع" ی ناچێت".

–"سپاردەکانی "کار" لەبانکەکانی پاشەکەوتیدا تەنیا جۆرە مایەیەکی یەدەگن هەر بەوچەشنە خێراییەی کەڵەکە دەبن بەکاردەبرێن. ئەم پارەو پوولانەش بۆ تەمەنی پیری نەخۆشی کفنو ناشتن پاشەکەوت دەکرێن. رووداوەکانی کار کەکرێکار لەبانکی پاشەکەوت کردنی سپاردە لەپارچە نانێك زیاتر نین کەدەخرێتەوەسەر رەفتە تا رۆژی دوایی بخوریٚ. نەخێر, "کار" تەواوی ئەو بەرهەمە پوختە بەکاردەبات کە کرێیەکان پێیاندەکریٚ بۆی بکڕن.

"دوو ملیار دۆلار بۆ سەرمایە دەهێڵرێتەوە, پاش ئەوەی سەرمایە خەرجییەکانی دەدا ئایا ئەوەی دەمێنێتەوە بەکاریدەبات؟ ئایا سەرمایە دوو ملیارەکەی بەتەواوی بەکاردەبا؟ ئێرنست ساتیٚ بێدەنگبوو نیشانەیێکی زەقی روونی پرسیاری لەژمارەییێك لەپیاوەکان کرد. سەریان لەقاند.

یەکێکیان بەراشکاوییەوە گوتی:

–"نازانم"

ئێرنست دوای ئەو گوتی:

–"بەڵکو گومانی تێدا نییە دەزانی بوەستەو ساتیٚ بیربکەرەوە خۆ ئەگەر سەرمایە بەشی خۆی بەکارببات ئەوە لەتوانا دا نەبوو کەسەرجەمی پوختەی سەرمایەکان زیادبکات. کەواتە نەگۆڕ دەبوو و نەدەگۆڕا. سەرنجێك بدەرە مێژووی ئابووریی ولاّتە یەکگرتووەکان دەبینی سەرجەمی پوختەی سەرمایەکان پتربوو هێشتا بەردەوامیشە, کەواتە سەرمایە بەشی خۆی بەکارنابات ئەو سەردەمەتان لەیادە کەئینگلستان ژمارەیەکی زۆر کۆمپیالەی هێڵی ئاسنینی ئێمەیان هەبوو؟ بەلاّم رۆژگار شالاّویهێناو توانیمان ئەم کۆمپیالانەیان لێبکڕین. ئەمە چ دەگەیەنیٚ؟

www.pertwk.com

ئەمە مانای ئەوەیە کەبەشی سەرمایەی بەکار نەبراو بوو ئەو کۆمپیالانەی کڕین‌و گەڕاندنییەوە. ئەو راستییە چ دەگەیەنیٚ کەدەڵیٚ سەرمایەدارانی وڵاتە یەکگرتووەکان ئەمڕۆ هێندەی سەدان ملیۆن دۆلار کۆمپیالەی مەکسیکی، کۆمپیالەی رووسی کۆمپیالەی ئیتالی‌و کۆمپیالەی یۆنانیان هەیە؟ واتە کە ئەم سەدان ملیۆنە بەشێك بوون لەو بەشە سەرمایەیەی کە سەرمایەدارەکان بەکاریاننەبرد. سەرەڕای ئەمەش، لە بەرەبەیانی رژێمی سەرمایەدارییەوە، رۆژێك لەرۆژان سەرمایە هەموو بەشەکەی خۆی بەکار نەبردووە.

"ئێستا دەگەینە مەبەستی سەرەکی. چوار ملیار دۆلار سامان لەوڵاتە یەکگرتووەکاندا لەماوەی ساڵێکدا دێتە بەرهەم‌و "کار" دەیکڕیٚ‌و دوو ملیار بەکار دەبا. لەکاتێکا سەرمایە ئەو دوو ملیارەی ماوە بەکار دەبات. بەمجۆرە پشتیوانەی (رەسید) قەبەی بەکارنەبراو دەمێنیٚ. چ لەم پشتیوانە دەکات؟ دەتوانیٚ چی لیٚ بکات؟

کار ناتوانیٚ شتێکی لیٚ بەکار بدات، چونکە "کار" دەبیٚ ئێستا هەموو کرێیەکەی خەرجکردبیٚ‌و، سەرمایە ئەم پشتیوانە بەکارنابات، چونکە پێش ئەوە، بەپێی سروشتی خۆی، ئەوی پێیدەکرا، بەکاری ببا، بەکاریبرد. بەمجۆرە پشتیوانە لەئارادا دەمێنێتەوە. دەتوانیٚ چ شتێکی لێبکات؟"

مستەر کووالت لەخۆیەوە وەڵامیدایەوە:

–"لەدەرەوەی وڵاتە یەکگرتووەکاندا دەفرۆشریٚ."

ئێرنست ئەم بۆچوونەی پەسەندکرد:

–"زۆر راستە، بەهۆی ئەم پشتیوانەیە پێویستمان بەبازاڕی بیانی هەیە، خۆی لەدەرەوە دەفرۆشریٚ. ئێمە ناچارین لەدەرەوە بیفرۆشین، هیچ رێگاییێکی تر نییە بۆ خۆلێدەربازکردنی. ئەو زێدە لەکارنەبراوە، ئەو زێدە فرۆشراوەی لەدەرەوە،

دەبێتە ئەوەی دەڵێین تەرازووی بازرڤانیی ئەکتیڤ ئیجابیمان. ئایا ئێمە هەموومان رێککەوتووین لەسەرئەوەی گوتم، تاکو ئێستا، راستە؟"

مستەر کالفین بەڕەقییەوە گوتی:

–"بێگومان بەخۆڕایی وەخت بەفیڕۆدانە ئەو هەموو درێژدادڕییە لەسەر ئەلف‌و بێی بازرگانی، ئێمە هەموومان ئەم ئەلفبێیە دەزانین‌و تێیدەگەین".

ئێرنست بەرپەرچی دایەوەو گوتی:

–"بەم ئەلفبێیەی کەمن بایەخم بەدرێژەی قسەکانمدا لەبارەیەوە تا ئەو سنوورە ئابڕووتدەبەم. ئەوە نهێنی جوانییەکەیەتی. سا لەم ساتەدا بەوی ئابڕووتدەبەم. گوێبگرە: "وڵاتە یەکگرتووەکان وڵاتێکی سەرمایەدارییە، دەرامەتەکانی پەرەی بەدەرامەتەکانی‌داو گەشەی پێدان. ئەو لەسایەی رژێمی پیشەسازییە سەرمایەدارییەکەیدا، زێدەکی لەکارنەکراوی هەیە، پێویستە لەسەری لێی دەربازبیٚ. پێویستە لەسەری کەلەدەرەوەی سنووردا، لێی دەربازبیٚ[68]. ئەوەی سەبارەت بەوڵاتە یەکگرتووەکان راستە، سەبارەت بەهەموو وڵاتێکی سەرمایەداری تری دەرامەت پەرەسەندوو راستە. هەریەك لەو وڵاتانە

(68) ثیو دۆر روزفلت، کەسەرەك وڵاتە یەکگرتووەکانبوو بەر لەکاتی ئەم چیرۆکە بەچەند ساڵێك ئەمەی درکاندووە: ئێمە پێویستمان بەئاڵوگۆڕە لەکڕینی شتومەك‌و فرۆشتنی کەئازادتربیٚ‌و فراوانتربیٚ بۆ ئەوەی لەتوانادا هەبیٚ بەشێوەیەکی گونجاو لەزێدە بەرهەمی وڵاتە یەکگرتووەکان دەرباز بین، گومانی تیانییە ئەو زێدەیەی ئاماژەی بۆ دەکەین. قازانجەکانی رژێمی سەرمایەداری بوو کەوزەی بەکاربردنی سەرمایەدارەکان نەیتوانی بەکاری ببات. ئەوەی شیاوی باسە سیناتۆر مارك حەننا Hanan هەر لەو ماوەیەدا بڵاویکردەوە کەبەرهەمهێنانی سامان لەوڵاتە یەکگرتووەکانا ساڵانە بەڕێژەی سیچییەکی لەژوور بەکاربردنیەتی سیناتۆرێکی تر درکاندی: کە گەلی ئەمەریکی هەموو ساڵیٚ سامانی دوو ملیار دۆلار زیاتر لەوەی بەکاریدەبات دەهێنێتە بەرهەم."

www.pertwk.com

زێدەیەکی دەبێ. لەناوخۆیاندا, بازرگانی ئاڵوگۆڕکراو سەری هەڵدا. سەرەڕای ئەوەش, ئەم زێدەییانە, هێشتا بەکارنەبراون, چونکە "کار" لەم هەموو وڵاتانەدا هەموو کرێیەکانی خەرجکردوون, ناتوانێ چ زێدەیەك بکڕێ. هەروەها سەرمایەدار لەم هەموو وڵاتانەدا هەموو کرێیەکانی خەرجکردوون, ناتوانێ چ زێدەیەك بکڕێ. هەروەها سەرمایە لەم هەموو وڵاتانەدا بەپێی سروشتەکەی ئەوەندەی دەیتوانیو پێیکرا لەکاری بەکاریببات, بەکاریبرد. لەگەڵ ئەوەشدا زێدە هێشتا کەڵەکەبووە. هەریەك لەم وڵاتانەدا بەناردنی بۆ وڵاتێکی تر ناتوانێ لەزێدەکەی دەربازبێت, بە چ ڕێگەیەك دەیەوێت لەم هەموو زێدەییانە دەرباز بێت؟

مستەر کووالت پێشنیاریکرد:

–"بەفرۆشتنیان بەوڵاتانی دەرامەت گەشەنەکردووە."

–"تەواوە, بەمجۆرە دەبینین کەبەڵگەی من بەجۆرێ روونو ئاشکرایە ئێوە لەجیاتی من بەمێشکتان قسەی لێوە دەکەن. ئێستاش بۆ ئەو هەنگاوە: گریمان وڵاتە یەکگرتووەکان لەزێدەی خۆی دەربازبوو بەناردنی دەرەوەی بۆ وڵاتێکی دەرامەت گەشە نەسەندوو؟

بۆ نموونە بەڕازیل, کە فرۆشراو بەکاربرا. وڵاتە یەکگرتووەکان بەرامبەر ئەوە چی دەستدەکەوێت؟"

مستەر کووالت گوتی:

–""زێڕ"

ئێرنست نارەزایی دەربڕی:

–"بەڵام بڕێکی سنووردار زێڕ لەجیهاندا هەیە"

مستەر کووالت وەڵامەکەی خۆی راستکردەوە.

–"زێڕ" لەشێوەی بەڵگەنامەی وامو کومپیالەو هی لەوبابەتە"

مستەر کووالت وەڵامەکەی خۆی راستکردەوە.

–"زێڕ لەشێوەی بەڵگەنامەی وامو کومپیالەو هی لەو بابەتە".

ئێرنست گوتی:

–"ئێستا نیشانەت پێکا. وڵاتە یەکگرتووەکان بەرامبەر زێدەیەکەی لەبەڕازیل کومپیالەو بەڵگەنامەی وەردەگرێ بەڵام ئەمە چییەو مانای چییە؟ مانای ئەوەیە کەوڵاتە یەکگرتووەکان لەبەڕازیل هێڵی شەمەندەفەرو کارگەو کانگەو زەوی‌و زاری دەبێ.

ئەمە بەرامبەری چ مانایەکی هەیە؟

مستەر کووالت بۆی چووە ژێری‌و سەری لەقاند.

ئێرنست لەسەر قسەکەی بەردەوامبوو:

–"پێتدەڵێم. مانای ئەوەیە کەدەرامەتی بەرازیل ڕێی گەشەپێدانو پەرەسەندنی گرتەبەر. ئێستاش بۆ خاڵی داهاتوو. کە بەڕازیل, لەسایەی رژێمی سەرمایەداریدا سەردەکەوێ, لەگەشەپێدانی دەرامەتەکانی, ئەوحەلە ئەو خۆی زێدەی لەکارنەکراوی لەدەستا دەبێ. بەڵام ئایا دەتوانێ بەهەناردنە دەرەوەی بۆ وڵاتە یەکگرتووەکان لەم زێدەیە دەربازبێ؟ نەخێر. چونکە وڵاتە یەکگرتووەکان خۆی زێدەی هەیە. ئایا وڵاتە یەکگرتووەکان دەتوانێ وەکو پێشوو بکات, لەزێدەی رزگاریببێ بەهەناردەی بۆ بەڕازیل؟ نەخێر, چونکە ئێستا بەڕازیل خۆی زێدەی هەیە.

"چ روودەدا؟ دەبێ وڵاتە یەکگرتووەکانو بەڕازیل تێکڕا لەوڵاتی دەرامەت گەشەنەکردوو بگەڕێن, تاکو باری زێدەکەیان بخەنەسەر شانیان. بەڵام کردەی دەربازبوون لەخودی زێدە لەئەنجامدا هەردەبێ ببێتە هۆی گەشەپێدانی داهاتی ئەو وڵاتانە. ماوەیەکی پێناچێ کەئەوانیش زێدەیان دەبێ. هەتاکو داوای وڵاتی دیکە بکەن. بارەکانی خۆیان دەدەن بە کۆڵیاندا.

www.pertwk.com

ئێستاش, گەورەکانم باش ئاگاتان لەقسەکانمبێ, هەسارەکەمان زۆر زل نییەو, ئەو جیهانەی تێیدا دەژیین تەنیا چەند وڵاتێکی بەخۆوەگرتووە. چ روودەدات کە هەر وڵاتێك لەوڵاتانی جیهان, تەنانەت بچووکترینی ئەو وڵاتانەو دوا وڵاتیش راپەڕیو زێدەی لەناو دەستابێ و, رووبەڕووی وڵاتانی دیکە بێتەوە کەزێدەکان دەستەکانی قورسکردوون؟"

کەمێك ئارامیگرت و سەیری ئەو خەڵکەی کرد کە گوێیان بۆ گرتووە. ئەو سەرسوڕمانەی نیشتەسەر روویان خۆشیی دەخستە دڵەوە. هەر ئەمەش بەتەنیا نا, بەڵکو روویان ترس و لەرزیان پێوە دیاربوو. ئێرنست بەوێنەی جادووی جادووگەر لەهەندێ داڕنین –تجریدات–, خەونی سەیر سەیری سازکرد. چاوی پێکردنەوە لەوکاتەدا سەیریاندەکرد, ئەوانیش دانیشتبوون. بەوە مەترسیی خستە دڵیانەوە.

ئێرنست بەشەیتانی گوتی:

–"مستەر کالفین. لەئەلف و بێوە دەستمان پێکرد. ئەوا من پاشماوەی ئەبجەدیم پێشکەشکردیت. خۆی زۆر سانایە. ئەوەشە نهێنیی جوانییەکە. گومانی تیا نییە, بەو زوانە وەڵامت دەستدەکەوێ. کەواتە, چ روودەدا؟ کەهەر وڵاتێك لەجیهاندا زێدەی دەبێ؟ ئەو حەلە رژێمی سەرمایەداریتان لەکوێ کۆتاییدێ؟

بەڵام مستەر کالفین بەشپرزەیی سەری لەقاند, بەڵگەکانی ئێرنستی دەهێنایەوە مێشکی خۆی بەڵکو هەڵەیەکیان تێدا بدۆزێتەوە.

ئێرنست گوتی:

–"با لەگەڵتاندا, نەختێك بەکورتی, بەو هەنگاوانە دا بێینەوە کەتا ئێستا رۆیشتین. دەستمان بەخودی پرۆسەیەکی پیشەسازی کرد: کارگەی پێڵاو, دیتمان دابەشی بەرهەمی هاوبەش, کەلەوێ کرا, لەودا بەشە دەچێ کەلەهەموو کردەکانی (پرۆسە)ی پیشەسازیی دیکەدا کرا. هەروەها دیمان کە (کار) بەکرێییەکانی تەنیا جۆری چەردەیەك بەرهەمی پێدەکرێ و, سەرمایە هەموو ئەو بەرهەمەی مابوو بەکارئەبرد, دیمان پاشئەوەی کە "کار" هەرچییەکی کرێیەکانی دەسەڵاتی بەکاربردنیان پێبەخشی لەبەکاریبرد, پاش ئەوەی سەرمایە هەرچی ئارەزووی بوو, بەکاریبرد. زێدەیمان لەدەستاما. هێشتا بەکار نەبراوە, رێککەوتین هیچ رێگایەك نییە بۆ دەربازبوون لەم زێدەیە, دەرەوەی سنوور نەبێ. هەروەها رێککەوتین کەئاکامی باری ئەم زێدەخستنە سەرشانی وڵاتێکی تر جگە لە گەشەپێدانی داهاتی ئەو وڵاتە چی تر نییە. ئەو وڵاتەش شیاوی ئەوەیە لەماوەیەکی کورتدا خۆی لەبەردەم زێدەیەکی بەکاربراو بدۆزێتەوە. چوارچێوەی ئەم پرۆسەیەمان فراوانکرد,تەنانەت هەموو وڵاتانی سەر ئەم زەوییەی گرتەوە, هەر وڵاتێك هەموو ساڵێك, بەڵکو هەموو رۆژێك زێدەیەکی بەکار نەبراو بەرهەمدێنێ کەناتوانێ بەهەناردنە درەوەی بۆ وڵاتان لێی دەربازبێ.

ئێستاش سەرلەنوێ ئەم پرسیارەتان لێدەکەم: چ لەم زێدانە دەکەین؟

کەس وەڵامینەدایەوە:

ئێرنست پرسیاریکرد:

–"مستەر کالفین؟"

مستەر کالفین پێیهات و گوتی:

–"ئەوە ناتوانم".

–"مستەر تاسمۆنسین گوتی:

–"من هەرگیز خەوم بەشتێکی وەك ئەمەوە نەدیوە. لەگەڵ ئەوەشدا وەك پیتی چاپکراو لەبەرچاوم دیارە."

www.pertwk.com

ئەمەیە کەم جارە تیۆری "کارل مارکس"[69] لەبارەی "زێدەبایی"یەوە دەبیستم، ئاساندەکرێو ڕاڤە دەکرێ. ئێرنست ئەوەی بەزۆر سادەیی کردو وای لەمنیش کرد واقم وڕبمێنێو زمانم بگیرێ.

ئێرنست گوتی:

–"ڕێگەی دەربازبوونتان لەزێدە پێشاندەدەم، بیخەمە دەریاوە. هەموو ساڵێ چەند چەردەیەك پێڵاوو گەنمو جلو بەرگو جۆرەها شتومەکی بازرگانی کەنرخەکانیان سەدان ملیۆن دۆلار دەبن بخەنە دەریاوە. ئایا چارەسەری گیروگرفتەکە لەمەدانییە؟"

مستەر کالفین وەڵامیدایەوە

–"بێگومان ئەوە چارەسەریدەکات، بەڵام شتێکی هیچوپووچە بەمجۆرە بدوێی".

لێرەدا ئێرنست وەك هەورە تریشقە هەڵیکوتایەسەری:

"ئەی ئامێرە تێکشکێنەکان، ئایا لەوە قوڕترە، کەئێوە داوای گەڕانەوە دەکەن بۆسەر ڕێو شوێنی باپیرانتان کە هی بەر لەتۆڤانەکەی نووحە. چ پێشنیار دەکەن بۆ دەربازبوون لەزێدە؟ ئێوە دەتانەوێ گیروگرفتی زێدە، بەبەرهەمنەهێنانی هەر زێدەیەك لەناوبەرن. بەچ ڕێگەیەك پێشنیاری دوورخستنەوەی زێدەیەکی ئەوتۆ دەکەن؟ بەگەڕانەوە بۆ سەر شێوازێکی سەرەتایی لەبەرهەم. شێوازی پڕ لەئاژاوەو

(69) کارل مارکس گەورە پاڵەوانی هزری سۆشیالیزم، جوولەکەیەکی ئەڵمانی سەدەی نۆزدەیەمبوو. هاوچەرخی جۆن ستیوارت میل بوو. بەلای ئێمەوە ئەمڕۆ زەحمەتە کەبڕوا بکەین چەند وەچەیەك بەتەواوەتی بەسەر دۆزینەوە ئابوورییەکانی مارکسدا تێپەڕین، ڕووناکبیرو زانایانی بەرچاوی جیهان گاڵتەیان پێدەهاتو بەهۆی ئەم دۆزینانەوە لەوڵاتی خۆی دروورخرایەوە، لەئینگلستان بەدوورخراوەیی مرد.

گێرەشێوێنیی ناعەقڵمەندانە، شێوازی زۆر بەفیڕۆچوونی یەکجار تێچوون. تارادەیێ زەحمەتە بۆ ئێوە هیچ زێدەیەك بهێننە بەرهەم."

مستەر کالفین تفی قووتدایەوە. تیرەکە نیشانەکەی پێکا خەڵکەکە هەستیان بەکاریگەرییە ئازاردەرەکەی کرد لەدڵو دەروونیاندا. مستەر کالفین سەرلەنوێ تفی قووتدایەوە، ئحە ئحێکی کرد.

ئینجا گوتی:

–"تۆ ڕاست دەفەرمووی. من ئێستا لەجێی گوناهباردام. گەڕانەوە بۆسەر ڕێو شوێنی باوكو باپیرانمان شتێکی بێجێو هیچوپووچە. بەڵام دەبێ ئێمە شتێ بکەین بەلای ئێمەی ڕۆڵەکانی چینی ناوەڕاستەوە مەسەلەی ژیانە، یا مردنە ئێمە نامانەوێ بفەوتێین، ئێمە لەجیاتی ئەوە پێمان خۆشترە کەهیچوپووچبین و بگەڕێینەوە سەر ڕێو شوێنی بەتەواوەتی لەئاسابەدەرو زۆر بەفیڕۆچووی باوكو باپیرانمان. سا پیشەسازی دەگەڕێنینەوە قۆناغی "بەرلە تروستات".

ئامێرەکان تێکدەشکێنن. لەم ڕووەوە دەتانەوێ چ بکەن؟"

–"بەڵام ئێوە ناتوانن ئامێر تێکشکێنن. ئێوە ناتوانن والەکشانی گەشەکردن بکەن بۆ پاشەوە بڕوا. دوو هێزی زل هەن بەرەنگارتاندەبنەوە. هەریەکەیان لەئێوەو چینە ناوەڕاستەکەتان بەهێزترە– بەکورتی سەرمایەدارانی گەورە – تروستات– نایەڵن بگەڕێنەوە دواوە. ئەوان حەزناکەن ئامێر ببینن تێکشکێنرێن. بەلایەکی دیکەوە کرێکار هەیە، ئەوان لە تروستاتو کارگەکاندا لاردەبنەوە.

ئەوەیە نەخشەی شەڕەکە. هەرکامێك لەدوو تاقمەکە نایەوێ ئامێر تێکدرێن، بەڵام هەر تاقمێ دەیەوێ خاوەنی ئامێربێ، لەم شەڕەدا جێگەی چینی مام ناوەندی نابێتەوە. چینی مامناوەندی لەنێوان دوو زەبەللاحدا کورتەباڵایە. ئایا وانییە؟ ئێوەی ڕۆڵەکانی چینی مامناوەندی بەستەزمان لەسەر ڕۆخی گڵکۆ،

www.pertwk.com

لەنێوان دوو بەرداشدا هەڵواسراون, تەنانەت لەم رۆژگارەی خەڵکیشا کردەی هاڕین دەستیپێکردووە.

"ماتماتیکانە حەتمیەتی هەرەسهێنانی رژێمی سەرمایەداریم بۆ روونکردنەوە. کاتێ هەر وڵاتێك دەوەستێ و زیدەی لەدەستیدایەو رێگەییێکی نییە بەکاربردنی لەناوەو فرۆشتنی لەدەرەوە, ئەو حەلە رژێمی سەرمایەداری لەژێر ئەو تەلارە ترسناکەی قازانجدا, کە رژێم خۆی قوتکردۆتەوە دەتەپێ. لەو رۆژەدا هیچ تێکشکاندنێکی ئامێر لەئارادا نابێ, ئەوکاتە ململانێکە لەدەرەوەی موڵکداریەتی ئامێردا دەسووڕێتەوە. ئەگەر سەرکەوتن بۆ کارگەرانبێ. ئەو حەلە رێگەتان سووكو ئاساندەبێ, ئەو حەلە وڵاتە یەکگرتووەکان و هەموو جیهان لەم مەیدانەوە پێدەنێنە سەدەیەکی نوێ و مەزن, لەجیاتی ئەوەی کەئامێر ژیان بهاڕێ, دەبینین ئامێر ئامێر خۆی ژیان دادوەرانەتر, بەختەوەرتر, نەجیبزادەترو چاکتر دەکات. ئێوەش, رۆڵەکانی چینی مامناوەندی بێچارەی لەناوچوو, بەشداریی کرێکارانی دیکە دەکەن –چونکە ئەوکاتە تەنیا کارو کرێکار لەئارادا دەبن– لەدابەشکردنی دادوەرانەی بەرهەمە نایابەکانی ئامێردا سا ئێمەش, ئێمەش گشتمان, ئامێری نوێ و نایاب پتر دادەهێنن. هیچ زێدەکیش نابێ بەکاربراو نەبێ چونکە هیچ قازانجێك لەئارادا نابێ"

مستەر کووالت پرسی:

–"بەڵام گریمان تروستات لەم زرۆانبازییەدا سەرکەوتن کەلەربارەی موڵکدارییەتی ئامێرو جیهانەوە بەرپابوو؟"

ئێرنست وەڵامیدایەوە:

–"ئەو حەلە دەهاڕدرێن و کرێکار دەهاڕدرێن و هەموومان لەژێر پاژنەی ئاسنینی دیکتاتۆریەتێکدا دەهاڕدرێین کەلەهیچ دیکتاتۆریەتێکی لاپەڕەکانی مێژووی مرۆڤ دڕندایەتی و دڵرەقیی کەمترنین. لەڕاستیدا ئەم دوو وشەیە, پاژنەی ئاسنین –شیاوی ئەوەن ببنە ناوێکی چاك بۆ ئەو دیکتاتۆریەتە.[70]

ماوەیەکی زۆر ماتبوون, هەریەك لەدانیشتوانی سەرمێزەکە کەوتنە بیرکردنەوەیەکی نائاسایی قووڵ.

مستەر کالفینی گوتی:

–"بەڵام ئەم سۆشیالیزمەی تۆ خەونە".

پاشان دووپاتیکردەوە:

"خەونە"

ئێرنست وەڵامیدایەوە:

–"کەواتە, شتێکت نیشاندەدەم خەون نییە. ئەو شتەش ناودەنێم تۆلیگارییەت. بەڵام ئێوە پلۆتۆکراتییەتی پێدەڵێن. ئێمەش هەموومان هەمان شتمان گەرەکە. سەرمایەدارە گەورەکان, یاخود تروستات, با هەوڵدەین بزانین ئەمڕۆ کێ هێزی بەدەستەوەیە. بۆئەوەی بگەینە ئەمە واچاکەبەشەکانی چینایەتیی کۆمەڵ دەرخەین. "سێ چینی گەورە لەکۆمەڵدا هەن, یەکەمیان پلۆتۆکراتیەتە, لە خاوەنی بانکە هی دەوڵەمەندەکان, کار بەدەستانی خەتی شەمەندەفەر, بەڕێوەبەرانی کۆمپانیاو کاربەدەستانی تروستات پێکهاتووە. لێرەدا دووەم چینی ناوەڕاست لەئارادایە –چینەکەتان, بەڕێزان, کەپێکهاتووە لە

(70) ئەمە یەکەم سازکردنی ناسراوی ئەو ناوەیە بۆ روونکردنەوەی گا واتای ئۆلیگاریەت.

www.pertwk.com

وەرزێر, بازرگان, پیشەسازی بچووك‌و پیشەوەر. لێرەدا سێیەم‌و دوایینی چینەکەی منە, واتە پرۆلیتاریا, کەپێکهاتووە لەکرێکاری خاوەن کرێ[71].

"ئێوە ناتوانن دان بەوەدا نەنێن کەمولکیەتی سامان ئەمڕۆ هێزێکی بنەڕەتی لەولاتە یەکگرتووەکان پێکدێنێ, بەشی هەریەك لەم سێ چینە لەمولکیەتی ئەم سامانەدا چەندە؟ ئەوەتان ژمارەکان: پلۆتۆکراتییەت شەست‌و حەوت ملیار دۆلاری هەیە, لەسەرجەمی پوختەی ئەو کەسانەی لەبواری کاروپیشە لەولاتە یەکگرتووەکاندا ئیشدەکەن, پلۆتۆکراتییەت نۆکەرت لەدە لەیەك لەصەد رێکدەخا. لەگەڵ ئەوەشدا پلۆتۆکراتییەت لەسەدا حەفتای تەواوی سامانی نیشتمانییە. چینی مامناوەندی بیست‌و چوار ملیار دۆلاری هەیە. لەسەدا بیست‌و نۆی ئیشکەران لەبواری کارو پیشەدا سەر بە رۆڵەکانی چینی ناوەندین, ئەوان لەسەدا بیست‌و پێنجی گشت سامانیان هەیە. ماوەتەوە پرۆلیتاریا, ئەو چوار ملیارەی هەیە, لەناو هەموو ئیشکەرانداو لەمەیدانی کارو پیشەدا لەسەدا حەفتایان سەربەپرۆلیتاریان‌و لەسەدا چواری سەرجەمی سامانیان هەیە. گەورەکانم, هێز لەدەست کام چین لەو چینانە کۆدەبێتەوە؟"

مستەر ئاسمۆنسین سەرنجیداو گوتی:

(71) دابەشکردنی کۆمەڵ لەلایەن ئێڤەر هاردەوە لەگەڵ ئەوەی کە لوسیان سانیال, کە یەکێکە لە باوەڕپێکراوەکانی زانستی ئامار لەو سەردەمەدا دایینابوو دەگونجێ. خەملاندنی رۆڵەکانی هەریەك لەم چینانە, لەسەر بنچینەی ئەژماری دانیشتووانی ولاتەیەکگرتووەکانی ساڵی 1900 بەم شێوەیە دەکرا چینی پلۆتۆکراتییەت: 250.251کەس. چینی مامناوەندی 8.429.845کەس, چینی پرۆلیتاریا: 20.393.137کەس.

–"لەخودی ژمارەکانتا وادیارە ئێمەی چینی مامناوەندی لەکارگەران بەهێزترین"

ئێرنست وەڵامیدایەوە:

–"کەئێوە ئێمە بەبێهێز لەقەڵەمدەدەن, بەرامبەر هێزی پلۆتۆکراتییەت بەهێزتان ناکات. لەگەڵ ئەوەشدا, من هێشتا لەگەڵ ئێوەدا حسابم ماوە, هێزێك لەئارادایە لەسامان مەزنترە, خۆی مەزنترە, چونکە هێزێکە لەوانە نییە لەچنگ دەربێت. ئێمە هێزمان هێزی پرۆلیتاریایە, لەماسوولکەکانمدایە. لەتوانای دەستماندایە, لەدەنگخستنەناو سندووقی هەڵبژاردندایەو, لەتوانای پەنجەی دەستماندایە, بەپێداهێنانی پەلاپیتکەی چەکی ئاگردار. ئەم هێزەش بەهەر بارێ بێ, هیچ رێگایەك نییە بۆ لەچنگ دەرهێنانی. هێزی سەرەتاییە, هێزی پەیوەندیداری توندوتۆڵە بەژیانەوە. ئەو هێزەیە کەلەسامان بەهێزترەو سامانیش ناتوانێ لەچنگ خاوەنەکانی دەریبێنێ.

"بەڵام هێزی ئێوە لەوانەیە لەچنگ دەربێ, کارێکی شیاوە لێتانی بسێنین. تەنانەت لەم رۆژانەشدا پلۆتۆکراتییەت دەستیداوەتێ کەلێتانبسێنێ. لەئەنجامادا ئێمە هەمووتان لێدەسێنین, ئەو حەلە وانامێننەوە پێتان بڵێن چینی مامناوەندی. ئێوە دێنە ئاستی ئێمە, دەبنە پرۆلیتاری. جوانترین شت لەمەسەلەکەدا ئەوەیە ئێوە ئەو حەلە ئێوە, هێزی ئێمە دوو ئەوەندە لێدەکەن. سا بەناوی برای خۆمان بانگتاندەکەین‌و لەگەڵ ئێوەدا شان بەشان لەپێناوی دۆزی مرۆڤایەتیدا دەجەنگێن.

"کرێکاران شتێکی ماددیان نییە لێیانبسێنرێ. بەشیان لەسامانی ولاتدا بریتییە لەجل‌و بەرگ‌و کەلوپەل, لەهەندێ جاروباری زۆر دەگمەندا لەماڵێکی چۆڵ‌و هۆڵ. بەڵام ئێوە سامانی مادیتان هەیە, بیست‌و چوار ملیار دۆلارتان هەیە کەلەپێشەوە پرۆلیتاریا بتوانێ لێتانبسینێ. بەڕێزان, دۆخی خۆتان نابینن؟

www.pertwk.com

چینی مامناوەندی بەرخۆلەیەکە لەنێوان شێرو پڵنگدا، بەلادا دەچێ، ئەگەر یەکەمیان راوتاننەکات و ملتان نەشکێنێ دووەم راوتاندەکات. ئەگەر لەپێشەوە پلۆتۆکراتییەت راوتانبکات و بتاخوات کاتێکی زۆر ناخایانێ کەپرولیتاریاش پێیدەکرێ پرۆلیتارییەت راوبکات و بیخوات.

"تەنانەت سامانی ئێستاشتان پێوەرێکی راست نییە بۆ هێزتان: هێزی سامانتان لەم ساتەدا لەوە تێپەڕ ناکات کەڕێککەوتێکی بۆشبێ. لەبەرئەم هۆیەشە کەئێوە هاواری نزمی شەڕەبچووکەکەتان دەکەن: "گەڕانەوە بۆسەر رێ و شوێنی باوك و باپیلاران" ئێوە لەپەککەوتنی خۆتان دەکەن. ئێوە دەزانن کەهێزەکەتان رێککەوتنێکی بۆشە. سا بۆشاییەکەیتان بۆ دەردەخەم.

"وەرزێرەکان چ هێزێکیان هەیە، زیاترلەسەدا پەنجایان لەبەر ئەم راستییە کۆیلەو بەندەن. ئەوان تەنیا کرێگرتەن، یاخود خۆیان بەبارمتە بەستۆتەوە. بەڵکو ئەوان لەبەرئەم راستییەدا خۆیان بەبارمتە بەستۆتەوە. بەڵکو ئەوان لەبەر ئەمراستییەدا هەموویان کۆیلەو بەندەن. ئەویش ئەوەیە ئەمڕۆکە تروستات وایلێهاتووە بەبێجیاوازی دەسەڵات، یامولکداریەتی بەسەر هەموو هێزەکانی بەروبووم ناردنە بازاڕەوە هەبێ، وەك داکردن لەبەفرکار، خەتی شەمەندەفەر، سپلنگی گەنم بۆ سایلۆکانیان و رێگەی هاتوچۆی دەریایی. سەرەڕای ئەمەش تروستات بازاڕی خستۆتە ژێر رکێفی خۆی. لەم هەمووەدا، وەرزێرەکان دەسەڵاتیان نییە (نەهێزیان هەیەو نەتوانا) بەڵام دوایی باسی دەسەڵاتیان دەکەم لەمەیدانی سیاسی و میریدا، ئەویش کاتێ قسە لەسەر دەسەڵاتی سیاسی و حکومیی چینی مامناوەندی دەکەم.

"تروستات وەرزێرەکان دەگوشێ و قازانجەکانیان لەدەست دەردێنێ. وەك چۆن قازانجەکانی مستەرکالفین و ئیشکەرانی دیکەی دروستکردنی شیرەمەنیی گوشین و بەزۆر بردنی. رۆژ لەدوای رۆژ بەهەمان شێواز قازانجی بازرگانی دەبات.

ئایا لەبیرتانە چۆن تروستی تووتن توانی هەر لەشاری نیویۆرك زیاتر لە چوار کۆگای جگەرە فرۆشتن لەناوبەرێت. کوان موڵکدارە کۆنەکانی کانگەکانی خەڵووزی بەردین؟ ئێوە دەزانن ئەمڕۆ تروستی هێڵی شەمەندەفەر —پێویستم بەئاگاداركردنتان نییە بەوە— هەموو کانگەکانی خەڵووزی قیری هەیە، یا لەسەر هەموو کانگەکانی خەڵووزی ئەنتراسایت و قیر دەڕوا. تروستی ستاندەرد ئۆیل[72] ئایا بیست هێڵی گواستنەوەی دەریایی لەڕێگەی دەریالووشەوەنییە؟ هەروەها دەسەڵاتی بەسەر مسدانییە، ئەمەو ئەگەر شتێك لەمەڕ رێکخستنی تروستی تاواندنەوەی کانزادەکان وەك پرۆژەیێکی لاوەکی نەڵێن. لەوڵاتە یەکگرتووەکاندا دەهەزار شار هەیە، ئەمشەو چەند کۆمپانیایەك رووناکیدەکەنەوە کەهی شاندەر ئۆیلن یاخود دەسەڵاتی بەسەریاندا هەیەو لەژمارەیەك وەك ئەو شارانە ستاندەرد ئۆیل خۆی بەسەر هەموو هۆیەکانی گواستنەوەی کارەبادا سەپاندووە ئەوانەی لەناو شاردان، یاخود لەدەرەوەیان، یاخود نێوان شارێك و شارێکی تر کار دەکەن. هەموو سەرمایەدارە بچووکەکان کەلەو بوارەدا کاریاندەکردو بەهەزاران کۆمپانیایان هەبوون لەشانۆ دوور خرانەوە هەروەك ئێوە وەکو یەك دوورخرانەوە.

—"باری پیشەسازیی بچووك لەباری وەرزێر دەکات. پیشەسازە بچووکەکان و وەرزێرە بچوکەکان ئەمڕۆ، بەکردار، کرانە کۆیلەو بەندەی پەتی. لەم لایەنەوە دەتوانین بڵێین، کە خاوەن پیشەکان و هونەر کارەکان لەم ساتەی ئێستادا لەهەموو شتێك بەندەو کۆیلە کراون، تەنیا ناو نەبێ. لەکاتێکا پیاوانی سیاسەتمەدار تۆکەرو کلکن. مستەر کالفین تۆ بۆ بەدرێژایی شەوو رۆژەکانت بۆ کۆکردنەوەی ریزی وەرزێران و هەموو چینی مامناوەندی لەحیزبێکی سیاسیی نوێدا کاردەکەیت؟ چونکە سیاسەتمەدارانی حیزبە کۆنەکان، بیرۆکە لەڕێ لادەرەکانت

(72) ستاندەرد ئۆیڵ و رۆکفلەر .

www.pertwk.com

پەسەند ناکەن. چونکە نەتگوت من ئەوانم، مەبەستم نۆکەرو کلکی بلۆتۆکراتییەتە.

"بۆ ئەوە چووم کەخاوەن پیشەو هونەرکارو کۆیلەی بەبەندەکراون، باشە، ئەی ئەگەر ئەوە نەبن، چین! پرۆفیسۆرەکان و موژدەبەخشەکان و سەرنووسەری رۆژنامەکان، هەموویان لەڕێگەی ئەو خزمەتەی پێشکەشی پلۆتۆکراتییەتی دەکەن پلەو پایە وەردەگرن. خزمەتگوزارییەکەیان لەسەر بەبرەو خستنی ئەو رایانە دەوەستێ کەبۆ پلۆتۆکراتییەت خراپنین، یاخود داوای رێزلێنانی دەکەن و چیتر نا. تەنانەت ئەگەر یەکێ لەوان نیازی خراپبوو برەو بە بیروڕا بدات، پلۆتۆکراتییەت تووشی مەترسی بکات لەوەزیفە دەردەکرێ. لەم حاڵەتەدا ئەگەر ماڵی گەشیان بۆ رۆژی رەش نەبێ دێنە ریزی پرۆلیتاریاو لەناودەچن و دەبنە بەرەق هەڵاتووی کرێکار. لەبیریشتانەچێ کەرۆژنامەو بڵندگۆی ئامۆژگاری و زانکۆن، کەرای گشتی لەقاڵبدەدەن و رێبازی ئایدۆلۆژی نەتەوە دیاریدەکەن. بەڵام هونەرکاران بەرامبەر پلۆتۆکراتییەت و بەرامبەر چێژە هیچوپووچەکەی جگە لەساناکردنی رێگەی لەزەت و ناپیاوەتی چ کارێکیان نییە.

"بەڵام بەهەرحاڵ. سامان، لەخودی خۆیدا دەسەڵاتی راستەقینە نییە، بەڵکو هۆیەکە بۆ دەسەلات و دەسەڵاتەکەش حکومییە. کێ ئەمڕۆ لینگی بەسەر میریدا شۆڕکردۆتەوە؟ پرۆلیتاریا بەبیست ملیۆنە راپەڕیوەکەی بەهەموو جۆری پیشەکانییەوە، تەنانەت ئێوەش گاڵتەتان بەم بیرۆکەیە دێت. ئایا چینی مامناوەندییە بەهەشت ملیۆنەکەیەوە خەریکی کاروباری خۆیانن؟ ئەو ئەوەندە بەسەر میریدا زاڵ نییە کەبەسەر پرۆلیتاریادا زاڵە، کەواتە کێ دەسەڵاتی بەسەر میریدا هەیە؟ پلۆتۆکراتییەت بە کەمئەندامانی کەژمارەیان چارەکە ملیۆنێکەو بەس، بەڵام چارەکە ملیۆنەکە، بەسەر میریدا زاڵ نین، هەرچەندە خزمەتێکی مەزنیشی پێشکەشدەکەن. مێشکی پلۆتۆکراتییەتەکە بەسەر میریدا زاڵە، ئەم

مێشکەش لەحەوت لەکۆمەڵە بچووکی بەهێزی پیاوێکەوە[73] لەبیرتاننەچێ کە ئەم کۆمەڵانە ئەمڕۆکە بەکردار، بەهاوکاری و ئاوێتەبوون کەتۆنەتەکار.

"با باسی هێزێك لەم کۆمەڵانە بکەم و چیترنا: کۆمەڵەی خەتی ئاسنین، چل هەزار پارێزەر بەکاردێنن بۆ بەزاندنی گەل لەدادگەدا. ئەو بەهەزارانی بێشومار پەساپۆرتی خۆڕایی بۆ قازی و، پیاوانی بانك، ئەندامانی ئەنجومەنی یاسادانان و ئەندامانی کۆنگرێس دەردەکات. ئەو هۆڵی خۆشرابواردنی پێشوازیکردن[74]

(73) هەتا ساڵی 1907 خەڵك وایاندەدایە قەڵەم کە یانزە کۆمەڵە ولاتیان خستوونەتە ژێر رکێفی خۆیان. بەڵام ئەم ژمارەیە بەیەکگرتنی پێنج کۆمەڵەکەی هێڵی ئاسنین لەگردبوونەوەیەکی قەبەی هاوکارییانەی رێکخەری هەموو هێڵی ئاسنیندا کەمبۆوە، ئەم پێنج کۆمەڵە یەککگرتووە، لەگەڵ هاوپەیمانە دارایی و سیاسەتمەدارەکانیان ئەوانەبوون: 1–کۆمەڵەی (جێمس جی هێل)ی، دەسەڵاتدار بەسەر هێڵی ئاسنین لەباکووری رۆژئاوادا. 2–کۆمەڵەی خەتی ئاسنینی پەنسلڤایناو بەڕێوەبەرە داراییەکەی (شیڤ)و چەند دەزگایەکی بانکی زلی کارکە لەڤیلادیڤیاو نیویۆرك.

3–کۆمەڵەی (هاریمان) و (فریك)ی پارێزەری و (ئۆدیل)ی ئاراستەکەرە سیاسییەکەی، دەسەڵاتی بەسەر خەتی هاتوچۆ لەکەنارەکانی ژووړووی رۆژئاوای دەریالووشی هێمندا هەیە.

4–بنەماڵەی گۆڵدو هێڵە ئاسانینە قەبەکەی. 5–کۆمەڵەی (مۆر) و (راید)ی ناسراو بە (تاقمی دوورگەی رۆك). ئەم ئۆلیغارکییەتییە بە هێزە لەئەنجامی هاڤبڕکێ و بەدواداهاتنی لێکدانی بەرژەوەندییەکان سەریانهەڵداو، رێگەی حەتمیان بەرەو گردبوونە بڕی.

(74) هۆڵەکانی پێشوازی لێکردن لەوێستگەی هێڵی ئاسنین دەزگایەکی سەیربوو بۆ بەرتیلدان بەئەندامانی ئەنجوومەنەکانی یاسادانان و تۆقاندن و دەس پیسکردنیان، ئەو ئەندامانەی کەپێویستبوو لەسەریان نوێنەرایەتی بەرژەوەندییەکانی گەل بکەن و داکۆکی لێبکەن.

www.pertwk.com

لەپایتەختەکانی گشت ولأتەکان دەکاتەوەو هەروەها لەپایتەختی یەکیەتیش‌و، لەهەموو شارە گەورەکانی ولأت‌و شارە بچووکەکانی دیکەدا سوپایەکی گەورەی بێشوومار لەپارێزەری ئاژاوەچی‌و سیاسی بچووک‌و ئەوانەی کەئەرکیان ئامادەبوونی کۆبوونەوەی دەنگدەرانە بۆ هەڵبژاردنی پاڵێوراوانی هەڵبژاردنی داهاتوو و هەڵبژاردنی نوێنەرو پەیوەندیکردن بەسوێند خۆرانی دادوەری‌و بەرتیل‌و بەقازییەکان‌و کارکردن بەهەر رێگەییێبێ بۆ خزمەتکردنی بەرژەوەندییەکانی ئەم کۆمەڵە، بەکاردێنی"[75].

"بەڕێزان، بەوێنەکێشانی هێڵە گەورەکانی هێزێکی ئەو حەوت کۆمەڵەیە گەیشتوومەتە ئەو بڕوایە کەدەماغی پلۆتۆکراتییەت پێکدێنن[76]سامانە بیست‌و

(75) بەر لەدوانەکەی ئێڤەر هارد بەدەساڵ، ئەنجوومەنی بازرگانی نیویۆرك، راپۆرتێکی دەرکرد ئەم بڕگەیەی لێوەردەگرین: "هێڵی ئاسنین لەزۆربەی ولایەتەکانی یەکێتیدا، بەتەواوەتی ئەنجوومەنی یاسادانانی خستوونەتە ژێر رکێفی خۆی، ئەوان سیناتۆری ولأتە یەکگرتووەکانی ئەمەریکاو نوێنەرو کاربەدەستانی ولایەتەکان دادەنێن‌و لایاندەبەن. دەشێ بەدیکتاتۆری حکومی لەولأتە یەکگرتووەکان لەقەڵەمبدرێن.

(76) رۆکفلەر لەسەرەتای ژیانیدا، ئەندامێکبوو لەپرۆلیتاریا، لەڕێگەی فرتوفیڵ‌و پاشەکەوتەوە توانی یەکەم تروستی تەواو دابمەزرێنێ. مەبەستم ئەوەیە کەبەستاندەرد ئۆیڵ ناسراوە. ئالێرەدا هیچ سنوورلادانێك نابینم، لەپێشکەشکردنی ئەم لاپەڕە سەیرو سەمەرەی مێژووی ئەو سەردەمە بۆئەوەی دەریخەم کەچۆن ئاتاج (پێویستی) گەڕانەوەی تەرخانکردنی زێدەی پارەوپوولی ستاندەرد ئۆیل توانی کۆمەڵێك سەرمایەداری بچووك بهاڕێت‌و چۆن هەرەسهێنانی رژێمی سەرمایەداری زووتر بەپەلەترکرد. دێڤیدگراهام فلیپس نووسەرێکی رادیکالی ناو نووسەرانی ئەو سەردەمەبوو. لەرۆژنامەی "ساتەردەی ئیڤنینگ پۆست"دا، لەو ژمارەیەدا کەلە 4ی تشرینی دووەمی 1902 دەرچووبوو، وتارێکی بلأوکردبۆوەو ئەو بڕگانەی لێوەردەگرین، لەڕاستیدا تەنیا ئەو تاکە دانەیەی

رۆژنامەکەمان پێگەیشتووە، لەگەڵ ئەوەشدا دەتوانین لەڕواڵەت‌و ناوئاخنیدا بگەینە ئەو ئەنجامە کەیەکێکبووە لەبلأوکراوە میللیە بەربلأوەکان. فەرموو ئەو بڕگانەی لەو وتارەدا گوڵبژێر کراون:

نزیکەی دە ساڵ لەمەوبەر یەکێك لەباوەڕپێکراوە بەرچاوەکان داهاتی دۆکفلەری بەسی ملیۆن دۆلار قەبلأندووە گەیشتە ئەوپەڕی تەرخانکردنی قازانجکەری قازانج لەپیشەسازیی نەوت‌و گۆژمەی قەبە لەپارەو پوول دەڕژانە سەرجۆن دەیڤیسون رۆکفلەر، بەتەنیا مانگی لەدوو ملیۆن دۆلار زیاتر. بەم شێوەیە تەنگو چەڵەمەی تەرخانکردنەوەی پارەو پوول بەتەوژمبوو. بوو بە مێردەزمە، داهاتی نەوت تا دەهات قەبەتر دەبوو. ژمارەی ئەو پرۆژانەی ترس لە بەگەڕخستنی پارەپوول تیایاندا نەدەکرا دیاربوو، بەڵکو لەمرۆکە سنووردارتربوون. ئینجا بنەماڵەی رۆکفلەر دەستیانکرد لەبازدان لەپیشەسازیی نەوتەوە بۆ پیشەسازی تر. بێئەوەی ئارەزووی تایبەتی بۆ قازانجی زێدە بۆ ئەوە هانیانبدات. ناچاربوون ئەوە بکەن کەشەپۆلی بەتەوژمی سامان کەموگناتیسی پاوانکردن بەڕادەیێ کەبەرگریناکرێ بکێشی کردن. دەستەیەکی تایبەتییان بۆ زانینی چاکترین رێگە بۆ بەگەڕخستنی پارەو پوولە زێدەکانیان دامەزراند، دەڵێن ئەو مووچەیەی کەسەرەکی ئەم دەستەیە وەریدەگرت ساڵانە دەگەیشتە بیست‌و پێنج هەزار دۆلار.

"بنەماڵەی رۆکفلەر یەکەم هێرشی ئاشکراو روونیان بردەسەر کێڵگەی هێڵی ئاسنین، ساڵی 1895 ی نەبرد کەپێنج یەکی درێژایی هەموو هێڵی ئاسنینیان لەولأتە یەکگرتووەکاندا خستە ژێر رکێفی خۆیان. ئەمرۆ ژییان هەیە، یا لەژێر دەسەلأتیاندایە؟ ئەوان خاوەن دەسەلأتی گەورەن، لەهەموو (هێڵە گەورەکانی ئاسنین)ی رۆژئاواو رۆژهەلأت‌و باکوور لەنیویۆرك، جگە لەیەکێك نەبێ، کەبەشیان دەکاتە چەند ملیۆنێك‌و بەس. ئەو پشکی زۆریان لەزۆربەی هێڵی پەلوپۆ لێبۆوە لەچیکاگۆ هەیە. هەر ئەمەش بەتەنیا نا، بەڵکو ژمارەیەکی تۆ لەهێڵی درێژبۆوەی بەرەو دەریالووشی هێمن) یان خستۆتە ژێر رکێفی خۆیان. دەنگەکانیان کەئێستا مستەر (مۆرگنیان خستۆتە سەر ئەم

هێزو دەسەڵاتە, هەرچەندە ئێمە دەتوانین ئەوە زیاد بکەین کەئەوان پێویستیان بەمێشکی ئەو زیاتر هەیە لەدەنگەکانیان. هاوکاریی هەردووکیان یەکێتیی بەرژەوەندییەکان بەشێوەیەکی فراوان پێکدێنێ.

"بەڵام هێڵی ئاسنین هەر بەتەنیا ناتوانێ لێشاوی بەتەوژمی زێڕەکانیان هەڵمژێ. داهاتی د. رۆکفلەر لەمانگێکداو لەپڕ لەدوو ملیۆن دۆلارو نیوەوە بۆتە چوار ملیۆن‌و پاشان پێنج ملیۆن‌و ئینجا مانگی شەش ملیۆن. لەساڵێکیشدا حەفتاو پێنج ملیۆن, نەوتی رۆشنکردنەوە (کیرۆسین) بووە قازانج‌و گەڕاندنەوەی بەکارهێنانی داهات‌و بەروبوومی کەمی ساڵانە چەند ملیۆن دۆلار دەخاتە سەر سامانی رۆکفلەر.

"بنەماڵەی رۆکفلەر گواستیانەوە سەر غازی رۆشنکردنەوەو کارەبا, کەئەو دوو پیشەسازییە پەرەیانسەندو گەیشتنە قۆناغی بەکارهێنانی ئاسوودانە. ئەمڕۆش دەبێ بەشێکی گەورەی گەلی ئەمەریکی لەگەڵ هەموو خۆرئاوابوونێکدا دەستبکات بەزیادکردنی سامانی بنەماڵەی رۆکفلەر, جا ئەو رووناککردنەوەیەی سازیدەدەن هەرچەندە بێ. هەروەها بەرەو مەیدانی رەهنکردنی کشتگەکان چوون. دەڵێن ئەو گەشانەوەیەی وڵات چەند ساڵێکبوو بەخۆیەوە دیبووی, بوو بەهۆی ئەوەی کەوەرزێرەکان بتوانن زەوییە رەهنکراوەکانیان دەرباز بکەن فرمێسکێك لەچاوی د. رۆکفلەر دەرچوو, لەبەرئەوەی ئەو هەشت ملیۆن دۆلارەی کەوایزانی بەدرێژایی چەند ساڵێك بایەخی پێدابوو بۆئەوەی چەردەیەکی زۆری لەسووپێبداتەوە, هەندەی پێنەچوو لەپڕ توورڕ درایە بەر دەرگای ماڵەکەی. لەوێدا دەستیکرد بە هاوارکردن‌و داوای گۆڕێکی نوێی دەکرد –واتا سووەکە–ربا–, ئەو زیادە چاوەڕواننەکراوەی خەمەکانی, خەمی عەودالبوون بە دوای ئەو شوێنانەی نەوەی نەوتەکەی‌و نەوەی ئەم نەوەیو نەوەی نەوەی نەوەکەی تێیاندا بحەوێنەوە. لەوە زۆرتربوو کە ئازایەتیی پیاوێکی بێهەرسکردن بەرگەی بگرێ.

"بنەماڵەی روکفلەر روویانکردە کانزاو –کانزای ئاسن‌و خەڵووزی‌و بەردی‌و مس‌و قورقوشم. بەرەو کۆمپانیای پیشەسازی تر, بەرەو رێگەکانی ئۆتۆمبێلەکان, بۆ

چوار ملیار دۆلارەکەتان بەقەد بیست‌و پێنج سەنت دەسەڵاتی حکومیتان پێنابەخشێ. رێککەوتنێکی بۆشەو بەو زووانە لێتاندەسێنن. ئەمڕۆ پلۆتۆکراتییەت هەموو دەسەڵاتی لەدەستە. ئەمڕۆ ئەو یاسا دادەنێ. چونکە ئەنجوومەنی پیران‌و کۆنگرێس‌و دادگەکان‌و ئەنجومەنەکانی یاسادانانی

کۆمپیالەی نیشتمانی‌و کۆمپیالەی ولایەتەکان‌و شارەوانییەکان, بەرەو پاپۆڕو بەلەمی هەڵم‌و کۆمپانیای بروسك, بەرەو خانووبەرەو بینای ناو هەوران‌و کۆشك‌و تەلارو ئوتێل‌و ساختمانی ناوچەی بازرگانی, بەرەو کۆمپانیای دابینکردنی ژیان, بەرەو بانکەکان. زۆری نەخایاند هیچ بوارێك لەبواری پیشەسازیدا. نەمابوو لەملیۆنەکانیان خاڵیبێ.

"بانکی رۆکفلەر –ذی ناشناڵ سیتی بانك– لەهەمان کاتدا گەورەترین بانکە لەوڵاتە یەکگرتووەکاندا, جگە لەبانکی ئینگلتەرەو بانکی فەڕەنسا هیچ بانکێکی دی لەجیهاندا لەو باڵاتر نییە. ناوەندی سپاردەکان (الودائع) تیایا رۆژێ لەسەد ملیۆن دۆلار زیاترە. ئەو دەسەڵاتی بەسەر بازاڕی قەوام لەدۆڵ ستریت‌و لەسەر بازاڕی پشکەکاندا هەیە. بەڵام تەنیا نییە, ئەو خۆی سەرە زنجیرەیەکی بانکەکانی بنەماڵەی رۆکفلەرە کە چواردە بانك‌و تروست لەشاری نیویۆرك‌و بانکی خاوەن ئەوپەڕی هێزو دەسەڵات لەهەموو مەڵبەندەکانی دارایی لەوڵاتدا رێکدەخات.

جۆن د.رۆکفلەر بەپێی نرخی بازاڕی دارایی, نزیکەی بایی نێوان چوارسەد ملیۆن دۆلارو پێنج سەد ملیۆن دۆلار لەپشکەکانی ستاندەرد ئۆیڵی هەیە. ئەو بایی سەد ملیۆن دۆلار لەتروستی پۆڵای هەیە, نزیکەی ئەوەندەشی لەتاکە بەرەژەوەندیی (دەزگا)یێکی دەزگاکانی هێڵی ئاسنینی رۆژئاوای هەیە. نیوەی ئەوەندەش لەدەزگایەکی تری هاوجۆر. بەمشێوەیە, بەمشێوەیە, بەمشێوەیە, هەتا عەقڵ لە ئامارو ژماراندا ماندوو دەبێ داهاتی پارەکەی سەد ملیۆن دۆلاربوو, رەنگە ئەو داهاتەی بنەماڵەی رۆچیلد هەیانە هەمووی پێکەوە نەگاتە ئەو ژمارەیە, ژمارەکە کەبەوپەڕی خێرایی کتوپڕ زیاد دەکات."

www.pertwk.com

بەدەستەوەیە, هەرئەمەش بەتەنیا نا, چونکە دەبێ وەزراەتی یاسا هێزێکبێ لەجێبەجێکردنی یاسادا پەناییباتەبەر. ئەمڕۆ پلۆتۆکراتییەت یاسادادەنێو لە جێبەجێکردنی پشت بەپۆلیس‌و سوپاو کەشتیگەل‌و لەدواییدا ئەو میلیشیایەی کەئێوەو من‌و هەریەك لەئێمەین" پاش ئەوە وتوویژێکی کەمی بەرپاکرد. خێرا گرێی بانگکراوانی سەرخوانەکە کرایەوە, هەموویان لەناچاری هێمن‌و کپ‌و بێدەنگبوون. خەڵکەکە بەدەنگی نزم یەکتریان بەڕێکرد, دیاربوو وەك بڵێی زەندەقیان چووە, یانزیکەی بەجیهانبینی ئەو سەدانەی کەبۆیان دەرکەوت هەترەشیان بچێ.

مستەر کالفین رووی قسەی کردە ئێرنست‌و گوتی:

–"بەڕاستی دۆخەکە مەترسیدارە, من تەنیا رەخنەیەکی کەمم لەسەر ئەو رێگەیە هەیە کەلەوێنەکێشانیدا سازتدا. بەڵام من راکەت پەسەند ناکەم لەبابەت چینی مامناوەندییەوە, ئێمە لەناو ناچین, ئێمە تروستات دەبەزێنین‌و لەناویدەبەین."

ئێرنست قسەکەی تەواوکرد:

–"دەگەڕێنەوە سەر رێوشوێنی باوك‌و باپیرانتان."

مستەر کالفین بەخەمۆکییەوە وەڵامیدایەوە:

"–بەڵێ, دەگەڕێینەوە سەر رێ‌و شوێنی باوو باپیرانمان. من دەزانم ئەوە جۆرە تێکشاندنێکی ئامێرەو لەبەرداوو پیلانی ئلۆتۆکراتییەت بەهیچوپووچی خۆی دەنوێنێ, بەهەر بارێبێ رەوشتی ئێمە وەك ئامێرتێکشێن هەرنەبێ لەبارەو بەکردەیە. کەچی خەونەکەت لەتوانادا نییەو کردەش نییە. خەونە سۆشیالستەکەت .. باشە. ئەوە تەنیا خەونە, ئێمە ناتوانین بەدوات بکەوین".

ئێرنست بەکەمێك پەستییەوە کەسدەتی گوشی‌و ماڵئاوایی لێکرد پێیگوت:

–"خۆزیا شتێکتان دەربارەی گەشەپێدانی زانستی کۆمەڵایەتی دەزانی, ئەوسا ئەو هەموو ئەرکەمان بەبەرخۆمان نەدەدا".

www.pertwk.com

دەیەم بەش

گێڕاو

گێژاو

پاش داوەتی خاوەنکارەکان, وەك هەورەتریشقە رووداو, یەك بەدوای یەکدا هاتن‌و هەمووشیان تارادەییێکی تۆقێن ترسناکبوون. لەناکاو من, بەڵێ منێك کەبەدرێژایی رۆژانی رابوردووم ژیانێکی زۆر ئاسوودە ژیام. لەشاری هێمنی زانکۆیی, خۆم‌و کارو باری شەخسیم دەدی بۆلای گێژاوی گەروەی بێشوماری کاروباری جیهانی بەکێش دەبن‌و نازانم چ شتێ منی کرد بە شۆڕشگێڕ: خۆشەویستیم بۆ ئێرنست, یاخود پێبەخشینیم بەسەرنجێکی ئاشکراو روون بۆ ئەو کۆمەڵەی تێیدا دەژیام؟ بەڵام ئەوەی دەیزانم ئەوەیە کەمن بووم بەشۆڕشگێڕ, من تووڕدرامە ناو گێژەنەیەك رووداو کەتەنیا بەر لەسێ مانگ شیاوی ئەوەبوون بەزەحمەت بێنە بەرچاو.

ئەو گیروگرفتەی تووشی چارەنووسەکانی منبوو لەگەڵ گیروگرفتی گەورەو قەبە, کەتووشی کۆمەڵبوو لەیەك کاتدابوون. ئای, بەر لەهەموو شتێك, باوکم لەزانکۆ دەرکرا, بەواتایەکی تەکنیکار technically داوای لێکرا وازبێنێ, ئەوە هەموو شتێبوو. ئەمەش لەخودی خۆیدا, کارێکی گرنگنەبوو, لەڕاستیدا باوکم بەدڵشادییەوەی وەریگرت. ئەوەی لەهەر شتێکی تر, دڵخۆشیدەکرد بڵاوکردنەوەی کتێبەکەی بوو "زانستی ئابووری‌و پەروەردە" کەبووەهۆی بەپەلە دەرکردنی لەزانکۆ. بۆئەوە چوو کە ئەو باری سەرنجی دەچەسپێنێ. ئایا لەتونای

www.pertwk.com

پیاودا هەیە کەبەڵگەیەك لەم بەڵگانە چاکتر پێشکەشبکات کەچینی سەرمایەدار پەروەردەو ئامۆژگاکانی خستوونەتە ژێر رکێفی خۆی؟.

بەڵام ئەم سەلماندنە کەڵکبەخشنەبوو, کەس نەیزانی کەباوکم ناچارکرا دەست لەزانکۆ بکێشێتەوە, بەرادەیەکی وا زانایەکی گەورە کە بڵاوکردنەوەی هەواڵێکی ئاوەها —لەدوای ئەو هۆیەی شیاوی ئەوە بێ ورووژان لەهەموولایەکی جیهاندا بەرپابکات.

رۆژنامەکان رێژنەی بارانی پیاهەڵدان‌و رێزلێنانیان بەسەردا باراندو شایستەو سوپاسیانکرد کەماندوویی‌و هیلاکی هۆڵی سیمنار بەلاوە بنێ بۆ ئەوەی هەموو کاتێ خۆی بۆ لێکۆڵینەوەی زانستی تەرخانبکات.

لەسەرەتادا باوکم پێکەنی, پاشان تووڕەیی دایگرت, تووڕەیی بەهێزکەر, ئینجا پرۆسەی "کوژاندنەوەی کتێبەکەی‌و خنکاندنی لەبێشکەدا. بەڵکو ئەم پرۆسەیەش بەنهێنی کرا. بەنهێنی تارادەیەك, لەسەرەتادا, هەرچەندمان کرد, تێینەگەیشتین, بڵاوکردنەوەی کتێبەکە, راستەوخۆ, هەندێ گۆبەندی لەولاتا نایەوە. رۆژنامەکانی سەرمایەداری شاڵاوێکی بەئەدەبانەیان کردە سەرباوکم, کە ئەوەیان دەگەیاند, مایەی بەزەیی پیاهاتنەوەیە کەزانایەك لەم جۆرە مەزنییەدابێ واز لەمەیدانی پسپۆڕی خۆی بهێنێ‌و تاکو لەدونیای زانستی کۆمەڵایەتیدا ناودەرکات کەشتێکی لێوەنازانێ, هەندەی پێناچێت لەبیابانەکانیدا رێی لێتێکدەچێت‌و سەری لێدەرناچێت, ئەم هێرشە حەفتەیەکی خایاند, باوکم لەو ماوەیەدا بەساردو سڕی پێدەکەنی‌و دەیگوت کتێبەکە برینێکی بەسوێی کردۆتە دڵی سەرمایەداری. لەپڕ رۆژنامەو گۆڤارەکانی رەخنەگری وازیان لە تەنیا ئاماژەپێدانی بەکتێبەکە, هێنا, بەکتوپڕێکی هاوتا, کتێبەکەش لەبازاڕدا نەما, زۆر زەحمەتبوو مرۆڤ دانەیەکی لەکتێبخانەکاندا دەستکەوتبا.

باوکم لەم رووەوە بۆ بڵاوکەرەوەکانی نووسی, وەڵامیدایەوە کە پلیتەکانی کتێبەکە دوور لەدەستی ئەنقەست فەوتاون, ئەوە نامەناردانی نا قایلبوون‌و نا قەناعەت پێکردنی بەدواوە هات. تاکو لەئەنجامدا بڵاوکەرەکە ناچارکرا هەڵوێستێکی ئاشکرا بنوێنێ, بلاوکەرەوەکە رێگایەك نادۆزێتەوە بۆ پیتچنینی کتێبەکەو, ئەوپەڕی ئامادەیی خۆی دەربڕی کەواز لەمافی خۆی بێنێ لەکتێبەکەدا.

ئێرنست گوتی:

–" چ دەزگایەکی دیکەی بڵاوکردنەوە لەسەرتاپای وڵاتدا نابینی کەبوێرێ دەستی بداتێ ئەگەر لەشوێنی تۆبام ئەوە لەئێستاوە پەنامدەبردە بەر گەڕان بەشوێن ئەمەکدا. ئەوەی تا ئەم ساتە چێشتووتە لەیەکەم تامی پاژنەی ئاسنین دەرناچێ."

بەڵام باوکم گەر زانا نەبوایە شتێك نەدەبوو. ئەو هەرگیز بڕوای بەخێرایی بازدان نەبوو بۆ دەرئەنجامدان. ئەزموونی پێڕاگەیاندن‌و پێزانین بەچاو نا, بەهەڵبژاردن بەلایەوە ئەزموونی پێزانین نەبوو ئەگەر بەهەموو سەروبەرییەوە نەکرێت. بەمشێوەیە, بەخۆگرتن‌و ئارامییەکی زۆرەوە لەدەرگای گشت دەزگاکانی بڵاوکردنەوەیدا, کۆمەڵێك پاکانەو پاساو هێنرانەوە. بەڵام هیچیان ئارەزووی بڵاوکردنەوەی کتێبەکەی نیشانەدا.

کە باوکم قەناعەتی کرد کتێبەکە بەکردە "خنکێنرا", ویستی ئەم رووداوە لەسەر لاپەڕەی رۆژمانەکاندا بڵاوکاتەوە. بەڵام نامەکانی خرانە تەنەکەی خۆڵەوە, لەکۆبوونەوەیەکی سیاسیدا, کەسۆشیالستەکان بەستیان‌و ژمارەیەکی زۆر پەیامنێر بەشداریان تێداکرد, باوکم ئەو دەرفەتەی قۆستەوە کە چاوەڕوانیبوو. لەناو خەڵکەکەدا وەستاو چیرۆکی خنکاندنی کتێبەکەی گێڕایەوە, بۆ بەیانی کەچاوی بەرۆژنامەکان کەوت پێکەنی, پاشان تووڕەیی دایگرت, تا رادەیێ هەموو خاسیەتە هێزبەخشەکانی لەناوبردن. رۆژنامەکان هیچ ئاماژەیەکیان بۆ کتێبەکە

نەکرد, بەڵام ئەوەی دوێنێ گوتبووی بەشێوەیەکی شێوێنراویان گێڕابۆوە. وشەو گوزەرەکانی لە شوێنی خۆیاندا گۆڕدرابوون‌و تێبینییە کپکراوە تەرازوو بەندەکانی کرابوونە دوانێکی گێرەشێوێنی بەحەپە. ئەوەیان بەشارەزای‌و هونەرمەندانە کردبوو. من هێشتا کتومت نموونەیێکم بەشێوەیەکی تایبەتمەندانە لەبیرە. باوکم دەستەواژەی "شۆڕشی کۆمەڵایەتی" هەڵبژارد, پەیامنێرەکە تەنیا وشەی "کۆمەڵایەتی لێپەڕاندبوو, بە بروسکەیەك لەبروسکەکانی "ئەسۆسیێتد پرێس" ئەوەی گەیاندبووە هەمووولایەکی وڵات‌و, لەهەموو لایەکدا هاواری ترس‌و لەرز دەرچوو. باوکم خاسیەتی گێرەشێوێنی‌و نهیلستی (عدمی) درایەپاڵ‌و لەوێنەیەکی کاریکاتێریدا کەرۆژنامەکان بەشێوەیەکی فراوان وەریانگرتبوو, باوکم وانیشاندرا کە ئاڵایەکی سوری هەڵگرتووەو لەپێشەوەی جەماوەرێکی رەش‌و رووتی قژ درێژی چاوپڕقین‌و رقی دڕندانەوەیەو جەماوەرێك لەڕەشورووت کە مەشخەڵ‌و چەقۆو بۆمبای دینامیتیان بەدەستەوەیە.

رۆژنامەکان بەچەند وتارێکی درێژدادڕیی پڕ لە داشۆرین, لەبەر گێرە شوێنییەکەی, هێرشێکی تۆقاندنیان بردەسەرو, ئاماژەیان بۆ ئەوەکرد کەتووشی مێشکتێکچوون‌و داتەپین بووە, ئێرنست پێی گوتبوون کەئەم رەفتارەی سەرمایەداری هەرگیز شتێکی نوێنەبووە. داب‌و نەریت وای پێویستدەکرد, وەك گوتی, کە پەیامنێرەکان ئاراستەبکرێن بۆهەموو کۆبوونەوە سۆشیالستەکان, تەنیا بۆ گۆڕینی ئەوشتانەی لەوێدا دەگوترێن‌و گەڕانەوەیان بەشێوەیەکی شێوێنراو, بەمەبەستی ترساندنی چینی مامناوەندی‌و نەهێشتنی هەر توانایەکی رێکسختنی لەناو پرۆلیتاریادا. ئێرنست باوکمی زۆر ئاگادارکردەوە. داوایلێکرد واز لەشەڕ بێنێ‌و لەبەرچاوان ونبێ.

بەرهەرحاڵ, رۆژنامە سۆشیالستەکان لەسەر شەڕ بەردەوامبوون, بەکرەتی خوێنەری کرێکاران زانرابوو کە کتێبەکە "خنکێنرا" بەڵام ئەم زانینە لەسنووری

www.pertwk.com

چینی کارگەراندا وەستا, پاشان دەزگای "پەنا بردنە بەر ئەقڵ" کە دەزگایەکی سۆشیالستی بڵاوکردنەوەیە, لەگەڵ باوکمدا ڕێککەوت بۆ دەرکردنی کتێبەکە. باوکم زۆر دڵشادبوو, بەڵام ترسێکی بەتەوژم ئێرنستی راتەکاند, لەسەر ئەم قسەیەی سووربوو:

–"پێتدەڵێم ئێمە لەسەر لێواری نەزانراوین. شتی قەبە قەبە بەنهێنی لەدەورەمان و ئەملاو لامان دەقەومێن. دەتوانین هەستیان پێبکەین. ئێمە نازانین چین؟ بەڵام بەهەرحاڵ لەوێدان و هەموو قەوارەی کۆمەڵ بەهۆیانەوە رادەچڵەکیٚ. لێم مەپرسە, من خۆشم نازانم, بەڵام هەردەبیٚ لەو گۆڕانە کۆمەڵایەتییە بەردەوامە شتێك گەڵاڵە بێت. وا ئێستا گەڵاڵە دەبیٚ و دەڕەخسیٚ.

(خنکاندن)ی کتێبەکەت هۆیەکی بەپەلەخەرە لەم گۆڕانەدا. ژمارەی ئەو کتێبانەی ئێستا "خنکێنراون" چەندن؟ کەمترین بیرۆکەمان لەو بارەیەوە نییە. ئێمە لەتاریکیدا دەژین, بۆ زانیاری هیچ ڕێگایەکمان لەبەردەمدا نییە. چاوەدێری ئەم هەنگاوە بکە: "خنکاندن"ی رۆژنامە سۆشیالستەکان و دەزگا سۆشیالستەکانی بڵاوکردنەوە. پێم ناخۆشە ئەم پرۆسەی (خنکاندن)ە نزیکە روو بدات, سا ئێمەش دەخنکێنرێین".

ئێرنست ترپەی لێدانی رووداوەکانی بەشێوەیکی زۆر پتەوتر گرت تەنانەت لەسۆشیالستەکانی دیکەش. دوو رۆژی زیاتر نەبرد کەزەبری یەکەم وەشێنرا, گۆڤاری " پەنابردنە بەر عەقڵ" –گەڕانەوە سەر عەقڵ– بوو, هەفتەی جارێك دەردەچوو, ناوەندی دابەشکردنی لەناو پرۆلیتاریادا حەفت سەدو پەنجا هەزار دانەبوو. هەر ئەمەش نا, بەڵك زۆرجار چاپی تایبەتی دەردەچوو کە هەر ژمارەیەکی لەنێوان دوو ملیۆن و پێنج ملیۆن دانەدا دەبوو لەچاپدانی بەمشێوە قەبەیە تێچوون و خەرجی خۆی دەردەهێنا, دابەشکردنیشی ئەرکی ئەو سوپا خۆبەخشە بچووکەی کرێکاران بوو کەهاتبوونە ژێر ئاڵای "پەنا بردنە بەر عەقڵ".

کەچی لەپڕ زەبری یەکەم لەم چاپە تایبەتییە درا, بەڕاستی زەبرێکی توندوتیژبوو. بەڵام چۆن؟ بەڕێوەبەرایەتی پۆستە بڕیارێکی ستەمکارانەیدا کە نکووڵی لێکرد لەوەی ئەم چاپەمەنییانە بەشێکی جیاکراوە بن لەرەوتی "پەنابردنە بەر عەقڵ", لەبەر ئەوە نەیویست دابەشبکرێن.

پاش هەفتەیەك بەڕێوەبەری پۆستە, بڕیارێکی دەرکرد کە ئەم گۆڤارەی بەگێرەشێوێنی ئاژاوە نانەوەی فیتنەگێڕ لەقەڵەمداو بەتەواوەتی رەتیکردەوە. ئەمە زەبرێکی سامناکبوو بۆ پڕوپاگەندەی سۆشیالستی. گۆڤاری "پەنابردنە بەر عەقڵ" کۆڵینەداو نەخشەیەکی بۆ خۆگەیاندنە بەشدارەکانی لەڕێگەی (ئێکس پرێس)ەوە کێشا. بەڵام ئەم کۆمپانیانە نەیانویست بیبەن. کۆتایی "پەنابردنە بەر عەقڵ" لەوەدابوو. بەڵام کۆتاییەکی یەکجاری نەبوو. خۆ ئامادەکردنبوو بۆ بڵاوکردنەوەی کتێب بەبەردەوامی. بست هەزار دانە لەکتێبەکەی باوکم لەبەرگتێگرتندابوون. چەرخی ئامێری چاپکردن چەند چەردەیەکی زێدەی دەردەکرد. لەپڕ, بێئاگادارکردن, شەوێك کۆمەڵێك ئاژاوەگێڕو هیچوپووچ ئاڵایەکی ئەمەریکیان هەڵکردبوو, بەچەپڵەڕێزان و هەندی سروودی نیشتمانی؟, هەڵمەتیانبردە سەر دەزگای گەورە "پەنابردنە بەر عەقڵ" و ئاگریان تێبەرداو بەتەواوەتی سووتاندیان. گێرارد سەر بەولایەتی کانساس بوو, شارێکی هێمن و ئاسوودە بوو, هیچ گێرە شێوێنییەکی کرێکاران لێرەدا بەرپانەبوو. "پەنابردنەبەر عەقڵ" بەپێی بنچینەی یەکێتی کرێکران کرێی بە کارمەندەکانی دەدا. لەراستیدا بڕبڕەی پشتی شاربوو. دەرفەتی کاری بۆ سەدان پیاوو ژن رەخساندبوو, رۆڵەکانی گێرارد ئەوانە نەبوون کەتاقمە هیچوپووچەکەیان پێکهێناو ئاگریان لەدەزگاکە بەردا. نەخێر, وادیارە ئەم تاقمە, لەناخی زەوییەوە هەڵقوڵێن, ئەگەر ئەرکی خۆیان ئەنجامدا, سەرلەنوێ دەگەڕێنەوە ناو زەوی. ئێرنست لەم مەسەلەیەدا واتایەکی وای دۆزییەوە کەلێی رەشترو بەشوومتر نییە.

www.pertwk.com

گوتی:-"سەدان لە رەشەکان[77] ئەمڕۆکە لەوڵاتە یەکگرتووەکاندا رێکدەخرێن ئەمەش سەرەتایە. لەم بابەتە شتێکی زۆر دەبینین. پاژنەی ئاسنین دەستیکردووە بەخواردنەوەی شیری شێر."

بەمجۆرە کتێبەکەی باوکم فەوتا, لەرۆژانی دواییدا, بۆمان لوا زۆرێك لەتاقمی (سەدان رەشەکان) بینین. هەفتە بەهەفتە بەڕێوەبەرایەتیی پۆستە دابەشکردنی رۆژنامە سۆشیالستەکانی قەدەغەکرد. لەچەند بۆنەیەکدا تاقمی "سەدان رەشەکان" چاپخانە سۆشیالستەکانیان تێکوپێکدان. پێویست بەقسە ناکات کەرۆژنامەکان ناوچەی خۆیان بەو سیاسەتە کۆنەپەرستانە نەبەستەوە کەچینی کاربەدەست پەیڕەویانکرد. لەپڕ دەستیکرد بەناوزڕاندنی رۆژنامە سۆشیالستەکانی دەستدرێژی لێکراو دۆزەکەیان بەشێوەیەکی شێوێنراو وێنەکێشا. لەهەمان کاتدا "سەدان رەشەکان"ی کرد بە نیشتمانپەروەری راستەقینەو رزگارکەری کۆمەڵ. ئەم هەموو وێنەکێشانە شێوێنراوە, ئەوەندە قەناعەت پێهێنەر بوو تارادەیێ وای لەهەندێ قەشەی دڵسۆزکرد کەلەسەر بڵندگۆی کڵێسەکان بە (سەدان رەشەکان)دا هەڵبێنو هاوکات مخابنی خۆیان بۆ ئەم کاتە نالەبارە دەربڕن کەوایکرد پەنا بردنەبەر توندوتیژی پێویستییەکبێت لەپێویستییەکان.

(77)سەدان رەشەکان Black Handerds کۆمەڵەو تاقمی هیچوپووچی کۆنەپەرستن. لەکاتی شۆڕشی رووسیدا ئۆتۆکراتییەتی گیان دەرچوو رێکیخستبوون. ئەم تاقمە کۆنەپەرستانە هێرشیاندەبردەسەر کۆمەلانی شۆڕشگێڕو لەکاتی پێویستدا خراپەیان لەسەر زەوی دەکرد, ماڵو موڵکی هاوڵاتییانیان لەناو دەبرد, تاکو بیانووییێك بەدەست ئۆتۆکراتییەتەوە بدەن پەنای پێبباتە بەر قۆزاقەکان.

مێژوو هەنگاوی گورجی دەهاویشت. هەڵبژاردنەکانی پاییز نزیکبوونەوە. پارتی سۆشیالست ئێرنستی بۆ ئەندامییەتی کۆنگرێس پالاوت. بارودۆخی دەرچوونی زۆرچاك رەخسابوو. چونکە مانگرتنی ئۆتۆمبێلەکان لەسانفراسیسکۆ هاڕدرا, پاش ئەمە بەماوەیەکی کەم مانگرتنی لێخوڕی گالیسکەکانیش هاڕدرا.

ئەم دوو شکستییە پشتی بزووتنەوەی رێکوپێکی کرێکارانیان شکاند. یەکێتی کرێکارانی بەندەرەکان لەگەڵ هەموو هاوپەیمانەکانیدا لەبواری بیناسازیدا پشتگیریی مانگرتنی لێخوڕی گالیسکەکانیان کرد. زۆر هاڕدرا. مانگرتنێکی خوێناویبوو. پۆلیس بەکوتەکە تایبەتەکانیان بۆ قەدەغەکردنی ئاژاوە سەری ژمارەیەکی بێئەندازەیان شکاند.

بستەی کوژراوەکان قەبەتربوو بەڕووتێکردنی لوولەی رەشاشێك لەسایلۆی کۆمپانیای "مارسدین سپێشەڵ دێکیڤەری" لەمانگرتووەکان.

پەستیو بێزاری رووی پیاوەکانی داگرتو, تۆڵە سەندنەوەیان کرد. ئەوان لەو گۆڕەپانە هەڵبژێردراوەیاندا شکێنران, لەو پەڕی ئامادەبووندا بوون بۆ تۆڵەسەندن لەڕێگەی کاری سیاسییەوە. هێشتا رێکوپێکی کارگەرییان بەدەستەوە بوو, ئەمەش لەململانێی سیاسیدا کەلە ئارادابوو هێزی پێبەخشین. پلەی سەرکەوتنی ئێرنست زۆر زۆر زیاتربۆوە. رۆژ بەرۆژ یەکێتییەکان دەستیانکرد بەبانگەوازکردنی بۆ پۆشێلکردنی سۆشیالستەکان, تەنانەت ئێرنست خۆی پێکەنی کەیاریدەدەرانی بەڵێندەرانی تابووتو مریشك کۆکەرەوەکانیش لایەنی ئەوانیان گرت. کرێکارەکان دڕوو هەڵەشەبوون. بەگەرموگوڕییەکی هارو هاجانە بەشداریی کۆبوونەوە سۆشیالستەکانیان دەکرد. بۆ ئەوەی سیاسەتمەدارانی حیزبە کۆنەکان لەخشتەیاننەبەن. خۆیان کەڕدەکرد. بە شێوەیەکی ئاسایی وتاربێژ (خطیب)ەکانی ئەم کۆنەپارتانە, بەهۆڵی چۆڵوهۆڵ پێشوازییان لێدەکرا, بەلام بەدەگمەن کۆمەلانی خەڵکیان دەدی لەم هۆڵانەدا چاوەڕوانیانن. کۆمەلانی

www.pertwk.com

خەڵك کەپیشەیان لێتێکدانی کەشی کۆبوونەوەکانیانبوو, ئەوانیش ناچاردەبوون پەنا بەرنە بەرپۆلیس.

مێژوو هەنگاوی گورجی دەناو, کەش بەچەند شتێك دەلەرایەوە. هەندێکیان روویانـدابوو, هەندێکیشیان خەریکبوو روودەن. بوونی وڵات لەسەر لێواری ماوەیەکی سەختو توندو دژوار[78], کەلەئەنجامی زنجیرەیەك ساڵانی گەشەکردندا سەریهەڵدابوو, کەتیایاندا دەربازبوون لەزێدەی لەکارنەکرا, لەڕێگەی ناردنی بۆ دەرەوەی سنوور زیاتر بوو, گرفتێکی بەگرفتبوو. پیشەسازییەکان سەعاتی کاریان کەمکردەوەو. ژمارەیەکی زۆر لەکارگەکان لەکار دەوەستان هەتاکو زیدەکە ساغدەکرایەوە. بەچەپو راستیشدا کرێ کەمدەکرایەوە.

هەر ئەمەش نا, بەڵکو هاڕینی مانگرتنی گەورەی میکانیشکیش بەمجۆرە دووسەد هەزار میکانیکیو, لەگەڵ نیو ملیۆن هاوپەیمانەکانیان لەکرێکارانی پیشەسازیی ئیشوکاری کافزادی, لەمانگرتنێکی خوێناویدا سەریان لێشێوا کەوڵاتە یەکگرتووەکان لەوی سەختترو وێرانکەرتری تووشنەبوو بوو, لەشەڕی مەرگخوازی دژی سوپای بچووك لەتێکدەرانی مانگرتن[79] تێهەڵچووبوون

---

(78) لەسایەی رژێمی سەرمایەداریدا ماوەکانی ئەم قەیرانە هێندەی ئەوەی هیچوپووچ بوون, ئەوەندەش بەڕێزبوون. گەشەکردن هەمیشە, بەبەڵاو کارەسات بۆ وڵات دەگەڕان. بێگومان ئەوەش دەگەڕێتەوە بۆ زۆربوونی قازانجی لەکار نەکراو کەبەسەریەکدا کە کەڵەکە دەکران.

(79) تێکدەرانی مانگرتن – مانگرتن شکێنەکان Strihe – breakerd, ئەوانە ئەگەر ئامانجو رەفتارو هەمو شتێ, جگە لەناو رەچاوکەین, سەربازی تایبەتی سەرمایەدارەکانبوون. بەوردی رێکوپێك‌و فراوانبوون‌و چاك پڕچەك کرابوون. هەمیشە لەوپەڕی ئامادەبووندابوون کە بەشەمەندەفەری تایبەتی, بۆ هەر پارچەیەکی وڵات بچن کرێکاران مانیان تێداگرتووە, یا سەرمایەدارەکان دەرگای کارگەکانیان بەڕوویاندا

کەرێکخراوەکانی خاوەن کارگەکان دایان بەزاندبوون. تاقمەکان "سەدان رەشتاڵەکان" کەوا لەدەیان شوێنی ئەملاو ئەولادا دەرکەوتن. هێرشیانبردە سەرماڵ‌و موڵکی تایبەتی, لەئەنجامی ئەوەوە داوای هێزێکی سەد هەزار سەربازی نیزامی ئەمەریکی کرا بۆ دانانی سنوورێکی ترسناك بۆ هەموو کێشەکە. ژمارەیەك لەکرێکارە پێشەواکان لەسێدارەدران‌و ژمارەیەکی دیکەی زۆریش لەو پێشەوایانە بڕیاری بەندکردنیان بەسەردادرا, لەکاتێکا هەزاران کرێکار ئاخنرانە گەوڕەکانی گاو گۆل[80] سەربازەکان لەوێدا بەشێوەیەکی داخ لەدڵانە لەگەڵیانا دەجووڵانەوە.

ئێستا هەردەبوایە, نرخی ساڵەکانی گەشەکردن بدرێ, بازاڕەکان گشتیان هەڵئاوسابوون‌و گشتیان دوچاری نرخدابەزین بووبوون, لەگەرمەی دابەزینی

داخستوون. ئەو سەردەمە سەیرانەش, دەیانتوانی, بەتەنیا یارمەتیی سازکردنی ئەم دیمەنە سەرسوڕهێنەرە بدەن کە تیادا دەبینین (فارلی) Farley کەخۆی ناودارێکە لەسەرکردەکانی مانگرتن شکێن.ساڵی 1906 بەشەمەندەفەرێکی تایبەتی لەوڵاتە یەکگرتووەکاندا دەسووڕایەوە, لەنیۆرك لەرۆژهەڵاتەوە بۆ فرانسیسکۆ لەرۆژئاواوە, لەپێشەوەی لەشکرێکی دوو هەزارو پێنج سەد کەسی پڕ چەك‌و تفاقبوو, بۆ سەرکوتکردنی مانگرتنی شۆفێری ئۆتۆمبێلەکان لەسانفرانسیسکۆ. ئەم جۆرە کارە پێشێلکردنێکی زەقی یاساکانی وڵاتبوو. بەڵام رووداوی ئەم کارەو هەزاران کاری ئاوا, بێئەوەی بەرپرسیاران چ سزایەکی لێوەبدەن. بۆ خوێنەر دەردەکەوێ کە تا چ رادەیەك دادوەری لەو رۆژگارەدا ئەڵقە لەگوێی پلۆتۆکراتییەتبوو.

(80) ئەو رۆژگارانەی کرێکارانی کارگەکان لەئیداهوو, لەدوابەشی سەدەی نۆزدەیەمدا مانیانگرت, واڕێککەوت کەسەربازەکان ژمارەیەکی زۆر لەمانگران لەگەوڕی گاوگۆڵدا بەندبکەن. پاشان ئەو کارە, خۆی‌و ناوەکەی, لەسەدەی بیستەمدا هەر باوو ئاسایی بوون.

www.pertwk.com

گشتیی نرخدا, داتەپینی نرخی کار لەهەموویان خێراتربوو. وڵات بەناتەبایی و دووبەرەکیی پیشەسازی کرژبووبووەوە کرێکارەکان لێرەو لەوێ, لەهەموو شوێن مانیاندەگرت. کە کرێکاران وازیان لە مانگرتن هێنا, سەرمایەدارەکان دەستیانکرد بەدەرکردنیان, رۆژنامەکان پڕبوون لەچیرۆکی توندوتیژی و خوێن. تاقمە "سەدان رەشتاڵەکان" لەو هەموو رووداوانەدا دەوریانگێڕا. گێرەشێوێنی و سووتاندنی بەئەنقەست و لەناوبردنی موڵك و ماڵ بەجۆرێکی بێبەزەییانە ئەو ئەرکە بووکەپێیان سپێردرابوو. ئەم ئەرکەیان بەچاکی ئەنجامداو هەموو سوپای نیزامی لەمەیداندابوو, پاشئەوەی کردەوەکانی "سەدان رەشتاڵەکان"[81] وایان کرد دابەزنەمەیدان. هەموو شارەکان لە سەربازگەی جەنگییان دەکردو کرێکارەکان گوللەبارانـدەکران و وەك سەگ دەکوژران. لەسوپاکانی بێکارەکان مانگرتن شکێنەکان بەکەسانی نوێ بەهێزکران. تاکو ئەگەر یەکێتییەکانی کرێکاران جێبەجێکەرانی مانگرتنەکانیان هەژاند, هێزە نیزامییەکان ببزوون و ئەو یەکێتییانە وردوخاشکەن. بۆ ئەوەش هێزەکانی میلیشیا هەبوون, تا ئەم ساتەش هێشتا پێویستبوون بەیاسای نهێنی میلیشیا سەریهەڵدابوو. لێرەدا تەنیا میلیشیای نیزامی دابەزێنرایە گۆڕەپان, لەهەموو شوێنێك دابەزییە مەیدان, لەماوەی تیرۆردا حکومەت سوپا نیزامییەکەی بەهێزکردو هەزار سەربازی نوێی خستە سەریان.

لەراستیدا پێشتر هەرگیز تووشی ئەم شکستییە تەواوە نەبووبوون. کاربەدەستە پیشەسازییە, ئۆلیگارییەکان, بۆ یەکەمجار هەموو قورسایی خۆیان خستە سەر ئەو کەلەبەرەی کۆمەڵەکانی پیشەسازە خەباتگێڕەکان کردبوویانەوە بەڵام ئێستا شکستییەکی ترسناك دابڕی تووشی بزوتنەوەی تیزامی کرێکران کرد پاش ئەوەی لەسەردەمی قەیرانە سەخت و توندەکەو وەستانی بازاڕو بێ برەوییەکەیدا ناچاری ئەوەیان کرد, پاش ئەوەی کابەردەستە گەورەکانی پیشەسازی لایەنگرییانکرد. ئەمە هاوپەیمانییەکی یەکجار بەهێزبوو, بەڵام هاوپەیمانی شێرو بەرخۆڵەبوو. هەروەك چینی ناوەنجی دوای ئەوە بەماوەیەکی کەم دەرکی پێکرد.

بزوتنەوەی کرێکاری رووگرژیی لەخوێن ئالأبوو. بەڵام وردوخاشکرابوو. لەگەڵ ئەوەشدا شکستییەکەی سنوورێکی بۆ قەیرانە سەخت و دژوارەکە دانەنا. بانکەکان, کە لەهەمان کاتدا هێزێکی گرنگیان لەهێزەکانی ئۆلیگارکییەت پێکدەهێنا , بەردەوامبوون لەسەر داواکردن لەسەوداکەرەکانیان بەداپۆشینی

---

(81) تەنیا ناوەکەیە, نەك بیرۆکەکە کەلەرووسیا وەرگیراوە. تاقمەکان "سەدان رەشتاڵەکان" درێژبوونەوەیەکی پێشکەوتووی بەکرێگیراوە نهێنییە کارمەندەکان خزمەتکارانی پێشکەوتووی یەکەم سازدانیان لەتێکۆشانە کرێکارییەکانی سەدەی نۆزدەیەمدابوو. ئەمە راستییەکە دەمەقاڵ و لێکۆڵینەوە هەڵناگرێ. ئێمە لەوەدا پشت بەسەرچاوەیەکی هێجگار باوەڕپێکراو دەبەستین, ئەویش "کارۆڵ د. وایت"ە راسپێردراوی –مفەوەز–ی کار لەوڵاتە یەکگرتووەکان. لەکتێبەکەیدا بەناوی "رەشەکانی کار" The Battle of Labour" بڵاویکردەوە "کە لەهەندێ مانگرتنی مێژوویی خاوەن کارگەکان خۆیان پەنایانبردەبەر هاندان بەنواندنی کاری توندوتیژی" زۆرجار پیشەسازەکان کرێکارەکانیان هەڵدەفریواند بەمەبەستی دەرباز بوون لەزێدەی شمەك و کەلوپەلی بەسەریەکدا کەڵەکە بوو لەلایەن بەکرێگیراوانی پیشەسازەکان بۆ خۆشکردنی ئاگری مانگرتن و گێرەشیچوێنی سڵیان نەدەکردەوە لەسووتاندنی بارهەڵگراندا لەکاتی مانگرتنەکانی کرێکارانی (هێڵی ئاسنین)دا لەبەکرێگیراوە سیخوڕە کارمەندەکانی خزمەتکارانی سەرمایەداران تاقمەکانی (سەدان رەشتاڵەکان) دروستبوون, کەچی لەپڕ ئەم تاقمانە بەدەوری خۆیان, بوونە چەکی ترسناکی ئۆلیگارکییەت. مەبەستم "بەکرێگیراوان – هاندەرەکان"ە.

حیساباتی ئەو رامانەی لەسەریانبوون. کۆمەڵەی وۆڵ ستریت [82] بازڕی پشکەکانی کردە گێژەڵووکە، هەموو بەهاکانی وڵاتی تێدا هەڵوەرین، تەنانەت خەریکبوو مایەپووچبێت. لەناو وێرانیو کاولبووندا ئۆلیگارکییەتی نوێی ئازاو بەجەرگی، بێباکی، باوەڕ بەخۆ سەریهەڵدا، قاییمیو پتەویو باوەڕ بەخۆبوونی سامناکبوون، ئەو تەنیا بەسازدانی هێزە بێشوومارەکەوە نەوەستا، بەمەبەستی ئەنجامدانی نەخشەکانی، بەڵکو بۆ ئەوە هێزی گەنجینەی وڵاتە یەکگرتووەکانی بەتەواوەتی سازکرد.

وا ئێستا کاربەدەستانی پیشەساز بایانداوەتە سەر چینی مامناوەندی، لەناکاو ئەو کۆمەڵە پیشەسازانەی یاردەی کاربەدستانی پیشەسازییان بەپارچە پارچەکردنی بزوتنەوەی کرێکاریدا، ئێستا خۆیان وادەبینن هاوپەیمانەکانی پێشوویان پارچە پارچەیاندەکەن. لەماوەی هاڕینی پیاوانی چینی مامناوەندیو پیاوانی خاوەن کاردا، پیشەسازیی تروستات خۆیان راگرت. نەخێر، تروستات شتێکی زیاتر لەخۆڕاگرتنیان کرد. رەشەبا دوای رەشەبایان رواند. چونکە تەنیا خۆیان دەیانزانی چۆن گەردەلوول بدروونەوەو قازانجی لێوە بکەن. چ قازانجێك! قازانجی زەبەللاح! کە هێزێکی ئەوتۆیان هەبوو بەجۆرێ بتوانن بەرگریی ئەو گەردەلوولە بکەن کەتا رادەیەکی زۆر دەستکردی خۆیانبوو، بەدوای پەردووی سەرئاوەکە کەوتنو بەتاڵانیانبرد. بەهاکان بەجۆرێکی ناسۆرانە، کەناچێتە ئەقڵەوە پووکانەوە. تروستەکان سامانەکانیان زیادکردن، چەند جارێک زیادکران. مەودای پرۆژەکانیان فراوانترکرد تاکو زۆر مەیدانی نوێ بگرێتەوە. ئەوە هەمووی هەردەم لەسەر حیسابی چینی مامناوەندییە.

بەمجۆرە هاوینی ساڵی 1912 شاڵاوی لەناوبردنی راستەقینەی دژ بەچینی مامناوەندی بەخۆیەوە گرت. تەنانەت ئێرنست تووشی وڕیو کاسی بوو کەبەوجۆرە زوو ئەو شاڵاوە هێنرا. بەجۆرێك کەنیشانەی خراپەی لێوە دەهات سەری راوەشاند. بەنائومێدی چاوی بڕییە هەڵبژاردنەکانی دەمی پاییزو گوتی:

-"چاوەڕوانیی چ سوودێك ناکرێ، دۆڕاندمان. پاژنەی ئاسنین لەوێندەرێیە. بەو ئومێدە بووم کەبەرامبەر سندووقەکانی دەنگدان سەرکەوتنی ئاشتیانە وەدەسبێنین، بەڵام من بەهەڵەچووبووم کەچی ویکسن، راستبوو، ئەوان ئەو ئازادییە کەمەی کەماویشمانە لێماندەسێنن. پاژنەی ئاسنین بەسەر سەروگوێلاکمانا دەڕوات. جگە لەشۆڕشێکی خوێناوی، کە چینی کرێکاران بەپاییکات هیچ دادمان نادات بێگومان ئێمە سەردەکەوین، بەڵام هەر کەبیری لێدەکەمەوە موچرکەم بەلەشدا دێ.

هەر لەوکاتەوە ئێرنست بێسڵکردنەوە پشتی بەشۆڕش بەستو، لەم خاڵەدا پێش پارتەکەی کەوتبوو، هاوڕێ سۆشیالستەکانی نەیانویست بۆچوونەکەی پەسەندبکەن، هێشتا هەر لەسەر ئەوە سووربوون کە دەشێ سەرکەوتن لەڕێگەی هەڵبژاردنەوە دەسگیربێ. ئەمەش مانای ئەوەنییە ئەوان هۆشیان لەکەللەیاندا نەماوە. نەخێر، پتەویو ئازایەتییەکی وایانهەبوو کەلەوە بیانپارێزن. بەڵام ئامادە نەبوون نەزۆر، نەکەم بڕوا بکەن. ئێرنست هەرچەندی کرد نەیتوانی وایان لێبکات گوترسی بەڕاستی سەرهەڵدانی ئۆلیگارکییەت بخاتە دڵیانەوە. قسەکانی وروژاندنی، بەڵام زیاتر لەپێویست باوەڕیان بەهێزی خۆیان هەبوو. لەتێگەیشتنی ئەواندا بۆ گەشەسەندنو پێشکەوتنی کۆمەڵایەتی جێگەی چ ئۆلیگارکییەت نەدەبۆوە. کەواتە نابێ ئۆلیگارکییەت هەبێ.

---

(82) Wall street بەناوی شەقامێکی شاری نیویۆرکی کۆنەوە ناونراوە، بازاڕی پارەبوو، کە رێکسختنی ناعەقڵمەندانەی کۆمەڵ رێگە بەیاریکردن بەنرخی پشکەکانی هەموو پیشەسازییەکانو بەرزکردنەوەو نزمکردنەوەیان دەدا، بەشێوەیەك کەگشتی فرتوفێڵو قۆڵبڕینە.

www.pertwk.com

لەیەکێ لەکبۆوونەوە نهێنییەکانماندا پێیانگوت:

–"دەتخەینە سەر کورسی کۆنگرێس و هەموو شتێ باشدەبێ."

ئێرنست بەساردی وەڵامیدایەوە:

–"کە لەکۆنگرێس وەدەرمدەنێن و، پرۆژەکانم لێتێکدەدەن و گوللەیەکم پێوە دەنێن، مێشکم دەپژێنن، پاش ئەوە چ روودەدات؟

لەیەك کاتدا دەرزەنێك دەنگ وەڵامیاندایەوە:

–"[illegible]."

وەڵامەکەی ئەمە بوو:

–"ئەوکاتە لەخوێنی خۆتانا دەگەوزن. گوێم لەو ئاوازە بوو چینی ناوەنجی دەیگوتەوە. بەلام ئێستا، هەرەشەلێکردنی پەنابردنە بەرچەك گەیاندییە کوێ؟".

پانزەیەم بەش

گەورەترین سەرەرۆیی

www.pertwk.com

گەورەترین سەرەڕۆیی

مسته ویڵسن داوای لەباوکم نەکردبوو کە بیبینێ، بەڕێککەوت لەناو بەلەمی پەڕینەوە[83]دا کەبۆ سان فراسیسکۆ دەچوو بەیەك گەیشتن، کەوای نیشاندەدا ئەو ئاگادارییەی ئاراستەی باوکمی کرد بەری بیرکردنەوەی پێشترنەبوو. ئەگەر ڕێککەوتەکە بەیەکی نەگەیاندبان هیچ ئاگادارییەك لەئارادانەبوو. بەڵام ئەمە واناگەیەنێ کەئەنجامەکە شیاوی ئەوەبوو جیاوازبێ. باوکم لەوەچەی ئەو پیاوە جەربەزانەبوو کە "گوڵی ئایار"[84] (مای فلاوەر) هەڵیگرتبوون خوێنی کەللەرەقانەی لەویستی خۆنەهاتەخوار لەدەمارەکانیدا دەگەڕا.

هەرپاش گەڕانەوەی، یەکسەر پێیگوتم:

-"ئێرنست راستیکرد. ئێرنست تا بڵێی لاوێکی ڕێکوپێکە، من پێم باشترە کەتۆ ببینم خێزانی ئەو بی نەك بتبینم خێزانی خودی ڕۆکفلەر بی، یاخود شای ئینگلستان.

(83) Ferrg boat بەلەمیچکە بۆ لەڕووبار پەڕینەوە، لەکەنارێکەوە بۆ کەنارێکی تر.

(84) May flower یەکەمین کەشتیبوو کەپاش دۆزینەوەی جیهانی نوێ ئینگلیزە کۆچکەرەکانی گواستەوە بۆ ئەمەریکا. ئەوانەی وەچەی ئەو یەکەمین ئیمپریالیستانەبوون، ماوەیەك لەشانازیکردن بەڕەچەڵەکی خۆیان پێیان لێهەڵبڕی. بەڵام ئەوەندەی نەبرد کەخوێنیان بەشێوەیەکی فراوان بڵاوبۆوەو دابەشبوو. تەنانەت دەتوانین بڵێین وای لێهات لەدەماری نزیکەی هەموو ئەمەریکییەکاندا دەگەڕا.

بەترسەوە پێمگوت:

-"مەسەلە چییە؟"

-"ئۆلیگارکییەت خەریکە سەروچاوی هەردووکمان بپلیشێنێتەوە هی تۆو هی من. ئەوە پوختەی مانای ئەو قسەیە کەویکسن پێیگوتم. لەگەڵما یەکجار قسەی خۆشبوو، کە ئەوەم لێ چاوەڕواننەدەکرد، بەو سیفەتەی کابرایەکی ئۆلیگارکیبوو. داوای لێکردم کە بمگەڕێنێتەوە زانکۆ. لەو بارەیەوە رات چییە؟ ئەو بۆخۆی زەوتکەری هیچووپووچی دارایی، دەسەڵاتی بڕیاردانی ئەوەی هەیە بگەڕێمەوە سەر دەرس گوتنەوە لەزانکۆی ولایەت، یاخود نا!! بەڵکو لەمەی باشتر خستەبەردەمم: ئەوەی خستە بەردەمم کەسەرۆکایەتیی کۆلیجێکی زل لەکۆلیجەکانی بایلۆجیم پێبسپێرێ کەلەم رۆژانەدا کەلوپەلی دامەزراندنی بۆ ئامادە دەکرێ -دەبێ ئۆلیگارکییەت بەڕێگەییێك لەزێدەکەی دەربازبێ. دەبینی؟

گپێیگوتم: ئەو قسەیەت لەبیرە بەو سۆشیالستەت گوت کەحەز لەکچەکەت دەکات؟ پێتگوت ئێمە دەمانەوێ پێبنێین بەسەروگوێلاکی چینی کرێکاراندا. ئەمەش بەو زووانە دەکەین. بەڵام تۆ لەبەر ئەوەی کەزانای، ڕێزگرتنێکی قووڵم هەیە بۆت، بەڵام ئەگەر چارەنووسی خۆت بەچارەنووسی کارگەرانەوە ببەستیتەوە ئەو حەلە پێویستە دەست لەدەموچاوت بدەی. ئەمە هەموو شتێکە کەپێمگوتی. ئەمەی گوتو رووی وەرگێڕاو بەجێیهێشتم."

کەئێرنستمان لەم قسانە ئاگادارکرد، گوتی:

-"ئەمە مانای وایە کەدەبێ ئێمە کاتی هاوسەریمان پێشبخەین."

لەسەرەتادا نەمتوانی بزانم پەیوەندیی ئەوە هەمووی بەکاتی هاوسەرییەوە چییە، بەڵام هەر زوو دۆزیمەوە. هەر لەوکاتەدا قازانجەکانی پشکەکانی کارگەکانی کەژایی سییرا دران، یاخود راستتر دەبوایە بدرێن، چونکە باوکم پازانجەکانی پێنەگەیشتبوون. باوکم چەند رۆژێك چاوەڕوانبوو، پاشان نامەیەکی

www.pertwk.com

بۆ سکرتێر نووسی. بێهیچ دواکەوتنێك وەڵامەکەی بۆهاتەوە, دەڵێ لە تۆمارەکانی کۆمپانیادا چ بەڵگەیەکی نییە کەباوکم هیچ پشکی تێدا هەبێ‌و بەقسەی خۆش‌و زمان لووس داوای لێدەکرێ کەزانیاریی روونتر پێشکەشبکات.

باوکم جاڕیدا:

–"هەی نەفرەتی لێبێ! بێزیادوکەم بۆی روونده‌کەمەوە."

چووە بانك تا لەسندووقە تایبەتە ئاسنینەکەی پشکەکانی بێنێ.

کە گەڕایەوە کاتێ من یارمەتیم دەدا پاڵتۆکەی داکەنێ, گوتی:

–"ئێرنست پیاوێکی زۆر ڕێکوپێکە, کچەکەم, دووپاتیدەکەمەوە, ئەو لاوەی تۆ جوامێرێکی زۆر ڕێکوپێکە."

رۆژگار فێریکردم, هەرچەند جارێ ئێرنست بەمجۆرە بەچاکی باسبکرێ, چاوەڕوانی کارەساتێك بکەم.

باوکم روونیکردەوە گوتی:

–"بەسەر دەموچاوی من کەوتن‌و کۆتاییان پێهێنا. هیچ پشك نییە. دیتم سندووقەکە بەتاڵە. پێویستە لەسەر تۆو ئێرنست بەزوویی ببنە هاوسەری یەکتر"

باوکم سووربوو لەسەر شێوازە تاقیکراوەکان. کارگەگانی سییرای راکێشایە دادگە, بەڵام پێینەکرا دەفتەرەکانی کارگەگانی سییرا راکێشێتە دادگە. چونکە دەسەڵاتیان بەسەر دادگەکاندا نەبوو. لەکاتێکا کارگەکانی سییرا دەسەڵاتیان بەسەریاندا هەبوو. ئەمە هەمووی لێکدرایەوە, یاسا هەر بەئاشکرا پشتی بەرداو کارتێکردنی دزیی ئاشکرای ئەنجامدا.

ئەو ڕێگەیەی کەپشتی باوکمی پێبەردرا, ئێستا بەپێکەنینم دێنێ, یاخود خەریکە بەپێکەنینم بێنێ. کەبەخەیاڵ دەگەڕێمەوە سەری. بەڕێکەوت, لەشەقامێکدا لەشەقامەکانی سانفراسیسکۆ بەویکسن گەیشت‌و پێیگوت کەخۆی پیاوێکی گەوجی نەحلەتییە. پاشان باوکم بەتۆمەتی دەستدرێژیکردن گیراو لەدادگەی پۆلیس پێی بژاردرا –تغریم کرا– بەڵێنی لێوەرگیرا کە هێمن‌و لەسەرخۆبێ, ئەوە هەمووی مایەی پێکەنینبوو تارادەیێ وای لەخودی باوکم کرد کە ئازادکراو گەڕایەوە ماڵەوە دایە قاقای پێکەنین. بەڵام چ هەڵچوونێك لەرۆژنامەکانی ناوخۆدا نرایەوە! قسەیەکی جددی لەمەڕ ئەو فایرۆسەی توندوتیژی کەتووشی هەموو ئەوانەی ڕێی سۆشیالستیان گرتبوو, دەکرا. رۆژنامەکان باوکمیان بەژیانە دوورودرێژە هێمن‌و ئاسوودەکەیەوە کردە نموونەیەکی بەرز بۆ ئەو ڕێبازەی ئەو فایرۆسە کاری پێدەکات. هەر ئەمەش نا, بەڵکو زیاتر لەرۆژنامەیەك ئەوەیان یەکلاکردەوە کەعەقڵی باوکم لەژێر کاریگەریی لیچکۆڵینەوەی زانستیدا سست‌و کزبووەو پێشنیاریانکرد کەلە یەکێك لەخەستەخانەکانی ولایەتداو تایبەت بە نەخۆشیی عەقڵی دەستبەسەر بکرێ. ئەوە تەنیا هەر قسە نەبوو, مەترسییەکبوو خەریکبوو بقەومێ. بەڵام باوکم ئەوەندە دانابوو پێیزانی. لەئەزموونی قەشە دەرسی وەرگرتبوو. بەڕاستی بۆی بووبووە پەند هەرچی ستەمێکی لێکرا, ئەو هیچ خۆی نەشێواند, وەك بزانم بەوەش سەری دوژمنەکانی سوڕما.

وا ئێستا رووبەڕووی مەسەلەی خانوو –خانووەکەمان بووینەوە. بەداوای شیاوی بارمتەکە (رەهنەکە) موڵکیەتەکەی لەئێمە سەندرایەوە, بێگومان, هیچ بارمتەیەك نەبوو, نە لەو ماوەیەو نەلە هیچ ماوەیەکی پێشوودا. لەراستیدا ئێمە زەوییەکەمان بەپارەی کاش کڕیبوو. لەکاتی بیناکردنی خانووەکەدا پارەمان دابوو. خانووەکەو پارچە زەوییەکە هەموو دەم ئازادبوون. هیچ رامیان بەسەرەوە نەبوو. لەگەڵ ئەوەشدا بارمتەکە بەڕێگەیەکی راستی یاسایانە نووسرابوو و ئیمزا کرابوو, لەگەڵ بەڵگەی سوودی سالانە لەماوەی چەند ساڵێکدا. باوکم چ هاوارێکی ترس‌و لەرزی نەکرد. خانووەکەی لێ سەنرا هەروەها پێشتریش پارەپوولەکەی لێسەنرا. هیچ داڵدەیەکی نەبوو پەنایبەرێتەبەر.میکانیزمی کۆمەڵ

www.pertwk.com

بەدەست ئەو کەسانەوە بوو کەدەیانویست تێکوپێکیدەن. لەقووڵایی ناخییەوە فەیلەسووفبوو. ئێستا وای لێهات تەنانەت لەتووڕەبوونیشەوە دوور بێ.

–"لەچارەم نووسراوە وردوخاشبکرێم. بەڵام ئەمە هۆیەکی ئەوتۆ نییە وام لێبکات تەقەلانەدەم پرۆسەی ئەو وردوخاشکردنە بەپێی توانا سووکبکەم. ئەم ئێسقانە پیرانەم نەرمن. دەرسێکی سەختم وەرگرتووە. خوا ئاگای لێیە من نامەوێ دواڕۆژی ژیانم لەخەستەخانەی شێتان بەسەربەرم"

ئەمەش قەشە مورهاوسم بیردەخاتەوە, کە لەلاپەڕەکانی دواییدا پشتگوێم خست –بەڵام با لەپێشەوە دەربارەی شووکردنم بدوێم. لەگەرمەی ڕووداوەکاندا دیارە شووکردنەکەم ڕووداوێکی هیچە, من ئەوە دەزانم, هەر لەبەر ئەمەیە تەنیا ئاماژەیەکی بۆ دەکەم.

کە لەخانووەکەماندا دەریانکردنی باوکم گوتی:

–"ئێستا دەبین بەپرۆلیتاریای ڕاستەقینە, دەمێکبوو بەلاوەکەت هەڵدەکالاّم بەوەی زانیارییەکی کردەیی لەمەڕ پرۆلیتاریا هەیە بەڵام ئێستا هەردوو چاوی سەرم دەبینمو بۆخۆم ڕاستی فێر دەبم."

بێگومان خوێنی سەرچڵی بەتەوژمی گەرموگوڕ لەدەمارەکانی باوکمدا دەگەڕا. سەیری کارەساتەکەمانی کرد وەك بڵێی سەرچڵییەکە. نەتووڕەیی دایگرتو نەتاڵی. ئەوەندە داناو ساکاربوو, لەرقو کینەو تۆڵەسەندن باڵاتربوو. ماوەیەکی درێژخایەن بەسەربردنی لەجیهانی عەقڵدا وای لێکردبوو گوێنەداتە لەدەسچوونی ئەو ژیانە خۆشەی لەکیسمانچوو. بەمجۆرە گوێزامانەوە سانفراسیسکۆ, لەخانوویێکی هیچی چوار ژووریدا لەگەڕەکی پیسی کرێکاران نیشتەجێبووین, بەوێنەی منالێکی دڵخۆش, بەو گەرموگوڕییەی بەعەقڵبەرزیی زانایەکی بلیمەتو دووربینەوە سەرگەرمی سەرچڵیبوو. دەست بەسەرچڵیدەکات. ئەو هەرگیز کەللە ڕەقنەبوو. تێگەیشتنێکی ساختەی بەرامبەر بەهاکان نەبوو. بەلای ئەوەوە بەها ئاساییەکان شتێکیان نەدەگەیاند, تاکە بەهاکان کەدانی پێدانان ڕاستییەکانی ماتماتیكو زانستی بوون. باوکم پیاوێکی مەزنبوو, عەقڵو گیانێکی هەبوون وێنەیان تەنیا لای خەڵکی مەزن هەبوو. لەهەندێ ڕووەوە خودی ئێرنست مەزنتربو ئێرنستێك کەهەرگیز کەسێکم نەدی لەو بەرزتر بێ.

تەنانەت منیش شتێکم لەسرەوتن بەدیکرد لەوگۆڕانەی بەسەر ژیانماندا هات, ئەوە بەسە کەمن بەرەو ڕزگاربوون دەچووم لەو نەفرەتە ڕێکەی کەگەورە بەشمانبوو لەشاری زانکۆییدا, لەوەتەی تووشی ناڕەزایی ئۆلیگارکییەتی پێگەیشتوو و دوژمنکارییەکەی بووین سەبارەت بەمن گۆڕان سەرەڕۆییبوو, بگرە مەزنترین سەرەڕۆیی بێهاوتابوو, ئەویش سەرەڕۆیی خۆشەویستی بوو. گۆڕینی چارەنووسمان هاوسەریمانی بەپەلەخست. ژیانم لەناو چوار ژووردا بێل ستریت لەگەڕەکی پیسی کرێکاران لەسان فراسیسکۆدا, وەك ژنێکی بەمێرد دەستیپێکرد.

لەو هەمووەدا ئەمڕۆ ئەم ڕاستییە دەمێنێتەوە. من بەختەوەریم خستە دڵی ئێرنستەوە. چوومەناو ژیانە سەختو بەتەوژمەکەی نەك وەك هێزێکی ورووژێنەری نوێ, بەڵکو وەك هێزێك, ئاسایشو ئاسوودانە تەقەلا دەدا. حەسانەوەم پێبەخشی. ئەوە خەڵاتی خۆشەویستیم بوو بۆیو ئەوە تاکە نیشانەیەکبوو, کەهەڵە ناکات, من لەئەرکەکەما نەبەزیم. جا خۆشییەك هەیە دڵم خۆشتر بکات لەوەی کەمن نەوازشو ڕووناکیو ڕەوشەنیی خەڵك بەدوو چاوە ماندووە کلۆڵەکانی بگەیەنم؟

ئای لەو دوو چاوە ماندووە ئەزیزانە! ڕەنجیاندا, وەك ژمارەیەکی زۆرکەم لەو کەسانەی ورەبەرنادەنو ڕەنج دەدەن, بەدرێژایی هەموو تەمەنی ئەو ڕەنجو زەحمەتکێشانەی لەپێناوی خەڵکی دیکەدابوو. ئەوەبوو پیچوەری پیاوانەیو مرۆڤخوازو خێرخوازبوو. بەو گیانەی تێیدا بەرجەستەبووبوو, بەجەستە خەباتگێڕەکەیو گیانە هەڵۆیەکەی –بەوێنەی ڕووخۆشیی شاعیرو ناسکییەکەی

www.pertwk.com

ڕەفتاری لەگەڵدا دەکردم. خۆی شاعیربوو. بەکار دەدوا نەك بەقسە. بەدرێژایی ژیانی گۆڕانی مرۆڤی چڕی, کەخۆی ئاوا ڕاهێنابوو, هەر خۆشەویستیی مرۆڤبو کەپاڵی پێوە دەناو لەپێناوی مرۆڤایەتیدا بەخشیو لەسەر خاك گیانی پاکی سپارد.

ئەوەی هەموو کرد بێئەوەی لەدوارۆژدا بەئومێدی پاداش, یاخود خەڵاتبێ. لەتێگەیشتنی بەرامبەر بەشتەکان, پاش مەرگ هیچ جۆرە ژیانێکی دیکە نەبوو. خۆی بەنەمر لەقەڵەمدەدا. ئەوە بوو کەدەروونی بەتەواوەتی کڵپەیدەکرد. ئەوەشبوو ناکۆکیی دیار وەبەرچاو لەکەسییەتیەکەیدا. ئەو کەخۆی گیان گڕگرتبووبوو, ملکەچی دەسەڵاتی ئەو فەلسەفە ساردوسڕە بوو, تەنیایی ماددی. پیشەم ئەوەبوو کە ڕاکانی پووچەڵکەمەوە, کەپێمدەگوت من نەمرییەکەی بەپێوەرێك دەپێوم ئەویش باڵەکانی گیانییەتیو, پێویستە کەمن چەند چاخێکی بێکۆتایی بژیم, تا ئەو پڕۆسەیەی پێوان بەشێوەیەکی تێروپڕ ئەنجامبدەم. ئەو حەلە کردبووی بەخوو کە پێبکەنێو باڵەکانی بۆ ڕادەخستمو بانگیدەکردم: هۆ فەیلەسووفە شیرینە میتافیزیکییەکەم!

ماندوویی و هیلاکی لەچاوەکانیدا دەترازانو, ڕووناکیی خۆشەویستی بەختەوەری کەلە هەمان کاتدا درکاندنێکی نوێو تەواوبوو لەمەڕ نەمرییەکەی کە بەرەو هەردووکیان هەڵدەقوڵی.

هەروەها کردبووی بەخوو کەبەناوی "دوو قۆڵییەکەم!" بانگیدەکردمو بۆی ڕاڤەدەکردم. کەچۆن (کانت)ی فەیلەسووف, بەهۆی عەقڵی ڕووتەوە. ئەقڵی هەڵوەشاندەوە تاکو خوا بپەرستێ. دەستیکرد بەنیشاندانی شێوەی لێکچوونو بەکارێکی هاوجۆر تۆمەتباریکردم, کەپێم لەو تۆمەتە ناکە درابووە پاڵ من. بەڵام من داکۆکیم لەو کارە کرد بەو سیفەتەی تارادەیەکی زۆر عەقڵمەندییە, توند گرتمییە خۆیو بەشێوەیەك پێکەنی کەس نایزانێ, یەکێك نەبێ لەخۆشەویستانی خوا خۆیان.

من ڕام وابوو کەدوان بەتوانستی بۆماوە (وراثة) و ژینگەدا نەنێم لەسەر لێکدانەوەی ڕەسەنیو بلیمەتییەکەیو بۆچوونەکەم ئەوەبوو ئەو لەوەی زیاتر پێناکرێ کەپەنجەی ساردوسڕی زانست پێیدەکرێ بۆ هەڵگرتنەوەی ئەو گەوهەرە جیوەییەی لەدروستبوونی خودی ژیاندایەو لەشیکردنەوەو پۆلێنکردنی جیوەکەدایە.

باسی ئەوەم کرد کەشوێنەکە ڕواڵەتێکە لەڕواڵەتەکانی خوداو, ڕۆح درێژ بوونەوەی کەسییەتی خودایە. کە بانگیکردم: "فەیلەسووفە شیرینە میتافیزیکییەکەم!"

بانگمکرد: "فەیلەسووفە ماتارلییە نەمرەکەم!" بەمشێوەیە خۆشەویستیمان ئاڵوگۆڕکردو بەختەوەر بووینو لەبەر کارە یەکجار زۆرەکەی لەجیهاندا, ئەوکارەی بێبیرکردنەوە دەیکرد کەهیچ قازانجێکی بۆ گیانی خۆی لێوە دەسکەوێو لەبەر بێفیزیی خودی خۆیو وازلێهێنراوی کەلەخراپەی لەخۆباییبوونو لەخۆڕازیبوونی پاشایانە بەخودی خۆیو بەگیانی خۆی لەمەتریالیزمەکەی چاوم پۆشی.

بەڵام سەر بەرزبوو, چۆن نابێ ئەهەڵۆو سەربەرزییەکەی سینەی ناکاتە لانە؟ بەڵگەکەی دەیگوت کەهەستی گەردێکی ژیانی لەناوچوو وەك بڵێی خواوەندە, بەرزترە لەهەستی خواوەند بەخواوەندییەکەی. لێرەدا ئەوەی کەبەلەناوچوونو نانەمرییەکەی لەقەڵەمدا بەسەربەرزی داناو پێیدا هەڵگوت. زۆر حەزی لەهێنانەوەی هەندێ بڕگەی هۆنراوەیەك بوو, لەڕاتسیدا هەرگیز بەتەواوی چاوی بەهۆنراوەکە نەکەوتبوو. بێسوود تەقەلایدا شاعیرەکە بدۆزێتەوە. وا من لێرەدا ئەم بڕگانە دەچەسپێنم. نەك لەبەرئەوەی تەنیا حەزی لێدەکردن, بەڵکو لەبەرئەوەی

www.pertwk.com

پووختــەی ئــەو ناکۆکییــە دیــارەی کــەگیانیو وێنەکێــشانی ڕۆحــی خــۆی دەپێچێتەوە. جا چۆن پیاوێکی خاوەن گەرموگڕیی کڵپەسەندنو هەستکردنێکی زۆر بەمـەزنی دەتـوانێ ئـەو دێڕانـەی خـوارەوە بڵێتـەوە بەتـەنیا خـاكو خـۆڵێکی لەناوچوو بمێنێتـەوە, کەرتکە هێزێکی گوزەرکـەر بـێ, شێوەیەکی لەناوچووبێ.

ئەوەش دێڕەکانن:

"شادی لەسەر شادیو دەسکەوت لەسەر دەسکەوت

ئەوانە ئەو ماڤانەن کەلەزگماکەوە بۆم لواون

من دەنگم بەسەر بەرزکردنی ڕۆژە بێکۆتاییەکانم هەڵدەبڕم

بۆ لێواری زەوی دەنگدەرەوە

هەرچەندە کەمن دووچاری هەموو ئەو مردنانە بووم کەمرۆڤ دەتوانێ بمرێت

تاکۆتایی زەمانی دوور تادوا تنۆکی پیاڵەی شادیم نۆشی

لەهـەموو سـەدەیەكو ناوچـەیەکدا سـەرکەڤ لووتبـەرزی بۆوبەرامـەی شـیرینی مێینەی هەن,

من خودی کەفەفەکە دەخۆمەوە

بەڕاستی مەی زۆر خۆشە

کەمن تا ژیان دەخۆمەوەو تا مردن دەخۆمەوەو

گۆرانی دەڵێم

کەدەمرم ئەو پیاڵەیە "من"ێکی نوێ ئەلێسێتەوە!

***

ئەو مرۆڤەی لەبەهەشتی (عەدەنت دەرکرد)

منبووم, خوایە گیان, منبووم

کەزەویو هەوا لەدەریاوە

بۆ ئاسمان دەتەقنەوە لەوێ دەبم

چونکە جیهانی منە, جیهانە نازەنیە گەشەکەم

جیهانە خەمە شوێن پێوەدیارەکانم

لەیەکەم هاواری کپەوە کە "منەکە"ی تازە لەدایکبوو

بۆ ئامێری ئازاردان دەیکات کەلەژانی ژندا خۆی دەنوێنێ

***

لافاوی خوێنی نەوجەوانی دڕندەی بەزریکەم

شیاوی ئەوەیەو خۆی پڕە لەترپەی دەمارێك هێشتا لەدایکنەبووەو

ئارەزوو لەژیانا پچڕ پچڕیکردووە

کەئاگری بەرێ بکوژێنێتەوە

من ئادەمیزادم, ئادەمیزادم, ئادەمیزاد, لەکوشتی سڕەوە

بۆ گەردی ئامانجی زەوی

لەتاریکیی منداڵدانی سکپڕی تەڕو گەشەوە

بۆ نازداری ڕۆحە رووتەکەم

***

"ئەو مرۆڤەی لەبەهەشتی (عەدەن) وەدەرتنا

منبووم, خوایە گیان, منبووم,

زەویو هەوا لەدەریاوە

بۆئاسمان دەتەقنەوە لەوێ دەبم

چونکە جیهانی منە. جیهانی نازەنینە گەشەکەم

جیهانی شادییە جێگاپێوەدیارەکەم

لەگەشترین تروسکەی تەوژمی ناوچەی جەمسەری باکوورەوە

www.pertwk.com

بۆ شەوە زەنگی خۆشەویستیی من" (85)

ئێرنست هەمیشە خۆی بەکار ماندوو هیلاك دەکرد. سەرەڕای ئەوە، ئەگەر ئەندروستییەکی باشی هەبووبێ، لەسایەی جەستە بەهێزە نایابەکەیەوە. بەڵام تەنانەت ئەم جەستەیەش نەیتوانی سەرنجی ماندووی، لەهەردوو چاوەکانی بپارێزێ، دوو چاوە ماندووە ئازیزەکانی! ڕۆژێ لەڕۆژان شەوێك لەچوار سەعات و نیو زیاتر نەخەوتوون، لەگەڵ ئەوەشدا باشی بەدەستەوە نەبوون کەبتوانێ هەرشتێ حەزی لێیەتی بیکات. هەرگیز وازی نەهێنا لەئەنجامدانی باری چالاکییەکانی وەك بانگڕادێرێك و، ڕێکخراوەکانی کرێکاران کەبەتاسەوە داوایان لێدەکرد سیمینار لەیانەکانیان پێشکەش بکات. ناچاربوون ماوەیەکی زۆر چاوەڕوانی نۆبەی خۆیان بکەن. پاشان هەڵمەتی هەڵبژاردن دەستیپێکرد. هەر لەم مەیدانەدا ئێرنست تەقەلایەکیدا ئەگەر یەکێك هەموو کاتی خۆی بۆ تەرخانبکردبایە وەك تەقەلاکەی ئەو دەسەوەستان دەوەستا. پاش (خنکاندنی) دەزگاکانی سۆشیالیزمی بڵاوکردنەوە لەداهاتەکزەکانی بێبەشکراو، لەپڕ خۆی لەبارودۆخێکی شلوق و شپرزە بەدی کرد کەوا پێویست دەکات، تەقەلایەکی بەتەوژم بدات بۆنان پەیداکردن. چونکە دەبوایە ئەم نانە پەیدا کات جگە لەئەنجامدانی سەرجەمی ئیشوکاری دیکەی ژمارەیەکی زۆر لەوتاری بابەتی زانیاری و فەلسەفی وەرگیراو، ئەگەر لەنیوە شەوێکی درەنگ گەڕایەوە ماڵەوە، هەڵمەتی هەڵبژاردن هێزی لەبەر بڕیبوو، بکەوێتە سەر وەرگێڕان و تاکو بەیانی لە ڕەنجداندا بەردەوام بێ لەسەر هەموو ئەوەشەوە، بەتاسەوە ئارەزووی لێکۆڵینەوەی تێدا هەبوو، تا ڕۆژی کۆچکردنی لەلێکۆڵینەوەدا بەردەوامبوو. ئەم لێکۆڵینەوانەی تارادەیەك سەرسوڕمان فراوانبوون.

لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەندە کاتی هەبوو کەخۆشەویستیم پێببەخشێ و بەختەوەرمکات. بەڵام ئەمە مەیسەر نەبوو هەتا ژیانم بەتەواوەتی تێکەڵ بەژیانی نەکرد. کورتکردنەوەو چاپکردن بەئامێری نووسینی (تایپ)فێربووم و بوومە سکرتێری. ئەو سووربوو لەسەرئەو گوتەیەی کەمن بەمەوە نیوەی تەقەلای ویستراویم کەمکردۆتەوە. بەمجۆرە خۆم لێڕا هێنا لەکارەکەی بگەم تاسەو ئارەزوومان interests ئاڵوگۆڕبوون ، پێکەوە کارماندەکردوو پێکەوە یاریماندەکرد.

پاشان ساتە شیرینە بۆ هەڵکەوتووەکانمان لەگەرمەی کارماندا تەنیا وشەیەك بوون. ساتەکانمان بەهۆی ئەوەی بۆمان لوابوون زۆر شیرینتربوون. چونکە ئێمە لەبڵندیدا ژیاین، لەکەش و هەوا گەش و فرە ڕووناکبوو. ڕەنجدەران لەپێناوی مرۆڤایەتیدا بوو، هەمیشە دەرگا بەڕووی هیچ و پووچ و خۆپەرستدا داخرابوو. خۆشەویستیمان خۆشدەویست. هەمیشە خۆشەوستیمان لەپلەی بەرزترو باشتردابوو. بەڵکو لەمەدا گشتی، ڕاستییەك دەمێنێتەوە: ئەویش ئەوەیە کەمن کۆڵمنەدا. ئاسوودەییم پێبەخشی، ئەوەی زۆرتر بەلایەوە گرنگبوو، ئەوەبوو کەبەم هەموو ڕەنجە لەپێناوی خەڵکی دیکەدا کاریکرد، لاوە خۆبەخش و ئازیزە خاوەن دوو چاوە ماندووەکانم!

---

(85) ئەوەی ئەم هۆنراوەیەی داناوە هەتا هەتایە بێناو دەمێنێتەوە، ئەم بڕگانەش تاکە بەشی هۆنراوەکەن کەپێناگەیشتوون.

www.pertwk.com

دوانزەیەم بەش

قەشـــەکە

قەشەکە

هەر بەڕێککەوت, پاش شووکردنم بەئێرنست بەقەشە مورهاوس گەیشتم. بەهەرحاڵ دەبێ من ڕووداوەکان یەك بەدوای یەکدا وەك خۆی بەدرێژی بگێڕمەوە. قەشە پاش هەڵچوونەکەی لەکۆنگرەی T.P.H دا لەبەر فشاری برادەران دابەزی, ئەو پیاوێکی لەخۆڕازیو هێمنبوو. بەڕێگەپێدانو مۆڵەت شاری بەجێهێشت, بەلاّم بەورەیەکی پتەوتر لەجاران گەڕایەوە بۆ پەیامی مۆژدە پێدانی کلێسا. ترسی ڕەعیەکەی چەندە زۆربوو کە دیتیان پەند دادانەکەی یەکەمی بەتەواوەتی لەخوتبەیەی دەکرد کەلەکۆنگرەدا دای. بەدرێژەدادڕینێکی زۆرو لەسەر ڕۆیشتنێکی کەمایەی خەمو خەفەتبوو, قسەکانی دووپاتکردنەوە, کەکلێسا لەڕێگەی "مەسیحو ئامۆژگارییەکانی لایداوە, شەیتانی چاوچنۆك لەشوێنی مەسیحدا دانیشتووە, ئەنجامەکەی بەوە گەیی, بەخۆشیو لەناخۆشیبێ ئەوان ڕاپێچیانکرد بۆ نەخۆشخانەیەکی نەخۆشیی عەقڵی ناحکومی. کەچی لەرۆژنامەکاندا قسەی غەمناك لەبارەی هەرەسهێنانی عەقڵیو پیرۆزیی کەسێتییەکەیەوە بڵاوکرایەوە. لەنەخۆشخانەدا بەندرا وەك بڵێی بەندکراوە. چەند جارێك چوومە نەخۆشخانە, بەلاّم ئەوانەی بەڕێوەیاندەبرد ڕێگەیان پێنەدام لەگەڵی دانیشم, ئەم کارەساتە وروژێنە بەشێوەیەکی ترسناك هەژاندمی:

پیاوێکی عاقڵە, تەواوە, لەپیاوێکی چاكو ئیماندارو پیرۆز دەکات, بەویستو خواستی دڕندانەی کۆمەڵ بەهاڕین دەهاڕێت. هەر لەبەرئەوەی کەقەشە دڵپاكو دەروون بەرزبوو, هەروەك ئێرنست گوتی هیچ خەوشی نەبوو, بەلاّم بیرەکەی

www.pertwk.com

دەربارەی زانستی زیندەوەرو کۆمەلاّیەتی هەڵەبوو, لەبەر ئەم بیرە هەڵەیە نەیتوانی بگاتە وەبەرگرتنی ڕێگەیەکی ڕاست بۆ ڕاستکردنەوەی بارودۆخو چارەسەرکردنی.

ئەوەی هەترەشی بردم دەستەوەستانو بێتوانایی قەشەبوو. وەك بۆی دەرکەوت, دیاربوو ئەگەر لەسەر جاڕدانی ڕاستی سووربێ, ئەوە دەخرێتە ناوشێتان. ئەو حەلە ناتوانێ هیچ بکات. پارەپوولی, پایەی کۆمەلاّیەتیو ڕۆشنبیرییەکەی, هەموویان ناتوانن دەربازیبکەن. ڕایەکانی مەترسییان هەبوو بۆسەر کۆمەڵ. لەدەسەلاّتی کۆمەڵدانەبوو کەوای بێننە بەرچاو ئەو جۆرە بیروباوەڕە بەترسانە لەعەقڵکی ساغو سەلیمەوە دەرچن. من بۆم دەرکەوت ئەوە هەڵوێستی کۆمەڵبوو لەمەڕ کێشەی قەشە مورهاوس.

بەلاّم قەشە وێڕای ژیریو زیرەکیو ڕۆح پاکییەکەی. فێڵبازێکی مەزنبوو. بەڕوونی دەرکی بەو مەترسییە کرد کەلەهەموو لایەکەوە دەوریداوە. خۆی دیت بەتەڵەوە بووە, تەقەلایدا خۆی لێ دەرباز بکات. لەبێبەشکردنی لەو یارمەتیەی لەبرادەرانی وەك باوکمو ئێرنستو خۆم دەیانتوانی بیدەنێ, بەتەنیایی لەمەیدانی هەراکەدا مایەوە, لەدوورخستنەوەی بەزۆری نەخۆشخانەکەدا, لەنەخۆشییەکەی چاکبۆوەو جارێکی دیکە بوو بەعاقڵ. چاوەکانی چیتر خەو نابینن‌و, عەقڵی لەو تارماییە پاکبۆوە کەدەڵێ وەك ئەرکی سەرشان واپێویستدەکات کۆمەڵ چاودێری بەرخەکانی مەسیح بکاتو بەخێویانبکات.

وەك گوتم: بەتەواوەتی لەنەخۆشییەکەی چاکبۆوە, ڕۆژنامەو کلێسا پێخۆشحاڵیی خۆیان بەگەڕانەوەی دەبڕی. ڕۆژێکیان چوومە کلێساکەی, کەچی دیم ئەو پەندادانەی دایدا لەهەمان ئەوجۆرەبوو کەپێشتر, دایدەدا, بەرلەوەی بەماوەیەکی درێژ چاوەکانی دەستبکەن بەخەونبینین. تووشی نائومێدی بووم بەڵکو تووشی ڕاتەکانێکی دەروونی بووم. کەوابێ ئایا کۆمەڵ توانی ناچاریبکات

www.pertwk.com

خۆی بدا بەدەستەوە؟ ئاخۆ مۆرهاوس ترسنۆکبوو. ئایا ناچارکرا نکووڵی لەراکانی پێشووی بکات؟ یاخود ئاسا تەنگانە ئەوەندە سەختبوو نەیتوانیٚ بەرگەی بگریٚو بەئارامییەوە ملکەچی ئەو رژێمە بیٚو کەهەر شتێك رێگەی پێبگریٚ رایدەماڵیٚ.

لەخانوە خنجیلانەکەیدا سەرملێدا. تارادەییێکی غەمناك گۆڕابوو, لەجاران لەڕولاوازتربوو. روخساری چرچ و لۆچی تێکەوتبوو کەپێشووتر هەرگیز بەدیمنەکردبوون. لەراستیشدا سەردانەکەی من بەئاشکرا ناڕەحەتیکرد, لەکاتی قسەکردندا بەشێوەیەکی تووڕە قۆڵی کراسەکەی رادەکێشا , هەردوو چاوەکانی نەسرەوت و شپرزەبوون. لێرەو لەویٚ بەهەمولایەکدا دەشێوان و نەیاندەویست سەیری چاوم بکەن. وادیاربووو وەك بڵێی شتێك مێشکی خەریککردووە, لەپڕ قسەکەی جاروبار دەپچڕاو, لەناکاوێکی سەرسوڕمانەدا لەبابەتێکەوە دەچووەسەر بابەتێکی تر. ئاخۆ دەشیٚ ئەم کەسە پیاوە ئازاکەی, مەسیحئاسابیٚ, کە لەمەوبەر بەدووچاوە بێگەردە روونەکەی و سەرنجە چەسپاوە خۆگرەکەی وەك گیانی خۆی, ناسیبووم؟ دڵڕەقانە مامەڵەی لەگەڵاکراو, بەزۆرو تۆقاندن ملکەچکرا. تا بڵێی رۆح سووکبوو, تا ئەو رادەیە بەهێزنەبوو لەڕووی هێرشە رێکخراوە پڕ لە فێڵەکانیاندا خۆی بگریٚ.

هەستمکرد خەم و پەژارە دڵم دەگوشیٚ, وایدەگوشیٚ کە ناتوانم وەسفیبکەم, بەشێوەیەك تەماوی قسەیکرد. زۆر چاوەڕوانی ئەوەیبوو دەمگوت لێیدەترسا , تارادەییٚ وای لێکردم نەوێرم بەوەڵامیبێنم. بەشێوەیەکی ناڕاستەوخۆ باسی نەخۆشییەکەی خۆی کرد. بەناڕێکی قسەمان لەمەڕ کەنیسەو ئەو دەستکارییانەی لەئەرگۆندا کراون و لەبابەت خێرو خێراتی بچووك کرد, کەبەجێمهێشت بەجۆرێك سرەوتنی پێوە دیاربوو, ئەگەر دڵم پڕ نەبوایە لەفرمێسك پێدەکەنیم.

ئای لەو پاڵەوانە بەستەزمانە! ئەگەر من بمزانیبایەو چیترنا , کەچۆن وەك زەبەللاحێك تێدەکۆشا ! بەڵام من چاك بەوەم نەزانی خۆی بەتەنیا دەجەنگا , بەتەنیا لەناو ملیۆنان کەسدا لەبراکانی گۆڕەپانی مرۆڤایەتی, ململانێی نێوان ترسی لەنەخۆشخانەی شێتان و نێوان دڵسۆزیی بۆ راستی و خێرخوازی لەتکردبوو, بە توندی دەستی بەڕاستی و خێرەوە گرتبوو, بەڵام ئەوەندە بەتەنیابوو بەجۆریٚ نەیوێرا تەنانەت نەیدەوێرا باوەڕ بەمنیش بکات, ئەو دەرسە سەختەی کۆمەڵ دابوویە فێریبووبوو, بەشێوەیەکی چاکتر لەپێویست فێری بووبوو.

بەڵام هێندەی نەبرد زانیك کە رۆژێك لەڕۆژان قەشە ونبووە. ئاگاداری کەسیشی نەکردبوو کەدەچێتە کویٚ, رۆژان هاتن و رۆژان چوون بێئەوەی سەرلەنویٚ قاووقیژی خەڵك سەرهەڵدا کەلەماوەی ئەو شێتییە کاتییەدا خۆی کوشتووە. بەڵام هێندەی نەبرد ئەم بیروبۆچوونە نەما , زانرا ئەو هەموو ماڵ و موڵکی خۆی –کۆشکەکەی ناوشارو, خانووەکەی گوندی لەمیلوپارك, تابلۆکانی, کۆمەڵە هونەرکاریەکانی و تەنانەت کتێبخانە خۆشەویست و بەنرخەکەی فرۆشتوون. ئاشکرابوو کە ئەو پێش ئەوەی لەبەرچاوان ونبیٚ, بەتەواوەتی و بەنهێنی لەهەمووشتێك قوتاربووبوو.

ئەوە لەو ماوەیەدا روویدا , کەتووشی کارەسات بووین و سەرقاڵی ئیشوکاری خۆمان بووین و نەپەرژاینە سەر هیچ شتێك و بەڕاستی پێماننەکرا بیر لەقەشە بکەینەوەو بزانین چی دەکا . ئەو کاتە بەشێوەیەکی ناوەخت ئاشکرابوو, سەر لەئێوارەیەکی زوو, هێشتا تاریکی دانەهاتبوو, لەشەقام دەپەڕیمەوە, خۆم کرد بەدووکانی قەسابێکدا تاکەمێك گۆشت بۆ شێوی ئێرنست بکڕم. لەماڵە تازەکەماندا سێیەم ژەمی خواردنی رۆژانەمان ناونابوو شێو Sapper.

هێشتا لەدووکانەکە دەرنەچووبووم لەبەقاڵخانەکەی سەرسووچەکەی تنیشت دووکانەکە پیاوێك دەرکەوت, هەستێکی سەیری بەهۆگری رایکێشام کەسەرلەنوێ سەیریبکەمەوە. بەڵام پیاوەکە رووی وەرگێڕاو دەستیکرد بەڕۆیشتن و خێرا لێم دوورکەوتەوە, لە پووتبوونەوەی هەردووشانی, رۆخە زیوینییەکەی قژی لەنێوان چاکەت و یەقەکەی و شەپقە لووسکەیدا, بیرەوەرییی تەماوی لاوروژاندم. لەباتی ئەوەی لەشەقام بپەڕمەوە بەدوای پیاوەکە کەوتم. گورجتر هەنگاومنا تەقەلامدا ئەو بیرانە لەمێشکی خۆمدا دەرکەم کەلەخۆیانەوە پەیدابووبوون. نەخێر ئەوە هەرنابێ, ئەوە نابێ هەوبێ.. لەو جلەو لینگ زۆر درێژەی, شڕوشیتاڵی لای سمتی, نا.

ئارامم گرت و, گاڵتەم بەخۆهات و, خەریکبوو وازلە راونانی بێنم. بەڵام هەستکردن بەوەی لەئەم دووشانەو ئەو قژە زیوینە بەلای منەوە نامۆنین, هەندەی نەخایاند بەسەرما زاڵبوون. جارێکی دی بەپەلە بەدوای کەوتم, کەلێی تێپەڕیم بەوردی سەرنجمدایە دەموچاوی, پاشان بەشێوەیەکی کتوپڕ بامدایەوەو رووبەڕووی قەشەبوومەوە!

ئەویش لای خۆیەوە بەشێوەیەکی کتوپڕ وەستا, هانکە هەنکی پێکەوتبوو, لەدەستی راستی کیسەیەکی گەورەی کاغەز بەربۆوە سەرشۆستەکەو کیسەکە دڕا, لەبەرپێی قەشەو بەرپێی مندا کۆمەڵێك سەلکە پەتاتە رژاو گلۆربوونەوە, ئەویش بە واق وڕمان و ترسەوە سەیریکردم. پاشان وای لێهات, وەك بڵێی سیسبووەوەو دووشانەکانی بەکزی و خەمۆکی و شکستی شۆڕبووبوونەوە. هەناسەیەکی قووڵی هەڵکێشا.

دەستم بۆ درێژ کرد, دەستی گوشیم, بەڵام دەستی لینجبوو, بەشڵەژاوییەوە ئحمێکی کرد. دەمتوانی ئارەقەی نێوچەوانی بەدیبکەم. ئاشکرابوو کەچاوپێکەوتنەکەم زەندەقی بردبوو, بەکپی مینگە مینگێکی کرد:

–"سەلکە پەتاتەکانم بەگران دەستکەوتوون."

پێکەوە سەلکە پەتاتەکانمان خڕکردنەوەو خستماننە ناو کیسە دڕاوەکەوە, قەشە لەبایەخێکی زۆرەوە خستییە ژێر باڵی. تەقەلامدا دڵخۆشیی خۆمی بۆدەربڕم بەدیداری و پێمگوت کەدەبێ هەر ئێستا لەگەڵم بێیتەماڵەوە, هەروەها گوتم:

–"باوکم بەدیدەنیت خۆشحاڵدەبێت ئێمە تەنیا چەند هەنگاوێك لێرەوە دوورین."

گوتی:

–"ناتوانم, درەنگە دەبێ بڕۆم. بەخوات دەسپێرم."

بەترسەوە چاوێکی بەدەوروبەری خۆیدا گێڕا, وەك بڵێی دەترسا یەکێك پێی بزانێ, تەقەلایدا بۆی دەرچێ کەمنی دی لەتەنیشتیەوە دەڕۆم و زانی پاش ئەوەی دۆزیمەوە پێوەی بنووسێم گوتی:

–"پێمبڵێ ماڵتان لەکوێیە, لەدوایی سەرتان لێدەدەم."

بەتوندی گوتم:

–"نەخێر, دەبێ ئێستا بێیت."

سەیری سەلکە پەتاتەکانی کرد کەخلبوونەوەو یا خەریکبوو خلببنەوە سەر قۆڵی و, هەندێ بەستەکی بچووکی تر کەلەسەر قۆڵەکەی دیکەی بوون.

گوتی:

–"بەڕاستی, ئەوە بەمن ناکرێ. لەخۆلێلادانم ببوورە, ئەگەر راستیت بزانیبایە لێمدەبوورای."

لەوەدەچوو وەختە بکەوێ, بەڵام زۆری نەبرد خۆی پێ راگیرایەوە. لەسەر قسەکانی بەردەوامبوو, گوتی:

www.pertwk.com

–"بۆ ئەوێ, ئەم خۆراکە بۆ ئەوێندەرێیە. ئەوە حاڵەتێکە مایەی خەم‌و پەژارەیە, بارێکی ترسناکە. ژنێکی پیرە, دەبێ هەر ئێستا بڕۆم بۆلای. پێویستی بە خۆراکە. دەبێ هەر ئێستاکە بڕۆم. بێگومان تۆ لەوە دەگەیت. پاش جێبەجێکردنی ئەم ئەرکە دەگەڕێمەوە, بەڵێنیت پێدەدەم."

لەخۆمەوە پێمگوت:

–"با لەگەڵتا بێم, ئایا شوێنەکە دوورە؟؟"

گوتی:

–"لای ئەو دوو کۆمەڵە خانووەوەیە"

بەڕێنمایی قەشە شتێك لەژیانی دراوسێیێکان گەیشتم. من تەنانەت بەخەونیش, وامنەدەزانی‌و کە لەو تەنیشت رۆخەماندا ئەمجۆرە دەردەسەری‌و کلۆڵییە هەیە. هەڵبەت ئەوە لەبەرئەوەبوو کەمن بایەخم بەمەسەلەی چاکەو خێر نەدا. چونکە من قەناعەتم هێنابوو. ئێرنست راستیکرد کاتی گاڵتەی بەچاکەکردن هات‌و بەکەممادەی چوواند لەسەر برین دادەنرێ.. برینەکە مەهێڵن‌و بنبڕی بکەن. ئەوەبوو ئەو چارەیەی کەوەسفیکرد. بەرهەمی دەستی کرێکار بدەن بەخۆی, مووچەی خانەنشینی, وەك ئەوەی سەربازان وەریدەگرن, بەو کەسانەش بدەن کەلەرەنجەکانیاندا شەریڤانە پیر دەبن, ئەو حەلە هیچ پێویست بەبەشینەوەو چاکەو خێرناکات. چونکە من قەناعەتم بەوە هێنا, لەپێناوی شۆڕشدا لەگەڵ ئەودا رەنجمدا, وزەی خۆم لەمتکردن‌و کپکردنی دەردوبەلای کۆمەڵایەتیدا بەختنەکرد کەبێوچان لەسایەی ستەم‌و زۆرداریی سیستمی کۆمەڵایەتیدا سەریانهەڵدەدا.

بەدوای قەشەدا لەیەکێك لەماڵەکانی پشتەوە چوومە ژوورێکی بچووك, درێژیی لەدوانزە پێ‌و پانی لەدە پێ زیاتر نەبوو.

لەوێدا ئافرەتێکی ئەڵمانی پیری وردیلەمان بینی, قەشە گوتی تەمەنی شەست‌و چوار ساڵە, کەچاوی بەمن کەوت حەپەسا, بەڵام بەچەمانەوە سڵاوێکی شیرینی لێکردم‌و لەسەر دەروونی پانتۆڵێکی پیاوانە بەردەوامبوو کەلەسەر کۆشیبوو.

لەتەنیشتیشیەوە لەسەر عەردی ژوورەکە کۆمەڵێك پانتۆڵ بەسەر یەکدا کەوتبوون. قەشە بۆی دەرکەوت نەخەڵووز هەیەو نەسووتەمەنی. چوو هەندێك لەو دووانە بکڕێ. پانتۆڵێکم هەڵگرت, بەوردی سەیری ئیشی ئافرەتەکەم کرد. بەبێ ئەوەی دەست لەدروونی قوماشەکە هەڵگرێ, بەناسکی سەرێکی باداو گوتی:

–"خاتوونەکەم. شەش سەنتە"

زۆر لەسەرخۆ دروو‌بووی. هەرگیز لەدروومان دانەبڕابوو, وادیاربوو وەك بڵێی بندەستی "دروومان" کارییە.

لێمپرسی:

–"بەرامبەر ئەو هەموو کارە, هەرئەمەندە دەدەن؟ تەواوکردنی پانتۆڵێك چەند دەخایەنێ؟"

وەڵامیدایەوە:

–"بەڵێ, هەر ئەوەندە دەدەن, هەرپانتۆڵێك شەش سەنت‌و دروونی تاکە پانتۆڵێك دوو سەعات دەخایەنێ" لەروویدا وادیاربوو کەدەترسا ئەم قسەیەی بەڵایەك بۆ خاوەنکار بەرپابکات, پاشان گوتی:

–"بەڵام خاوەنکار ئەوە نازانێ. من لەکاردا خاوم. هەردوو دەستم تووشی رۆماتیزم بوون, کیژان زۆر زۆر خێراتر کاردەکەن, ئەوان پانتۆڵێك بەنیوە ئەوکاتەی من تەواو دەکەن. خاوەنکار پیاوێکی بەرەحمە. دوای ئەوەی کەئێستا تەمەنم بەساڵاچووەو پاش ئەوەی دەنگەدەنگی مەکینە گێژم دەکات رێمدەدا ئیشەکان بێنمەوە ماڵێ, ئەگەر ئەم پیاوەتییەی نەبوایە ئەوا تاڵاوی برسییەتیم دەچێژت.

www.pertwk.com

"بەڵێ ئەوانەی لەدووکاندا کاردەکەن هەشت پێنس وەردەگرن, بەڵام دەتوانی چ بکەیت؟ کاری وانییە بەشی کیژۆڵان بەتەنیا بکات, سەیر نییە ئەگەر دەرفەتی کار بۆ پیرەژنان نەلوێت. من خۆم لە زۆربەی حاڵەتەکاندا لەپانتۆڵێکم زیاتر پینابڕێ بیدرووم. هەندێ جاریش وەك ئێستا هەشت پانتۆڵم دەدەنێو داوام لێدەکەن پێش تاریکی داهاتن تەواویانکەم."

لەبابەت ئەو سەعاتانەوە کەئیشیان تیا دەکات لێمپرسی, وەڵامیدایەوەو گوتی ئەوە پابەندە بەوەرزو کەژەکانەوە.

-"هاوینان کەتەوژمی داواکاری بەتیندەبێ لەسەعات پێنجەوە کاردەکەم هەتاکو نۆی ئێوارێ. بەڵام زستانان زۆر ساردەبێ, سەرلەبەیانیان دەستەکانم بۆ ماوەیەك نیمچە رەقدەبن. پاشان دەبێ تۆ تاوەختێکی درەنگ کار بکەیت, هەندێ جار تا نیوەشەو کاربکەیت.

"بەڵێ, ئەم هاوینە هاوینێکی خراپبوو, قەیرانە, هەڵبەت خواتووڕەبوو. هەفتەیەك دەبێ ئەوە یەکەم ئیشە کە[illegible] کار پێم دەسپێرێ بیکەم. راستە مرۆڤ ئەگەر کاری نەبێ ناتوانێ لەخواردندا دەستی بڵاوبێ, لەسەرئەوە راهاتووم. هەموو تەمەنم بە بەرگدروون بردەسەر, لەزێدی کۆنمدا. ئالێرە لەسانفراسیسکۆ بەڵێ لەم کارەدا سیو سێ ساڵم بردەسەر.

هەریەك لەئێمە, ئەگەر ئەوەندەی پێبڕێ بتوانێ کرێی ژوورەکەی بدات بارودۆخەکە بەچاك لەقەڵەمدەدات. خاوەنی خانووەکە کابرایەکی بەڕەحمە, بەڵام ناچاریشە کرێکە وەربگرێ. ئەمە رەوایە. ئەو بۆ ئەم ژوورە سێ دۆلارم لێدەسێنێ, ئەمەش هەرزانە. بەڵام بۆ تۆ گران نییە کە هەموو مانگێ سێ دۆلاری تەواوت لەدەستا بمێنێ."

قسەکەی بڕیو, سەریلەقاندەو کەوتەوە تەقەڵ لێدانی خۆی. پێشنیارمکرد:

-"پێویستە چاك ئاگاداربی, کەچەند پەیدا دەکەیتو چۆن خەرجیدەکەیت."

بەسەلماندنەوە سەریلەقاند:

-"بەڵام هەر کە کرێی ژوور دەدەی بارودۆخ نەختێك باشدەبێ. راستە من شیرم نییە لەگەڵ قاوە تێکەڵی بکەم. بەڵام دەتوانم رۆژی ژەمێك خواردن بخۆم, زۆر جاریش دوو ژەم."

بەشانازییەوە ئەم قسەیەی دوایی کرد, لەوشەکانیدا تەنکە سەرکەوتنێك هەبوو. بەڵام کەئەو لەسەر دروومانەکەی بەردەوامبوو, تێبینیمکرد, غەمباری بەسەر هەردوو چاوە شیرینەکانیدا زاڵەو ئێشو ئازار بەسەرلێویەوە دیارە, سەرنجەکانی ئەوهابوون, هەرزوو پەردەم لەسەرچاوەکانی لادا, ئەو پەردەیە رێی لەدروومانەکەی گرت.

پیرەژنەکە روونیکردەوە:

-"نەخێر, برسییەتی نییە کەئێش دەخاتە دڵی مرۆڤ. چونکە هەریەك لەئێمە دەتوانێ لەسەر برسییەتی رابێو لەگەڵیا بگونجێ, ئەگەر بگریم لەبەر کیژۆڵەکەم دەگریم, مەکینە کوشتی, راستە خۆی بەکارکردن پرووکاند, بەڵام ناتوانم تێبگەم. جەستەیەکی پتەوی هەبوو, تەڕوناسکبوو, تەمەنی لەچل ساڵ تێپەڕنەبوو بوو. سی ساڵی رەبەق کاریکرد. منداڵێکی بچووك بوو کەژیانی کارکردنی دەستپێکرد, ئەمە راستە بەڵام مێردەکەم مرد. کاتێ لەکارگەدا ئیشدەکرد مەنجەڵ بەروویدا تەقیەوە. دەبوایە ئێمە چی بکەین؟ بەڵی کچەکەم تەمەنی دە ساڵانبوو بەڵام بەهێزبوو.. کەچی مەکینە کوشتی, بەڵێ, کوشتی. کوشتیو خۆی کۆنترین کارگەربوو لەدوکانەکەدا. زۆر بیرم لەوە کردۆتەوە من خۆم دەزانم, هەر لەبەر ئەوەشە پێمناکرێ لەدوکان کاربکەم. مەکینە سەرم بەژان دێنێ. من بەشێوەیەکی بەردەوام گوێم لێیەتی دەڵێ: کوشتی! کوشتی!"

بەدرێژایی شەوو رۆژ ئەوە دەڵچێ. ئەوجا بیر لەکچەکەم دەکەمەوە لەکار دەکەوم."

سەرلەنوێ چاوەکانی تەماوی بوون، دەبوایە بەرلەوەی دەسبکاتەوە بەدروومان ئەم پەردەیە لابدات. گوێم لێبوو قەشە لەسەر پەیژەکە پێی تێکدەئالاند، دەرگاکەم کردەوە. ئەو دیمەنە چ دیمەنێبوو! نیو گونییە خەڵووزی بەکۆڵی خۆیدا دابوو، کەمێك پارەشی بەسەرەوەبوو. گەردی خەڵووزی دەموچاوی داپۆشیبوو، لەشی چۆڕ چۆڕ ئارەقەی ماندوبوونی دەردەدا، لەقوژبنێکی نزیك ئاگردانەکەوە کۆڵەکەی دانا ، رووی خۆی بەدەسەسرێکی زلی زبری وێنەدار سڕی، زۆر بەزەحمەت بڕوام بە هەستەکانم کرد.. قەشە، وەك هەڵگری خەڵووز رەشە، کراسێکی لۆکەی بێقۆپچەی لەبەردابوو وەك کراسی کرێکاران، بەربێنەیەکی ئاسایی لەبەردا بوو! ئەوە بەشێوەیکی گشتی سەیرترین شتبوو: بەربێنە، بەربێنەی شڕوشیتاڵ لەلای سمتیەوە راکیشراو، لەلای پاژنەکانیەوە، بەپشتێنێکی قایشی باریك وەك قایشی کرێکاران بۆسەرەوە هەڵکێشرابوو.

هەرچەندە قەشە گەرمایبوو، هەردوو دەستە کلۆڵە ئاوساوەکەی پیرەژن لەبەر قەسرینی سەرما رەق ببوون، بەرلەوەی بەجێی بێڵین قەشە ئاگریکردبۆوە.

منیش چەند سەلکە پەتاتەیەکم پاککردن و خستمنە سەر ئاگر بکوڵێن. لەگەڵ رۆژگارا بۆم دەرکەوت بارودۆخی زۆ[illegible]ن لەهی ئەو دەکەن و، زۆر خراپتریش هەن، لەقوولاییە ترسناکەکانی ماڵە دراوسێکانمانا شاردراونەتەوە.

کەگەڕاینەوە ئێرنستمان بینی، لەبەر دواکەوتنم ئارامی لێهەڵگیرابوو، پاش ئەوی لەناوەختی دیدارەکە رەوییەوە، قەشە لەسەر کورسیەکە پاڵیدایەوەو هەردوو قاچی راکێشان کە بە بەربێنە داپۆشرابوون.

هەناسەیەکی شادی هەڵکێشا. ئێمە یەکەم کەسبووین لەبرادەرە کۆنەکانی لەوەتی ونبوو بوو بمانبینێ. بۆی باسکردین. کە لەماوەی ئەو هەفتانەی رابوردن، لەکاتی ئەو خۆشاردنەوەیەوە، تا رادەیەکی زۆر سەختی و تاڵی تەنیایی چەشتووە. زۆرشتی بۆ باسکردین. بەڵام زیاتر باسی ئەو خۆشییە بوو لەکاتی جێبەجێکردنی راسپێرییەکانی مەسیحدا کەوتبووە دڵیەوە.

گوتی:

–"ئەویش ئەوەیە کەمن ئێستا، بەڕاستی خۆراك بە بەرخەکانم ئەدەم، دەرسێکی گەورەم وەرگرت. ئێمە ناتوانین هیچ یارمەتیەك بەڕۆح بدەین ئەگەر بەتێرکردنی ورگەوە دەستپێنەکەین. دەبێ بەرخەکانی مەسیحیش خۆراکیان نان، کەرە، پەتاتە، گۆشتبێ، پاشئەوە، تەنیا پاش ئەوە رۆحەکان ئامادە دەبن بۆ جۆرێك خواردنی بەزترو بالاتر."

"بەئارەزوو رازەوە لەوشێوەی خوارد کەلێمنابوو. وابزانم، جاران لەسەر خوانی ئێمە قەت بەو ئارەزووە نەیخواردووە. لەمەڕ ئەوەوە قسەمانکرد. گوتی هیچ رۆژێك لەمەوبەر وەك ئێستا بەمجۆرە تەندورستیم باشنەبووە.

–"من ئێستا هەموودەم بەپێی خۆم دەڕۆم." ئەمەی گوت و کە بیری لەو رۆژانە کردەوە راهاتبوو سواری گالیسکەکەی ببێ کوڵمەکانی سوو هەڵگەڕان، وەك بڵێ ئەوە گوناهێکی گەورەبێ، سڕینەوەی بۆ نییە.

پاشان بەپەلە گوتی:

–"ئێستا تەندروستیم لەمەوپێشتر باشترە، من، لەڕاستیدا بەختەوەرم، زۆر بەختەوەرم، ئەوپەڕی بەختەوەری، لەئەنجامدا، بوومە گیانێکی تەرخانکراو بۆ خزمەتکردنی بەرخەکانی "مەسیح".

لەگەل ئەوەشدا ئێشێکی هەمیشەیی نیشتبووە سەر ئێشی ئەو جیهانەی کە ئێستا کردییە جیهانی خۆی. چاوەکانی بەو ژیانە کرانەوە، بەحاڵەتە سروشتییە خۆڕسکەکەی، ژیانێکبوو جیابوو لەوەی لەناو کتێبە چاپکراوە ریزکراوەکانی سەر رەفتەی کتێبخانەکەی شارەزاییبووبوو.

راستەوخۆ بەئێرنستی گوت:

–"لاوۆ, تۆ لەمە گشتی بەرپرسیاری"

ئێرنست شڵەژاو شێوا.

بەزمانی تێکئالاو گوتی:

–"ئا .. ئا.. ئاگادارمکردین."

قەشە وەلامیدایەوە:

–"نەخێر, تۆ خراپ لەمن گەیشتی. من مەبەستم لەوەدا سەرزەنشتکردن نییە, بەڵکو دداننانە بەچاکەدا, ویستم سوپاستبکەم چونکە تۆ ڕێگەت نیشاندام. دەربازتکردم بۆ ژیان خۆی. جۆرەها ساختەی کۆمەلایەتی هەڵماڵی. تۆ ڕووناکیبووی لەتاریکیما, بەلام من ئێستا, ڕووناکی دەبینمو, من زۆر دڵشادم, بەلام.." دوو دڵبووم, ئێشوئازارم دەگوشیو بێئارامی تینی بۆ چاوەکانی هێنا.

ئینجا گوتی:

–"بەلام ئەم چەوسانەوەیە؟.. من ئازاری کەس نادەم. بۆچی واز لێناهێنی؟ من باکم لەخودی چەوسانەوە نییە. نەخیچر, بەلام سکالای سروشتیی ئەو چەوسانەوەیە دەکەم. دەبوایە من گوێنەدەمێ ئەگەرچی زەبری فەلاقە گۆشتم پارە پارە بکەن, یاخود لەسەر چوار مێخە بمسووتێنن, یاخود سەرەوژێر لەخاچمبدەن. بەلام شێتخانە زەندەقم دەبات, بەسە کەتۆ ئەوە بهێنیتە بەرچاو! وابێنە هرچاوت کەمن لەنەخۆشخانەیەکی شێتاندام, ئەوە شتێکە کەپیاو قێزی لێدەکاتەوە. کەبەسەرما بسەپێنرێت [illegible] من ئەو ژیانەی ماومە لەناو دیمەنی شێتی بەڕاستیدا بەرمەسەر! نەخێر! ئەمە زۆرە! ئەمە زۆرە"

بەڕاستی شتێکە مایەی بەزەیی پیاهاتنەوەیە. هەردوو دەستەکانی دەلەرزینو هەموو لەشی راچڵەکیو لەو وێنەیەی کەلەخەیاڵی خۆیدا نواندنی رەوییەوە. بەلام هەندەی پێنەچوو هێمنبۆوەو هەرئەوەندەی گوت:

–"ببوورە لەوەی لەمنەوەبوو, مێشکە دەمارم ماندووە, خۆ ئەگەر خزمەتگوزاریی مەسیح بەرەو ئەوێندەرێم ببات قەیناکا. من کێم هەتاکو سکالا بکەمو بپاڕێمەوە؟"

کەسەیریمدەکرد هەستمکرد وەك بڵێی من دەفەرێنم.

–"قەشەی مەزن! قارەمان! قارەمانی خوا!"

سەعاتەکانی شەو بەقورسی تێپەڕینو بەتێپەڕینیان لایەنێکی دیکەمان لەحەقایەتی قەشەزانی.

گوتی:

–"خانووەکەم فرۆشت –یاخود– راستتر خانووەکانمو هەموو ماڵو موڵکی دیکەم, دەمزانی کەمن ناچارم بەنهێنی ئەوە بکەم, ئەگیان هەموو شتێکیان دەبردم. ئەگەر ئەوەیان بکردبایە شتێکی دژواردەبوو. من زۆرجار لەم رۆژانەدا پێم سەیر نییە هەرچەند بیر لەچەردەی زۆری پەتاتە یاخود چەردەی نان, یاخود گۆشت, یاخود خەڵووز, یا سووتەمەنی بکەمەوە– کە دوو سەد, یا سێ سەد دۆلار پێی دەکرێ بیکڕێ."

ڕوویکردە ئێرنستو پێیگوت:

–"لاوۆ تۆ راستدەکەیت. کرێکاران تارادەیەکی ترسناك کرێی کەم وەردەگرن. بۆ نموونە, من, لەژیانما هیچ کارێکم نەکردووە جگە لە تەقەلادان نەبێ بۆسەر سامکردنی دوو ڕووەکان بەرەوانبێژییەکەم, ئەوکاتە وامدەزانی. من موژدەی پەیامی مەسیح دەبەخشم, لەگەڵ ئەوەشدا سامان بەنیو ملیۆن دادەنرا. من هەرگیز نەمزانیبوو سامانێکی نیو ملیۆن دۆلاری چ دەگەیەنێ, ئەو وەختە نەبێ کەهەستمکرد چەندە پەتاتەو نانو کەرەو گۆشتی پێدەکڕی. ئەوجا هەستم بە شتێکی دیکە کرد کەئەو چەندانە پەتاتەو نانو گۆشتە مولچکی منبوون, من هیچ تەقەلایەکم لەدروستکردنیاندا نەداوە, پاشان بۆم ڕوونبۆوە کەسێکی دیکە

www.pertwk.com

ئیشیکردو دروستیکردن بەڵام لێیسێنرا. کاتێ لەجیهانی هەژاراندا شۆڕبوومەوە، چاوم بەوانە کەوت کە بەری کاریان بردرابوو، ئەوانەی کەبرسیی و کڵۆڵ بوون، چونکە ئەو بەربوومانە بردرابوون."

گێڕامانەوە سەر حەکایەتەکەی، گوتی:

–"پارەوپوول. لەباکی هەمەجۆراو بەناوی هەمە چەشن دامنا. ئەوان هەتا هەتایە ناتوانن لێم بسێنن، چونکە ئەوان هەتا هەتایە نایدۆزنەوە. ئای ئەو پارەوپوولە چەند شیرینە! پێیدەکرێ خواردنێکی یەکجار زۆر بکڕێ. جاران هەرگیز نەمدەزانی پارەوپوول بۆچی دەسدەدا."

ئێرنست بەخەمۆکییەوە گوتی:

–"خۆزیا هەندێکیمان لێدەسدەکەوت بۆ کاری پڕوپاگەندە هەندێکیمان دەتوانی خزمەتێکی مەزنمان بکات..

قەشە گوتی:

–"ئایا وایبۆدەچی؟ من بڕوایەکی تەواوم بەسیاسەت نییە. بەڵکو من وادەزانم کەلەسیاسەت ناگەم."

ئێرنست وادەزانم لەم کاروبارانەدا وردبوو، پێشنیارەکەی دووپاتنەکردەوە، هەرچەندە ئەو زۆرچاك دەیزانی کەپارتی سۆشیالست بەهۆی پێویستیبوونی بەپارەپوول، خۆی لەچ تەلەزگەیەکدا بینی.

قەشە لەسەر قسەی خۆی بەردەوامبوو:

–"من لەهەندێ ئوتێلی هەرزاندا دەخەوم. بەڵام دەترسم ئەمەش واملێدەکات لەیەك شوێندا زۆر نەمێنمەوە. لەبەر ئەوە لەناو ماڵی کرێکاراندا، لەدوو گەڕشەکی جیای گەڕەکانی شار دوو ژوورم بەکرێگرتوون. بێگومان ئەمەش دەسبڵاوییەکی زۆرە، بەڵام پێویستیشە. من تۆڵەی ئەم دەسبڵاوییە بەشێوەیەکی کەم دەکەمەوە، بەدەستی خۆم خواردن ئامادە دەکەم. ئەگەرچی هەندێ جار بەهەندێ چایخانە

شتێك دەکڕم و قەناعەتی پێدەکەم. گەیشتمە دۆزینەوەیەك کەلەنیوە شەوێکی درەنگدا هەوا سارد دەبێ. قاپەچێشتی تایمایل،[86] زۆر چاکە، هیچ شەرمی تیانییە، بەڵام زۆر گرانە. بەڵام من شوێنێکم دۆزییەوە دەتوانم بەدەسەنت سێ قاپم دەستبکەون، هەرچەندە لەچاکی پوختیدا ناگەنە قاپە چێشتی تری چێشتخانە، بەڵام گەرموگڕییەکی زۆر بەلەش دەبەخشن.

"لاوۆ بەمجۆرە لەئەنجامدا لەم جیهانەدا خۆم بەسایەی تۆوە دۆزییەوە. ئەوە کاری مەسیحی گەورەیە."

سەیریکردم و چاوەکانی دەبریسکانەوە، پاشان گوتی:

–"کاتێ خۆراکم بەبەرخەکان دەدا، منت گرڕدا هەڵبەت ئێوە هەمووتان نهێنییەکەم دەپارێزن."

بەڕادەیەکی زۆربێباکانە دوا. بەڵام ترسێکی راستەقینە لەپشت قسەیەکەیەوە هەبوو، بەڵێنیدا جارێکی تر سەرمان لێبداتەوە. بەڵام ئێمە پاش هەفتەیەك لەرۆژنامەکاندا هەندێ هەواڵی غەمناکمان دەربارەی قەشە مۆرهاوس خوێندەوە کەبۆ نەخۆشخانەی شێتان لە(نابا) راپێچکراوەو ئیتر ئومێدی چاکبوونەوەی لێناکرێ. تەقەلامانـدا چاومان پێبکەوێ و داوا لەکاربەدەستان بکەین کەچاو بەمەسەلەکەیدا بگێڕنەوە، یاخود سەرلەنوێ لێی بکۆڵنەوە، بەڵام بێهوودە بوو هەرئەمەش نا، بەڵکو نەمانتوانی هیچ شتێکی لێوە بزانین، جگە لەوەی بەیانەکان دووپاتیانکردەوە کەهێشتا ئومێدی چاکبوونەوەی هەیە.

ئێرنست بەتفت و تاڵییەوە گوتی:

---

(86) تایمایل Tamale جۆرە خواردنێکی مەکسیکیە زۆرجار لەئەدەبیاتی ئەو چەرخەدا ئاماژەی بۆ کراوە. دەبوایە بەهاراتێکی زۆری پێوە کرابا بۆئامادەکردن و لێنانی، هیچ وەسفەیەکمان لەچۆنییەتی لێنانی ئەو جۆرە چێشتە پێنەگەیشتووە.

www.pertwk.com

–"مەسیح داوای لەلاوە دەوڵەمەندەکە کرد هەرچی هەیەتی بیفرۆشێ, بەوەی مەسیح فەرمانی پێکرد. قەشە راچڵەکی و ئەوەبوو بەرەو نەخۆشخانەی شێتانی برد. لەسەردەمی مەسیحەوە دونیا زۆر گۆڕاوە. ئەو دەوڵەمەندەی لەم رۆژانەدا هەرچی هەیەتی و نیەتی دەیبەخشێتەوە بەکابرایەکی شێتۆکە لەقەڵەمدەدرێ. بواری دەمەقاڵێ یاخود لێکۆڵینەوە نییە. کۆمەڵ حوکمی داوە."